

משנה תורה - ספר הקרבנות

רבינו משה בן מיימון זצ"ל

• [הלכות קרבן פסח](#) • [הלכות חגיגה](#) • [הלכות בכורות](#) • [הלכות שגגות](#) • [הלכות מחוסרי](#)
[כפרה](#) • [הלכות תמורה](#)

[הלכות קרבן פסח](#)

[פרק ראשון](#) [פרק שני](#) [פרק שלישי](#) [פרק רביעי](#) [פרק חמישי](#) [פרק](#)
[ששי](#) [פרק שביעי](#) [פרק שמיני](#) [פרק תשיעי](#) [פרק עשירי](#)

[הלכות חגיגה](#)

[פרק ראשון](#) [פרק שני](#) [פרק שלישי](#)

[הלכות בכורות](#)

[פרק ראשון](#) [פרק שני](#) [פרק שלישי](#) [פרק רביעי](#) [פרק חמישי](#) [פרק](#)
[ששי](#) [פרק שביעי](#) [פרק שמיני](#)

[הלכות שגגות](#)

[פרק ראשון](#) [פרק שני](#) [פרק שלישי](#) [פרק רביעי](#) [פרק חמישי](#) [פרק](#)
[ששי](#) [פרק שביעי](#) [פרק שמיני](#) [פרק תשיעי](#) [פרק עשירי](#) [פרק אחד](#)
[עשר](#) [פרק שנים עשר](#) [פרק שלשה עשר](#) [פרק ארבעה עשר](#) [פרק חמשה עשר](#)

[הלכות מחוסרי כפרה](#)

[פרק ראשון](#) [פרק שני](#) [פרק שלישי](#) [פרק רביעי](#) [פרק חמישי](#)

[הלכות תמורה](#)

[פרק ראשון](#) [פרק שני](#) [פרק שלישי](#) [פרק רביעי](#)

ספר הקרבנות והוא ספר תשיעי הלכותיו שש. וזהו סידורן: הלכות קרבן פסח. הלכות חגיגה. הלכות בכורות. הלכות שגגות. הלכות מחוסרי כפרה. הלכות תמורה: והמצות הנכללים בהם מפורשים בשמותם במקומתם:

הלכות קרבן פסח

יש בכללן שש עשרה מצות. ארבע מצות עשה. ושתיים עשרה מצות לא תעשה: וזה הוא פרטן: א) לשחוט את הפסח בזמנו. ב) שלא לזבוח אותו על החמץ. ג) שלא תלין אימוריו. ד) לשחוט פסח שני. ה) לאכול בשר הפסח על מצה ומרור בליל חמשה עשר. ו) לאכול פסח שני על מצה ומרור בליל חמשה עשר לחדש השני. ז) שלא יאכל נא ומבושל. ח) שלא יוציא מבשר הפסח חוץ לחבורה. ט) שלא יאכל ממנו מומר. י) שלא יאכל ממנו תושב ושכיר. יא) שלא יאכל ממנו ערל. יב) שלא ישבור בו עצם. יג) שלא ישבור עצם בפסח שני. יד) שלא ישאיר ממנו עד בקר. טו) שלא ישאיר מפסח שני לבקר. טז) שלא ישאיר מבשר חגיגת ארבעה עשר עד יום שלישי: וביאור מצות אלו בפרקים אלו:

הלכות קרבן פסח - פרק ראשון

א מצות עשה לשחוט את הפסח בארבעה עשר לחדש ניסן אחר חצות. ואין שוחטין אלא מן הכבשים או מן העזים בלבד זכר בן שנה. ואחד האיש ואחד האשה חייבין במצוה זו:

ב ומי שביטל מצוה זו בזדון ועבר יום ארבעה עשר ולא הקריב והוא לא טמא ולא בדרך רחוקה הרי זה חייב כרת. ואם ביטלה בשגגה פטור:

ג אין שוחטין את הפסח אלא בעזרה כשאר הקדשים. אף בשעת היתר הבמות לא היו מקריבין את הפסח בבמת יחיד. וכל המקריב את הפסח בבמת יחיד לוקה. שנאמר [\(דברים טז-ה\)](#) "לא תוכל לזבוח את הפסח באחד שעריך". מפי השמועה למדו שזו אזהרה לשוחט בבמת יחיד אפילו בשעת היתר הבמות:

ד שחיטת הפסח אחר חצות. ואם שחטו קודם חצות פסול. ואין שוחטין אותו אלא אחר תמיד של בין הערבים. אחר שמקטירין קטרת של בין הערבים ואחר שמטיבין את הנרות מתחילין לשחוט את הפסחים עד סוף היום. ואם שחטו אחר חצות קודם תמיד של בין הערבים כשר ויהיה אחד ממרס בדם הפסח עד שיזרק דם התמיד ואחר כך יזרוק דם הפסח אחריו. ואם נזרק דם הפסח קודם דם התמיד כשר:

ה השוחט את הפסח בזמנו והיה לו כזית חמץ ברשותו לוקה. שנאמר [\(שמות כג-יח\)](#) "לא תזבח על חמץ דם זבחי". שלא יזבח הפסח והחמץ קיים. אחד השוחט ואחד הזורק את הדם ואחד המקטיר את האימורין אם היה ברשות אחד מהם או ברשות אחד מבני חבורה שאוכלין פסח זה כזית חמץ בשעת הקרבתו הרי זה לוקה והפסח כשר:

ו דם הפסח טעון שפיכה כנגד היסוד. ואחר ששופכים דמו מפשיטים אותו וקורעין את בטנו ומוציאין את אימוריו ומקטירין אותן חלבין כל זבח וזבח לבדו. ובעל הזבח נוטל פסחו עם העור שלו ומביא לביתו לירושלים וצולהו ואוכל לערב:

ז המניח אמורים ולא הקטירין עד שלנו ונפסלו בלינה הרי זה עובר בלא תעשה. שנאמר [\(שמות כג-יח\)](#) "לא ילין חלב חגי עד בקר". ואע"פ שעבר אינו לוקה לפי שאין בו מעשה:

ח ומקטירין חלבי פסחים כל הלילה עד שיעלה עמוד השחר. במה דברים אמורים כשחל ארבעה עשר להיות בשבת שהרי חלבי שבת קריבין ביום טוב. אבל אם חל ארבעה עשר להיות בחול אין מקטירין חלבי חול ביום טוב:

ט הפסח נשחט בשלש כתות. שנאמר [\(שמות יב-ו\)](#) "ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל". קהל. ועדה. וישראל. ואין פוחתין משלשים בני אדם בכל כת וכת:

י היו הכל חמשים. נכנסים בתחלה שלשים ושוחטין. ויוצאים עשרה ונכנסין עשרה. וחוזרין ויוצאין עשרה ונכנסין עשרה:

יא היו פחות מחמשים אין שוחטין את הפסח לכתחלה [ואם שחטו כשר]. ואם שחטו כולן בבת אחת כשר. כיצד נשחט. נכנסה הכת הראשונה עד שתתמלא העזרה ונועלין דלתות העזרה ומתחילין לשחוט את פסחיהן. וכל זמן שהן שוחטין ומקריבין קוראים הלויים את ההלל. אם גמרו ההלל ועדיין לא שלמה הכת מלהקריב, שונים. ואם שנו ולא שלמו להקריב משלשין. ומעולם לא שלשו:

יב על כל קריאה וקריאה תוקעין שלש תקיעות בחצוצרות. תקיעה תרועה ותקיעה. הואיל ואין לו נסכים לתקוע בשעת ניסוך תוקעין בשעת שחיטה :

יג , הכהנים עומדים שורות שורות ובידיהן מזרקי כסף ומזרקי זהב. שורה שכולה כסף כסף. שורה שכולה זהב זהב. ולא היו מעורבים כדי שיהיה להם נוי. ולא היו למזרקין שולים כדי שלא יניחום ויקרש הדם :

יד שחט השוחט וקיבל הכהן. נותנו לחבירו וחבירו לחבירו כדי שיתעסקו רבים במצוה עד שיגיע הדם אצל כהן הקרוב למזבח. שופכו שפיכה אחת כנגד היסוד ומקבל מזרק אחד מלא ואחר כך מחזיר את הריקן. ותולין ומפשיטין את כולו וקורעו וממחה את קרביו עד שמסיר מהן הצואה והפרש. ומוציא את האימורין ונותן בכלי ומולחן ומקטירן הכהן על גבי המזבח. וכיצד תולין ומפשיטין. מסמרות של ברזל היו קבועין בכותלים ובעמודים שבהן תולין ומפשיטין. וכל מי שלא מצא מקום לתלות מקלות דקים וחלקים היו שם מניח על כתפו ועל כתף חבירו ותולה ומפשיט :

טו שלמו מלהקריב פותחין דלתות העזרה ויוצאת כת הראשונה ונכנסה שנייה. יצאת שנייה ונכנסה שלישית. כמעשה ראשונה כך מעשה שנייה ושלישית. שלמה כת שלישית ויצאת רוחצים את העזרה :

טז חל ארבעה עשר להיות בשבת כמעשהו בחול כך מעשהו בשבת. ורוחצין את העזרה בשבת שאין איסור שבות במקדש אפילו בדבר שאינו צורך עבודה איסור שבות במקדש היתר הוא :

יז אין כל אחד ואחד מוליך את פסחו לביתו בשבת. אלא כת הראשונה יוצאין בפסחיהם ויושבין בהר הבית. והשנייה יוצאין בפסחיהן ויושבין בחיל. והשלישית עומדין במקומן בעזרה ושוהים הכל עד מוצאי שבת והולך. כל אחד בפסחו לביתו :

יח שחיטת הפסח וזריקת דמו ומיחוי קרביו והקטר חלביו דוחין את השבת. שאי אפשר לעשותן קודם השבת שהרי קבוע לו זמן שנאמר **במדבר ט ב-ג** "במועדו". אבל הרכבתו והבאתו מחוץ לתחום וחתיכת יבלתו בכלי אינן דוחין את השבת שהרי אפשר לעשותן קודם השבת. ואם יכול לחתוך יבלתו בידו בשבת חותך. ואם היתה יבשה חותכה אפילו בכלי שאין שבות במקדש כלל. וכן צלייתו והדחת קרביו אינן דוחין את השבת שהרי אפשר לעשותן לאחר השבת :

יט שכח ולא הביא סכין לא יביאנה בשבת. אלא נותנה בין קרני הכבש או בצמרו ומכישו עד שמביאו לעזרה ומקדישו שם. ואעי"פ שהוא מחמר בשבת מחמר כלאחר יד הוא ומפני המצוה מותר. במה דברים אמורים

כשלא הקדיש פסחו עדיין ולא אמר זה פסח אבל אם הקדישו לא יביא סכין עליו מפני שהוא עובד בקדשים. ומפני מה התירו להקדיש פסחו בשבת הואיל וקבוע לו זמן מותר להקדישו בשבת. וכן מקדיש אדם חגיגתו ביום טוב ואינו חושש:

ב השוחט את הפסח ונמצא בעל מום או טריפה הרי זה שוחט אחר בין בחול בין בשבת אפילו מאה זה אחר זה שוחט והולך עד שיכשר אחד או עד שתחשך וידחה לשני שהרי אנוס הוא:

הלכות קרבן פסח - פרק שני

א אין שוחטין את הפסח אלא למנוייו שנאמר [\(שמות יב-ד\)](#) "תכוסו על השה" מלמד שמתמנים עליו כשהוא חי. ואלו המתמנים על הפסח הם הנקראים בני חבורה:

ב יחיד ששחט את הפסח לעצמו כשר. והוא שיהיה ראוי לאכול את כולו. ומשתדלין שלא ישחט לכתחלה על יחיד שנאמר [\(שמות יב-מז\)](#) [\(במדבר ט יא-יב\)](#) "יעשו אותו":

ג אין שוחטין את הפסח אלא על מי שראוי לאכול. היה אחד מבני חבורה קטן או זקן או חולה אם יכול לאכול כזית שוחטין עליו ואם לאו אין שוחטין עליו שנאמר [\(שמות יב-ד\)](#) "איש לפי אכלו" עד שיהיה ראוי לאכול. אפילו חבורה של מאה ואין כל אחד מהן יכול לאכול כזית אין שוחטין עליהן:

ד אין עושין חבורה נשים ועבדים או קטנים ועבדים מפני שלא תהיה קלות ראש ביניהן. אבל עושים חבורה כלם נשים אפילו בפסח שני. או כולה עבדים. ושוחטין על הקטנים שיהיו מכלל בני החבורה. לא שתהיה חבורה כולה קטנים שאינן בני דעת. וכן אין עושין חבורה כולה חולים או זקנים או אוננים אף על פי שהן יכולין לאכול הואיל ואכילתם מעוטה. שמא ישאירו הפסח ויביאוהו לידי פיסול. ואם עברו ושחטו על חבורה זו כשר. וכן אין עושין חבורה כולה גרים שמא ידקדקו בו ויביאוהו לידי פיסול. ואם שחטו עליהן כשר:

ה שחטו שלא למנוייו או למי שאין כל אחד מהן יכול לאכול כזית או ששחטו לערלים או לטמאים פסול. שחטו למי שיכול לאכול ולמי שאינו יכול לאכול כזית. למנוייו ושלא למנוייו. למולים ולערלים. לטהורים ולטמאין כשר. שאלו הראויין לו אוכלין כהלכה והאחרים כאילו לא חשב עליהם:

ו שחטו למולים וזרק הדם לשם מולים וערלים פסול שהזריקה חמורה שהיא עיקר הקרבן. שחטו למולים שיתכפרו בו ערלים פסול שהרי יש מחשבת ערלים בזריקה. שחטו לאוכליו לזרוק דמו שלא לאוכליו הפסח כשר ואין אדם יוצא בו ידי חובתו לפי שאין מחשבת אוכלים בזריקה :

ז מי שהוא בריא בשעת שחיטה וחולה בשעת זריקה. או חולה בשעת שחיטה ובריא בשעת זריקה. אין שוחטין וזורקין עליו עד שיהיה בריא משעת שחיטה עד שעת זריקה :

ח שוחט אדם על ידי בנו ובתו הקטנים ועל ידי עבדו ושפחתו הכנענים בין מדעתן בין שלא מדעתן. אבל אינו שוחט על ידי בנו ובתו הגדולים ולא על ידי עבדו ושפחתו העברים ולא על ידי אשתו אלא מדעתן. ואם שתקו ולא מיחו הרי זה מדעתן :

ט שחט על ידי בנו ובתו הקטנים ועל ידי עבדו ושפחתו הכנענים והלכו ושחטו הן לעצמן יוצאין בשל רבן :

י שחט על ידי אשתו ובנו ובתו הגדולים וע"י עבדו ושפחתו העברים ושחטו הן לעצמן. אין לך מיחוי גדול מזה ואינן יוצאין אלא בשל עצמן :

יא האשה שהיא בבית בעלה שחט עליה אביה ושחט עליה בעלה תאכל משל בעלה. היתה נחפזת ללכת לבית אביה ברגל הראשון הסמוך לנישואיה כדרך כל הבנות ושחט עליה אביה ושחט עליה בעלה תאכל משל אביה. מכאן ואילך תאכל ממקום שהיא רוצה. והוא שתברור לה מקום שתרצה בשעת שחיטה. וכן יתום ששחטו עליו אפוטרופסין יאכל ממקום שהוא רוצה. במה דברים אמורים ביתום קטן אבל גדול נעשה כממנה עצמו על שני פסחים והממנה עצמו על שני פסחים אינו אוכל אלא מן הנשחט ראשון :

יב עבד של שני שותפין בזמן שמקפידין זה על זה שלא יגנבנו לא יאכל משל שניהן. ואם אינן מקפידין ממקום שירצה יאכל :

יג מי שחציו עבד וחציו בן חורין. לא יאכל לא משל רבו ולא משל עצמו עד שיעשה כולו בן חורין :

יד עד כמה נמנים על הפסח עד שיהיה בו כזית לכל אחד ואחד. ונמנין עליו ומושכין את ידיהן ממנו עד שישחט כיון שנשחט אינו יכול למשוך את ידו שהרי נשחט עליו. נמנו עליו וחזרו אחרים ונמנו עליו. ראשונים שיש להם כזית אוכלים ופטורים מעשות פסח שני ואחרונים שרבו עד שלא נמצא בו כזית לכל אחד אינן אוכלין וחייבים לעשות פסח שני :

טו הממנה אחרים עמו על חלקו ולא ידעו בהן בני החבורה הרי בני החבורה רשאים ליתן לו חלקו אחר שיצלה בעת האכילה ובני החבורה אוכלין משלהן והוא אוכל חלקו עם האחרים שמנה עליו בחבורה שנייה. וכן בני החבורה שהיה אחד מהם גרגרן רשאים להוציאו מהן ונותנין לו חלקו ויאכלהו בחבורתו. ואם אינו זולל אינן רשאים ליחלק:

הלכות קרבן פסח - פרק שלישי

א האומר לעבדו צא ושחוט עלי את הפסח. אע"פ שדרך רבו לשחוט טלה בכל שנה והלך ושחט עליו גדי או שהיה דרכו לשחוט גדי והלך ושחט עליו טלה הרי זה יאכל ממנו. שהרי לא פירש ואמר לו שחוט לי ממין פלוני. הלך ושחט גדי וטלה אינו אוכל משניהן אלא יצאו לבית השריפה שאין נמנין על שני פסחים. ואם היה מלך או מלכה ואמר לעבדו לשחוט עליו ושחט גדי וטלה יאכל מן הראשון משום שלום מלכות:

ב האומר לשלוחו צא ושחוט עלי את הפסח וקבע לו גדי או טלה ושכח מה אסר לו רבו. הרי זה שוחט גדי וטלה ואומר אם גדי אמר לי גדי שלו וטלה שלי ואם טלה אמר לי טלה שלו וגדי שלי. שכח השולח מה אמר לו שניהן יצאו לבית השריפה. ואם שכח השולח קודם שיזרק הדם חייבין לעשות פסח שני. שכח אחר שנזרק הדם פטור מלעשות פסח שני. וכן הדין באומר לעבדו צא ושחוט עלי וקבע לו ושכח העבד מה אמר לו רבו. והוא שיתן לו רועה של רבו גדי וטלה ויאמר לו שחוט שניהן כדי שתשחוט כסו שאמר לו רבך והרי אחד מהן שלך על מנת שלא יהיה לרבך בו כלום. אם עשה הרועה כך אחר כך יהיה אפשר לעבד להתנות כמו שביארנו:

ג בני חבורה שאמרו לאחד צא ושחוט לנו את הפסח ואמר הוא להן ואתם שחטו עלי ושחטו הם ושחט הוא כלם אוכלין מזה שנשחט ראשון והאחרון יצא לבית השריפה:

ד חבורה שאבד פסחה ואמרו לאחד צא ובקש ושחוט עלינו הלך ומצא פסח שאבד ושחטו והם לקחו פסח אחר ושחטוהו אם שלו נשחט ראשון הוא אוכל משלו והן אוכלין עמו והשני ישרף ואם שלהן נשחט ראשון הן אוכלין משלהן והוא אוכל משלו. אין ידוע אי זה מהן נשחט ראשון או ששחטו שניהן כאחת הוא אוכל משלו והן אינן אוכלין עמו ושלהן יצא לבית השריפה ופטורין מלעשות פסח שני:

ה אמר להם זה ששלחוהו לבקש פסח שאבד ולשחטו אם איחרתי שחטו אתם עלי. הלך ומצא ושחט והם לקחו ושחטו. אם שלהן נשחט ראשון

הם אוכלין משלהם והוא אוכל עמהם והשני ישרף. ואם שלו נשחט ראשון הוא אוכל משלו והן אוכלין משלהן. אין ידוע אי זה מהן נשחט ראשון או ששחטו שניהם כאחד הן אוכלין משלהן והוא אינו אוכל עמהן. ושלו יצא לבית השריפה ופטור מלעשות פסח שני :

ו אבד להן פסחם ואבד לו פסחו ואמר להן צאו ובקשו ושחטו עלי. ואסרו לו צא ובקש ושחוט עלינו והלך ומצא ושחט ומצאו הם ושחטו. כולם אוכלין מן הראשון והשני ישרף. ואם אין ידוע אי זה נשחט תחילה או ששחטו שניהם כאחד שניהם ישרפו ופטורין מלעשות פסח שני. הלך הוא לבקש והלכו הם לבקש ולא אמרו זה לזה כלום. אע"פ שהיה בלבם שישחוט כל אחד מהן על חבירו. או שהיו שם רמיזות ודברים שאומדן הדעת בהן שכל אחד שימצא ישחוט על חבירו. הואיל ולא פירשו ולא אמרו זה לזה כלום אינן אחראין זה לזה :

ז שתי חבורות שנתערבו פסחיהן קודם שישחטו. חבורה זו לוקחין כבש אחד מן התערובות. והשנייה לוקחין השני. ואחד מבני חבורה זו בא אצל אלו. ואחד מבני שנייה בא אצל הראשונה. וכל חבורה מהן אומרות לזה האחד שבא אצלם אם שלנו הוא הפסח הזה ידיך משוכות משלך ונמנית על שלנו ואם שלך הוא הפסח הזה ידינו משוכות משלנו ונמנינו על שלך. וכן חמש חבורות של חמשה חמשה בני אדם או עשר חבורות של עשרה עשרה מושכין להן אחד מכל חבורה לחבורה האחרת וכך הם מתנים ואומרים ואחר כך שוחטין :

ח שנים שנתערבו פסחיהן זה לוקח פסח אחד מן התערובות וזה לוקח לו אחד. וזה ממנה על פסחו אחד מן השוק והאחר ממנה עמו אחד מן השוק כדי שיהיו שתי חבורות. ואחר כך יבוא אחד משניהם אצל אלו ויבוא אחד מאלו אצל האחר ומתנה כל אחד עם חבירו שבא אצלו מחבורה שנייה ואומר אם שלי הוא פסח זה ידיך משוכות משלך ונמנית על שלי ואם שלך הוא ידי משוכה מפסח שלי ונמנית על שלך ונמצא שלא הפסידו כלום :

ט חמשה שנתערבו עורות פסחיהן ונמצאת יבלת בעור אחד מהן כולם יצאו לבית השריפה. ואם נתערבו קודם זריקת דמן חייבין בפסח שני. נתערבו אחר זריקה פטורין מלעשות פסח שני שאם הקריבו פסח שני נמצא זה שקרב בראשון קרבן כשר מביא חולין לעזרה. ואם נמנו כולן על פסח אחד נמצא נשחט שלא למחוייב וזה כמי שנשחט שלא למנוייו. ואם התנה כל אחד מהן ואמר אם אינו פסח יהיה שלמים דם הפסח בשפיכה ודם השלמים בזריקה והניתנין בזריקה אל יתנם בשפיכה לכתחילה לפיכך פטורין מפסח שני :

א כבר נתבאר בהלכות פסולי המוקדשין שהפסח אינו נשחט אלא לשם פסח ולשם בעליו ואם שחטו במחשבת שינוי השם פסול. השוחט את הפסח על בני חבורה ואמר להם לאחר זמן אותו הפסח ששחטתי עליכם שלא לשמו שחטתיו. אם היה נאמן להן סומכין על דבריו. ואם לאו שורת הדין שאינו נאמן והרוצה להחמיר על עצמו הרי זה משובח ויביא פסח שני:

ב בשר הפסח שנטמא ונודע לו קודם זריקה אע"פ שהאימורין טהורין לא יזרוק את הדם שאין הפסח בא אלא לאכילה ואם זרק לא הורצה. ואם לא נודע לו עד שנזרק הדם הורצה שהציץ מרצה על שגגת הבשר שנטמא ואינו מרצה על הזדון. נטמאו מקצת האיברים שורף את הטמאים ואוכל את הטהורים. נטמאו האמורים והבשר קיים זורק את הדם והבשר נאכל לערב. נטמאו הבעלים אחר שנשחט לא יזרוק את הדם ואם זרק לא הורצה. לפיכך חייבין בפסח שני שאין הציץ מרצה על טומאת הגוף אלא אם נטמאה בטומאת התהום כמו שביארנו בהלכות ביאת המקדש:

ג הפסח שיצא מירושלים או שנטמא בארבעה עשר ישרף מיד. נטמאו הבעלים או מתו או משכו את ידיהם אפילו נטמאו או מתו קודם זריקת הדם מניחין אותו עד שתעובר צורתו ואחר כך ישרף. זה הכלל כל שפיסולו בגופו ישרף מיד. בדם או בבעלים תעובר צורתו ואחר כך ישרף. לפיכך אם שחטו אחר שנודע שמשכו הבעלים את ידיהם או מתו או נטמאו ונדחו לפסח שני הרי זה ישרף מיד. במה דברים אמורים שישרף אם נטמאו הבעלים כשנטמאו כל בני החבורה. אבל אם נטמאו מקצתן זכו טהורים בחלקם של טמאים. אע"פ שנטמאו מקצתן אחר שהתחילו לאכול זכו הטהורים שעדיין לא התחילו. אבל אם התחילו כולן ונטמאו מקצתן לא זכו טהורים בחלקן של טמאים אלא הטהורים אוכלין חלקם וחלק הטמאים ישרף והוא הדין אם מתו מקצתן. נטמא שלם או רובו שורפים אותו לפני הבירה בפני הכל כדי לביישן עד שיזהרו בו. ושורפין אותו מעצי המערכה כדי שלא יחשדו אותן ויאמרו מעצי המערכה גנבו. לפיכך אם ישרפוהו בקש ובקנים ורצו לשרוף משל עצמן שורפין. נטמא מיעוטו וכן הנותר שורפין אותו בחצרותיהן מעצי עצמן אבל לא מעצי המערכה שלא ישארו מהן אצלם וימעלו בהן:

ד המפריש נקבה לפסחו או זכר בן שתי שנים. ירעה עד שיפול בו מום וימכר ויביא בדמיו פסח. ואם לא נפל בה מום עד שהקריב פסחו יביא בדמיו שלמים:

ה הפריש פסחו ומת. לא יביאנו בנו אחריו לשם הפסח אלא לשם שלמים. ואם היה ממונה עם אביו עליו יביאנו לשם פסח. במה דברים אמורים כשמת אביו אחר חצות ארבעה עשר אבל קודם חצות הרי זה נדחה לפסח שני מפני שהוא אונן כמו שיתבאר ויביא פסחו זה בשני :

ו מי שאבד פסחו ומצאו אחר שהפריש פסח אחר והרי שניהן עומדין יקריב אי זה מהן שירצה לשם פסח והשני יקרב שלמים. מצאו אחר ששחט פסחו הרי זה יקרב שלמים. וכן אם המיר בזה הנמצא אחר שחיטה הרי תמורה זו תקרב שלמים. אבל אם מצאו קודם שחיטת זה שהפריש. הואיל וזה הנמצא ראוי להקריבו פסח וראוי להקריבו שלמים כמו שביארנו. אם המיר בזה הנמצא. בין קודם שחיטת המופרש תחתיו בין אחר שחיטה. אין תמורתו קריבה אלא תרעה עד שיפול בה מום ויביא בדמיה שלמים :

ז פסח שעברה שנתו ושלמים הבאים מהמת הפסח הרי הם כשלמים לכל דבר טעונין סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק מה שאין כן בפסח :

ח פסח שנתערב בשלמים יקרבו כולן שלמים. נתערב בזבחים אחרים ירעו עד שיפול בהן מום ויביא בדמי היפה שבהן ממין זה ובדמי היפה שבהן שלמים ויפסיד המותר מביתו כמו שביארנו בפסולי המוקדשין. נתערב בבכורות. ירעו הכל עד שיפול בהן מום ויאכלו בכור בעל מום. ויביא בהמה שהיא יפה כיפה שבתערובות ויאמר כל מקום שהוא הפסח קדושתו תחול על זו ויקריבנה שלמים אם קרב פסחו :

ט המפריש פסחו עד שלא נתגייר ונתגייר. עד שלא נשתחרר ונשתחרר. עד שלא הביא שתי שערות והביא. הרי זה מקריבו לשם פסח שאין בעלי חיים נדחין כמו שביארנו בפסולי המוקדשין :

י המפריש מעות לפסחו והותירו. יביא המותר שלמים. הממנה אחרים על פסחו ועל חגיגתו. הרי המעות שיקח מהן בחלקם חולין. אע"פ שזה הפריש טלה לפסחו וזה הפריש מעות לפסחו ולקח ממנו המעות ומנהו על פסחו הרי המעות חולין שעל מנת כן הקדישו ישראל את פסחיהן ואת חגיגתן ואת מעות פסחיהן וחגיגתן :

יא עצים של צליית הפסח כפסח. וכן מצה ומרור הואיל והן מכשירי הפסח הרי הם כפסח. ואם לקח ממעות הפסח ממי שמנה אותן עמו כדי למנותן עמו במצה ומרור. או להיות לו חלק בעצים שצולה בהן הרי המעות חולין :

הלכות קרבן פסח - פרק חמישי

א מי שהיה טמא בשעת שחיטת הפסח שאין שוחטין עליו. או שהיה בדרך רחוקה. או נאנס באונס אחר. או ששגג ולא הקריב בראשון. הרי זה מביא פסח בארבעה עשר לחדש השני בין הערבים. ושחיטת פסח זה מצות עשה בפני עצמו ודוחה את השבת שאין השני תשלומין לראשון אלא רגל בפני עצמו לפיכך חייבין עליו כרת:

ב כיצד מי ששגג או נאנס ולא הקריב בראשון אם הזיד ולא הקריב בשני חייב כרת. ואם שגג או נאנס אף בשני פטור. הזיד ולא הקריב בראשון הרי זה מקריב בשני. ואם לא הקריב בשני אף על פי ששגג הרי זה חייב כרת שהרי לא הקריב קרבן ה' במועדו והיה מזיד. אבל מי שהיה טמא או בדרך רחוקה ולא עשה את הראשון. אע"פ שהזיד בשני אינו חייב כרת. שכבר נפטר בפסח ראשון מן הכרת:

ג ומי שהיה בדרך רחוקה ושחטו וזרקו עליו את הדם. אף על פי שבא לערב לא הורצה וחייב בפסח שני:

ד טמא שיכול ליטהר בפסח ראשון. שלא טבל אלא ישב בטומאתו עד שעבר זמן הקרבן. וכן ערל שלא מל עד שעבר זמן הקרבן. הרי זה מזיד בראשון. לפיכך אם לא עשה את השני אפילו בשגגה חייב כרת:

ה כשם שמילת עצמו מעכבתו מלעשות פסח כך מילת בניו הקטנים ומילת כל עבדיו בין גדולים בין קטנים מעכבת אותו. שנאמר [\(שמות יב-מח\)](#) "המול לו כל זכר ואז יקרב לעשותו". ואם שחט קודם שימול אותם הפסח פסול. וכן טבילת אמהותיו לשם עבדות מעכבתו. ודבר זה מפי הקבלה שהטבילה לשפחות כמילה לעבדים:

ו הקטן אין מילת עבדיו וטבילת שפחותיו מעכבתו מלהמנות על הפסח. שנאמר [\(שמות יב-מד\)](#) "וכל עבד איש" להוציא את הקטן:

ז גר שנתגייר בין פסח ראשון לפסח שני. וכן קטן שהגדיל בין שני פסחים. חייבין לעשות פסח שני. ואם שחטו עליו בראשון פטור:

ח נשים שנדחו לשני. בין מפני האונס והשגגה. בין מפני הטומאה ודרך רחוקה. הרי פסח שני להם רשות. רצו שוחטין רצו אין שוחטין. לפיכך אין שוחטין עליהן בפני עצמן בשבת בפסח שני. אבל אם היתה האשה אחת מבני חבורה מותר. ואי זו היא דרך רחוקה חמשה עשר מיל חוץ לחומת ירושלים:

ט מי שהיה בינו ובין ירושלים יום ארבעה עשר עם עליית השמש חמשה עשר מיל או יתר הרי זה דרך רחוקה. היה בינו ובינה פחות מזה אינו בדרך רחוקה מפני שהוא יכול להגיע לירושלים אחר חצות כשיהלך ברגליו בנחת. הלך ולא הגיע מפני שעכבוהו הבהמות בדחקם. או שהיה בירושלים וחיה חולה ברגליו ולא הגיע לעזרה עד שעבר זמן הקרבן הרי זה אנוס ואינו בדרך רחוקה. מי שהיה חבוש חוץ לחומת ירושלים והבטיחוהו לצאת לערב. שוחטין עליו וכשיצא לערב יאכל. במה דברים אמורים כשהיה חבוש ביד ישראל. אבל אם היה חבוש ביד עכו"ם אין שוחטין עליו עד שיצא. ואם שחטו עליו ויצא הרי זה אוכל. ואם לא יצא פטור מלעשות פסח שני שהרי נשחט עליו. וכן האונן והחולה והזקן שהם יכולין לאכול ששחטו עליהן ואחר שנזרק הדם נטמאו במת והרי אינן יכולין לאכול. הרי אלו פטורין מלעשות פסח שני:

הלכות קרבן פסח - פרק ששי

א אי זהו טמא שנדחה לפסח שני. כל מי שאינו יכול לאכול את הפסח בלילי חמשה עשר בניסן מפני טומאתו כגון זבים וזבות נדות ויולדות ובוועלי נדות. אבל הנוגע בנבלה ושרץ וכיוצא בהן ביום ארבעה עשר הרי זה טובל ושוחטין עליו אחר שיטבול. ולערב כשיעריב שמשו אוכל את הפסח:

ב טמא מת שחל שביעי שלו להיות בארבעה עשר אע"פ שטבל והוזה עליו והרי הוא ראוי לאכול קדשים לערב. אין שוחטין עליו אלא נדחה לפסח שני. שנאמר [\(במדבר ט-ו\)](#) "ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא" מפי השמועה למדו שביעי שלהן היה ועל זה שאלו אם ישחט עליהן והם יאכלו לערב ופירש להן שאין שוחטין עליהן. במה דברים אמורים בשנטמא בטומאות מן המת שהנזיר מגלח עליהן אבל אם היה טמא בשאר טומאות מן המת שאין הנזיר מגלח עליהן. שוחטין עליו בשביעי שלו אחר שיטבול ויזה עליו וכשיעריב שמשו אוכל פסחו:

ג זב שראה שתי ראיות וספר שבעה ימים וטבל בשביעי שוחטין עליו והוא אוכל לערב. ואם ראה זב אחר שנזרק הדם הרי זה פטור מלעשות פסח שני. וכן שומרת יום כנגד יום טובלת ביום השימור כמו שביארנו בביאות אסורות. ושוחטין עליה והיא אוכלת לערב. ואם ראתה דם אחר שנזרק דם הפסח פטורה מלעשות פסח שני. ואין שוחטין על הנדה בשביעי שלה. שהרי אינה טובלת עד ליל שמיני ואינה ראויה לאכול קדשים עד ליל תשיעי:

ד מחוסרי כפורים שחל יום הבאת קרבנותיהן בארבעה עשר. שוחטין עליהן ומקריבין קרבנותיהן בארבעה עשר בניסן בין קודם שחיתת הפסח בין אחר שחיתתו. ואוכלין פסחיהן לערב. ואין שוחטין עליהן עד שימסרו קרבנותיהן ביד בית דין שמא יפשעו ולא יקריבו אותם :

ה מצורע שחל שמיני שלו להיות בארבעה עשר וראה קרי בו ביום הרי זה טובל ונכנס לעזרת נשים ומביא קרבנותיו. ואע"פ שטבול יום אסור להכנס לעזרת נשים. הואיל ואיסורו להכנס שם מדבריהם כמו שביארנו בהלכות ביאת מקדש. ויום זה הוא יום הקרבת הפסח במועדו. יבוא עשה שיש בו כרת וידחה איסור של דבריהם :

ו טמא מת שחל שביעי שלו להיות בשבת. אין מזין עליו. אלא למחר. ואפילו חל שביעי שלו להיות בשלשה עשר בניסן והוא שבת ידחה ליום ארבעה עשר. ומזין עליו ואין שוחטין עליו כמו שביארנו. אלא ידחה לפסח שני. והלא איסור הזייה בשבת משום שבות והפסח בכרת והיאך יעמידו דבריהם במקום כרת. מפני שביום שהוא אמור בהזייה משום שבות אינו זמן הקרבן שחייבין עליו כרת. לפיכך העמידו דבריהן במקומן אע"פ שהדבר גורם לעתיד לבוא לעמוד במקום כרת :

ז ישראל ערל שמל בערב הפסח שוחטין עליו אחר שמל. אבל גר שנתגייר ביום ארבעה עשר ומל וטבל אין שוחטין עליו שאינו אוכל לערב והרי הוא כפורש מן הקבר שצריך שבעה ימים ואחר כך יטהר. גזירה שמא יטמא גר זה למת לשנה הבאה ביום ארבעה עשר ויטבול ויאכל לערב ויאמר אשתקד כך עשו לי ישראל כשמלתי טבלתי ואכלתי לערב. והלא גזירה זו מדבריהם ופסח בכרת והיאך העמידו דבריהם במקום כרת ביום הקרבן שהוא יום ארבעה עשר. מפני שאין הגר מתחייב במצות עד שימול ויטבול. ואינו טובל עד שירפא מן המילה כמו שביארנו בענין הגירות. לפיכך העמידו דבריהם במקום זה. שהרי זה המל יש לו שלא לטבול עד שיבריא ולא יבוא לידי חיוב כלל :

ח מי שבא בבית הפרס הרי זה מנפח והולך ואם לא מצא עצם ולא נטמא שוחט ואוכל פסחו ואע"פ שהלך בבית הפרס. שטומאת בית הפרס מדבריהן כמו שביארנו בהלכות טמא מת ולא העמידו דבריהם במקום כרת כמו שביארנו. וכן בית הפרס שנדוש טהור לעושה פסח :

ט האונן ראוי לאכול הפסח לערב. מפני שאנינות לילה מדבריהם לא העמידו דבריהם במקום כרת בדבר זה אלא שוחטין עליו וטובל ואחר כך אוכל כדי שיפרוש מאנינותו ולא יסיח דעתו. במה דברים אמורים שמת לו המת אחר חצות שכבר נתחייב בקרבן פסח. אבל אם מת לו המת קודם חצות אין שוחטין עליו אלא ידחה לשני. ואם שחטו עליו וזרקו הדם טובל ואוכל לערב. מת לו מת בשלשה עשר וקברו בארבעה עשר הרי הוא ביום קבורה אונן מדבריהם ואינו תופס לילו מדבריהם. לפיכך שוחטין עליו

וטובל ואוכל לערב אף בשאר הקדשים. ויום שמועה ויום ליקוט עצמות הרי הוא כיום קבורה. לפיכך מי שלקט עצמות מתו ביום ארבעה עשר או ששמע שמת לו מת שוחטין עליו וטובל ואוכל בקדשים לערב:

י מי שחופר בגל לבקש על המת אין שוחטין עליו שמא ימצא שם המת בגל והרי הוא טמא בשעת שחיטה. שחטו עליו ולא נמצא שם מת הרי זה אוכל לערב. נמצא שם מת אחר שנזרק הדם. אם נודע לו בודאי שהיה טמא בשעת זריקת הדם כגון שהיה גל עגול הרי זה חייב בפסח שני. ואם ספק הדבר ושם לא היה עומד על הטומאה בעת זריקה ולא נטמא אלא אחר זריקה הרי זה פטור מפסח שני:

יא מי שעבר בדרך ומצאו מת מושכב לרוחבה של דרך. אם היה המת טומאת התהום אע"פ שהוא טמא לתרומה הרי זה טהור לפסח ושוחט ואוכל פסחו ואע"פ שאפשר שנגע. הואיל והיא טומאת התהום טהור לפסח. ואע"פ שהמת שלם והוא מן הקצה אל הקצה הרי זה עושה פסחו עד שידע בודאי שנטמא בו. במה דברים אמורים כשהיה מהלך ברגליו שהרי אפשר שלא יגע אבל אם היה רוכב או טעון משא הרי זה טמא אע"פ שהיא טומאת התהום. לפי שאי אפשר שלא יגע ושלא יסיט ושלא יאהיל. וכבר ביארנו טומאת התהום בהלכות גזירות:

יב מי שעשה פסח בחזקת שהוא טהור ואחר כך נודע לו שהיה טמא בטומאת התהום אינו חייב בפסח שני ודבר זה הלכה מפי הקבלה. אבל אם נודע לו שהיה טמא בטומאה ידועה חייב בפסח שני:

יג מי שנטמא במת והוזה עליו שלישי ושביעי ובשביעי שלו נטמא בקבר התהום ולא ידע ועשה פסח בחזקת שהוא טהור ואחר כך נודע לו שהוא טמא בטומאת התהום אינו חייב בפסח שני. שכיון שטבל בשביעי פסקה טומאה הראשונה. אבל אם נטמא בטומאת התהום בשני לטומאתו ולא ידע עד שעשה הפסח. הרי זה חייב בפסח שני שחזקת הטמא טמא עד שיהיה טהור ודאי שרגלים לדבר:

הלכות קרבן פסח - פרק שביעי

א רבים שהיו טמאי מת בפסח ראשון אם היו מיעוט הקהל הרי אלו נדחין לפסח שני כשאר הטמאים אבל אם היו רוב הקהל טמאי מת או שהיו הכהנים או כלי שרת טמאים טומאת מת אינן נדחין. אלא יקריבו כולן הפסח בטומאה הטמאים עם טהורים. שנאמר **(במדבר טו)** "ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם" יחידים נדחים ואין הצבור נדחה. ודבר זה בטומאת המת בלבד כמו שביארנו בביאת המקדש:

ב היו הקהל מחצה טהורים ומחצה טמאי מת. כולן עושין בראשון והטהורים עושין לעצמן בטהרה והטמאים עושין לעצמן בטומאה ואוכלין אותו בטומאה. ואם היו טמאי המת עודפין על הטהורים אפילו אחד יעשו כולן בטומאה:

ג היו האנשים מחצה טמאי מת ומחצה טהורים ובזמן שאתה מונה הנשים בכלל האנשים יהיו הרוב טהורים. הטהורים עושים את הראשון והטמאין אינן עושין לא את הראשון ולא את השני. אין עושין ראשון מפני שהן מיעוט. ואין עושין את השני מפני שהנשים בשני רשות ונמצאו הטמאים מחצה ואין מחצה עושין את השני:

ד היו רוב הקהל זבים ומצורעים ובוועלי נדות ומיעוטן טמאי מת. אותן טמאי מת אינן עושין בראשון לפי שהן מיעוט ואין עושין השני שאין היחידים עושין את השני אלא בזמן שעשו רוב הקהל את הראשון. וכאן הואיל ולא עשה רוב הקהל בראשון לא יעשו אלו המיעוט הטמאים למת את השני:

ה היו רוב הקהל טמאי מת ומיעוטן זבים וכיוצא בהן. טמאי מת עושין את הראשון והזבין וכיוצא בהן אינן עושין לא את הראשון ולא את השני. אינן עושין בראשון שאין נדחית בצבור אלא טומאת המת בלבד. ואינן עושין בשני שאין עושין פסח שני אלא אם בא הראשון בטהרה אבל אם נעשה ראשון בטומאה אין שם פסח שני:

ו היו שליש הקהל טהורים ושליש זבים וכיוצא בהם ושליש טמאי מת אותן טמאי מת אין עושין את הראשון ולא את השני. אינן עושין ראשון הרי הן מועטים לגבי טהורים עם הזבים. ובשני לא יעשו שהרי מיעוט עשו בראשון כמו שביארנו. כיצד משערים הפסח לידע אם רוב הקהל טמאים או טהורים. אין משערין בכל האוכלין שאפשר שיהיו עשרים נמנין על פסח אחד ומשלחין אותו ביד אחד לשחוט עליהן אלא משערין בכל הנכנסים לעזרה ועד שהן מבחוץ קודם שתכנס כת הראשונה משערין אותן:

ז יחיד שנטמא בספק רשות היחיד כמו שיתבאר במקומו הרי זה ידחה לפסח שני כשאר טמאי מת. וצבור שנטמא בספק רשות היחיד יעשו כולן בטומאה:

ח פסח שהקריבוהו בטומאה הרי זה נאכל בטומאה. שמתחילתו לא בא אלא לאכילה. ואינו נאכל לכל טמא אלא לטמאי מת שנדחית להם הטומאה הזאת ולכיוצא בהן מטמאי מגע טומאות. אבל הטמאים שהטומאה יוצאה עליהן מגופן. כגון זבים וזבות נדות ויולדות ומצורעים לא יאכלו ממנו ואם אכלו פטורין. מפי השמועה למדו שהנאכל לטהורין חייבין עליו משום טומאה והנאכל לטמאין אין חייבין עליו משום

טומאה. אפילו אכלו טמאי המת מהאימורים שלו פטורין. במה דברים אמורים שהפסח יאכל בטומאה כשנטמאו הצבור קודם זריקת הדם. אבל אם נטמאו לאחר זריקת הדם לא יאכל:

ט שחטוהו בטהרה ונטמאו רוב הצבור קודם זריקה. זורק את הדם והפסח לא יאכל. גזירה שמא יטמאו אחר זריקה בשנה אחרת ויאכלוהו בטומאה. היו כלי שרת טמאים בשרץ וכיוצא בו. הואיל ואינן מטמאין את האדם כמו שיתבאר במקומו. אף על פי שמטמאין את הבשר לא יעשוהו אלא הטהורים ויאכל אף על פי שהוא. טמא. מוטב שיאכל בטומאת בשר שהיא בלאו ולא יאכלוהו טמאי הגוף שהם בכרת כמו שביארנו בפסולי המוקדשין:

הלכות קרבן פסח - פרק שמיני

א אכילת בשר הפסח בליל חמשה עשר מצות עשה שנאמר [\(שמות יב-ח\)](#) "ואכלו את הבשר בלילה הזה צלי אש ומצות על מרורים יאכלוהו":

ב ואין מצה ומרור מעכבין. אם לא מצאו מצה ומרור יוצאין ידי חובתן באכילת בשר הפסח לבדו. אבל מרור בלא פסח אינו מצוה שנאמר [\(במדבר ט-יא\)](#) "על מצות ומרורים יאכלוהו":

ג מצוה מן המובחר לאכול בשר הפסח אכילת שובע. לפיכך אם הקריב שלמי חגיגה בארבעת עשר. אוכל מהן תחילה ואחר כך אוכל בשר הפסח כדי לשבוע ממנו. ואם לא אכל אלא כזית יצא ידי חובתו. וכן אכילת בשר פסח שני בלילי חמשה עשר לחדש אייר מצות עשה. שנאמר בו [\(במדבר ט-יא\)](#) "על מצות ומרורים יאכלוהו":

ד ושניהן אינן נאכלין אלא צלי אש. והאוכל מהן כזית נא או מבושל בלילי פסחים לוקה שנאמר [\(שמות יב-ט\)](#) "אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל במים". אכל נא ומבושל כאחת אינו לוקה אלא אחת. לפי ששניהן נכללות בלאו אחד. אכל ממנו נא או מבושל מבעוד יום אינו לוקה שנאמר [\(שמות יב-ט\)](#) "כי אם צלי אש" בשעה שמצוה לאכלו צלי חייב על אכילת נא ומבושל. אבל מבעוד יום פטור:

ה אכל ממנו כזית צלי מבעוד יום עבר על מצות עשה. שנאמר [\(שמות יב-ח\)](#) "ואכלו את הבשר בלילה הזה". "בלילה" ולא ביום. ולאו הבא מכלל עשה עשה הוא:

ו (שמות יב-ט) "נא" שהזהירה עליו תורה הוא הבשר שהתחיל בו מעשה האור ונצלה מעט ואינו ראוי לאכילת אדם עדיין. אבל אם אכל ממנו בשר חי אינו לוקה וביטל מצות עשה. שנאמר (שמות יב-ט) "צלי אש". הא שאינו צלי אסור. צלהו כל צרכו עד שנתחרך ואכלו פטור:

ז (שמות יב-ט) "מבושל" שהזהירה עליו תורה בין שנתבשל במים בין שנתבשל בשאר משקין או במי פירות שנאמר (שמות יב-ט) "ובשל מבושל" ריבה הכל:

ח צלהו ואחר כך בשלו. או שבשלו ואחר כך צלהו. או שעשהו צלי קדרה ואכלו חייב. אבל מותר לסוך אותו ביין ושמן ודבש ובשאר משקין ומי פירות. חוץ מן המים. ומותר לטבל הבשר אחר שנצלה במשקים ובמי פירות:

ט אין צולין את הפסח על גבי כלי אבן או כלי מתכות שנאמר (שמות יב-ח-ט) "צלי אש" לא צלי דבר אחר. לפיכך אם היה כלי מנוקב כדי שתשלוט בו האור צולין עליו. ואין צולין אותו בשפוד של מתכת שהרי השפוד כולו חם וצולה מקומו:

י הסיק את התנור וגרף את כל האש ותלהו בתנור וצלהו הרי זה אסור שאין זה צלי אש. חתכו ותלהו על גבי גחלים הרי זה צלי אש. צלהו על גבי סיד או חרסית או חמי טבריה הרי זה אסור שאין זה צלי אש. כיצד צולין אותו. תוחבו מתוך פיו עד בית נקובתו בשפוד של עץ ותולהו לתוך התנור והאש למטה ותולה כרעיו ובני מעיו בתנור חוצה לו ולא יתנם בתוכו שזה כמין בישול הוא. ושפוד של רמון היו בוררין לצלייתו כדי שלא יזרוק את מימיו ויבשלהו:

יא נגע הבשר בחרסו של תנור יקלוף את מקומו מפני שהוא צלי החרס:

יב נטף מרוטבו על החרס וחזר עליו יטול את מקומו שכל המרק והליחה שתפרוש ממנו כשיצלה אסורה שהרי אינה בשר צלי:

יג נטף מרוטבו על הסלת יקלוף את מקומו וישליכנו:

יד סכו בשמן של תרומה אם חבורת הכהנים יאכלו. ואם של ישראל אם חי הוא ידיחנו וינגב ואם צלי יקלוף את החיצון. סכו בשמן של מעשר שני לא יעשנו דמים על בני הבורה שאין פודין מעשר שני בירושלים כמו שביארנו במקומו. ואין צולין שני פסחים כאחת מפני התערובות אפילו גדי וטלה.

טו כבר ביארנו בכמה מקומות שאין הפסח נאכל אלא עד חצות כדי להרחיק מן העבירה ודין תורה שיאכל כל הלילה עד שיעלה עמוד השחר.

וכבר ביארנו בהלכות חמץ ומצה שהוא טעון הלל בשעת אכילתו ושאין בני חבורה חוזרין ואוכלין אחר שנרדמו בשינה אפילו בתחילת הלילה :

הלכות קרבן פסח - פרק תשיעי

א כל האוכל מן הפסח אינו אוכל אלא בחבורה אחת ואין מוציאין ממנו מן החבורה שיאכל בה. והמוציא ממנו כזית בשר מחבורה לחבורה בליל חמשה עשר לוקה שנאמר [\(שמות יב-מו\)](#) "לא תוציא מן הבית מן הבשר חוצה". והוא שיניחנו בחוץ. שהוצאה כתובה בו כשבת לפיכך צריך עקידה והנחה כהוצאת שבת. ואין מוציא אחר מוציא בפסח שכיון שהוציאו הראשון נפסל. מן האגף ולפנים כלפנים מן האגף ולחוץ כלחוץ והאגף עצמו שהוא עובי הפתח כלחוץ. החלונות ועובי הכותלים כלפנים. הגגים והעליות אינן בכלל הבית :

ב בשר הפסח שיצא חוץ לחבורתו בין בזדון בין בשגגה נאסר באכילה והרי הוא כבשר קדשי קדשים שיצא חוץ לעזרה או בשר קדשים קלים שיצא חוץ לחומות ירושלים שהכל כטריפה ולוקין על אכילתו כמו שביארנו במעשה הקרבנות. אבר שיצא מקצתו חותך הבשר ויורד עד שמגיע לעצם וקולף את הבשר כל שבפנים יאכל וכל שבחוץ ישרף. כשהוא מגיע לעצם חותך בקופיץ אם היה שאר קדשים. ואם היה פסח שאסור לשבור בו עצם קולף עד הפרק ומפרק האבר שיצא מקצתו מן הפרק ומשליכו לחוץ :

ג שתי חבורות שהיו אוכלות בבית אחד צריכה כל חבורה מהן לעשות לה היקף שנאמר [\(שמות יב-מו\)](#) "מן הבשר חוצה". מפי השמועה למדו שצריך ליתן לו חוצה למקום אכילתו. ואלו הופכין את פניהן אילך ואוכלין ואלו הופכין את פניהן אילך ואוכלין כדי שלא יראו מעורבים :

ד היו המים שמוזגים בו יינם באמצע הבית בין שתי החבורות. כשהשמש עומד למזוג קופץ את פיו ומחזיר את פניו עד שמגיע אצל חבורתו ואחר כך אוכל מה שבפיו. שאסור לאוכל לאכול בשתי חבורות. ומותר לכלה להחזיר פניה מפני חבורתה ואוכלת מפני שהיא בושה לאכול בפניהם :

ה שתי חבורות שנפרצה מחיצה מביניהן אינן אוכלין. וכן אם היתה חבורה אחת ונעשית מחיצה ביניהן אינן אוכלין עד שתסתלק. שאין הפסח נאכל בשתי חבורות ואינן נעקרין מחבורה לחבורה :

ו בני חבורה שנכנסו שלשה מהן או יתר לאכול פסחיהן ולא באו שאר בני חבורה. אם נכנסו בשעה שדרך בני אדם לאכול הפסחים וחזר המעורר לכולן על השאר ולא באו הרי אלו שנכנסו אוכלין עד שישבעו ואין ממתנינים לשאר. ואפילו באו המתאחרין אחר כך ומצאו אלו השלשה שאכלו הכל אין משלמים להן כדי חלקם. אבל אם נכנסו שנים בלבד הרי אלו ממתנינים. במה דברים אמורים בשעת כניסתן לאכול אבל בעת שנפטרין אין אדם צריך להמתין לחבירו אפילו גמר אחד בלבד מלאכול יצא ואינו צריך להמתין:

ז המאכיל כזית מן הפסח בין מפסח שני למומר לע"ז. או לגר תושב או לשכיר. הרי זה עובר בלא תעשה ואינו לוקה אבל מכין אותו מכת מרדות. ו (שמות יב-מג) **"בן נכר"** האמור בתורה זה העובד אל נכר. ואין מאכילין ממנו לנכרי אפילו גר תושב או שכיר שנאמר (שמות יב-מה) **"תושב ושכיר לא יאכל בו"**:

ח ערל שאכל כזית מבשר הפסח לוקה שנאמר (שמות יב-מח) **"כל ערל לא יאכל בו"**. **"בו"** הוא שאינו אוכל אבל אוכל הוא מצה ומרור. וכן מותר להאכיל מצה ומרור לגר תושב ולשכיר:

ט כשם שמילת בניו ועבדיו מעכבתו מלשחוט הפסח כך מעכבתו מלאכול שנאמר (שמות יב-מד) **"ומלתה אותו אז יאכל בו"**. כיצד קנה עבד אחר שנשחט הפסח. או שהיה לו בן שלא הגיע זמנו להמול אלא אחר שחיטת הפסח. הרי זה אסור לאכול עד שימול אותו. וכיצד יהיה הבן ראוי למילה אחר שחיטת הפסח ולא יהיה ראוי קודם שחיטה. כגון שחלצתו חמה שצריך שבעת ימים מעת לעת מיום הבראתו. וכגון שכאבה עינו ונרפאת אחר שחיטה. או שהיה טומטום ונקרע אחר שחיטת הפסח ונמצא זכר:

הלכות קרבן פסח - פרק עשירי

א השובר עצם בפסח טהור הרי זה לוקה שנאמר (שמות יב-מו) **"ועצם לא תשברו בו"**. וכן נאמר בפסח שני (שמות יב-מו) **"ועצם לא תשברו בו"**. אבל פסח שבא בטומאה אם שבר בו עצם אינו לוקה. מפי השמועה למדו (שמות יב-מו) **"לא תשברו בו"** בטהור ולא בטמא. אחד השובר את העצם בלילי חמשה עשר או ששבר בו עצם מבעוד יום או ששבר אחר כמה ימים הרי זה לוקה:

ב לפיכך שורפין עצמות הפסח בכלל הנותר מבשרו כדי שלא יבואו בהן לידי תקלה:

ג אין חייבין אלא על שבירת עצם שיש עליו כזית בשר או שיש בו מוח. אבל עצם שאין בו מוח ושאין עליו כזית בשר אינו חייב על שבירתו. היה עליו כזית בשר ושבר העצם שלא במקום הבשר חייב אע"פ שהמקום ששבר פנוי מבשרו:

ד השובר אחר השובר בעצם אחד לוקה:

ה השורף עצמות והמחתך גידים אינו חייב משום שבירת עצם:

ו פסח שהוא נא או מבושל ושבר בו את העצם לוקה. אפילו נפסל בטומאה ויציאה וכיוצא בהם יש בו איסור שבירת העצם. במה דברים אמורים כשהיתה לו שעת הכושר ונפסל אבל אם לא היתה לו שעת הכושר כגון שנתפגל או נעשה מחשבת זמן או מחשבת שינוי השם. אין בו משום שבירת העצם:

ז שבר עצם האליה אינו לוקה שהרי אינו ראוי לאכילה:

ח הסחוסים שהם כמו עצמים רכים. הרי אלו מותרין לאכלן:

ט היה גדי קטן ורך שעצמותיו רכים לא יאכל אותן שזה שובר עצם ואם אכל לוקה. שאחד השובר עצם קשה או עצם רך. זה הכלל כל שנאכל בשור הגדול אחר שיתבשל הוא שמותר לאכול כנגדו מן הגדי הרך אחר צלייתו כגון ראשי כנפיים והסחוסים:

י גידין הרכין שסופן להקשות אע"פ שהן ראויין לאכילה עתה ונאכלין בפסח אין נמנין עליהן. ונמנין על מוח שבראש מפני שיכול להוציאו בלא שבירת עצם. ואין נמנין על מוח שבקולית והוא העצם הסתום משני ראשיו. שהרי אינו יכול להוציאו אלא בשבירת עצם:

יא כשאדם אוכל את הפסח חותך הבשר ואוכל וחותר העצמות מן הפרק ומפרקן אם רצה. וכשיגיע לגיד הנשה מוציאו ומניחו עם שאר הגידים והעצמות והקרומות שיוצאין בשעת אכילה. שאין מנקין אותו כשאר הבשר ואין מחתכין אותו אלא צולין אותו שלם. ואם חתכו חתיכות חתיכות כשר והוא שלא יחסר אבר. צריך אדם להשתדל שלא ישאיר מבשר הפסח עד בקר שנאמר [\(שמות יב-ז\)](#) "לא תותירו ממנו עד בקר". וכן בשני שנאמר [\(במדבר ט-יב\)](#) "לא ישאירו ממנו עד בקר". ואם השאיר ממנו בין בראשון בין בשני עבר בלא תעשה. ואינו לוקה על לאו זה שהרי ניתק לעשה שנאמר [\(שמות יב-ז\)](#) "והנותר ממנו עד בקר באש תשרופו":

יב כשמקריבין את הפסח בראשון מקריבין עמו שלמים ביום י"ד מן הבקר או מן הצאן. גדולים או קטנים. זכרים או נקבות ככל זבחי השלמים. וזו היא הנקראת חגיגת ארבעה עשר ועל זה נאמר בתורה [\(דברים טז-ב\)](#) "וזבחת פסח לה' אלהיך צאן ובקר". אימתי מביאין עמו חגיגה זו בזמן שהוא בא בחול ובטהרה ובמועט. אבל אם חל יום ארבעה עשר להיות בשבת או שבא הפסח בטומאה או שהיו הפסחים מרובים אין מביאין עמו חגיגה. ואין מקריבין אלא הפסחים בלבד :

יג חגיגת ארבעה עשר רשות ואינה חובה. ונאכלת לשני ימים ולילה אחד ככל זבחי שלמים. ואסור להניח מבשר חגיגת ארבעה עשר ליום השלישי שנאמר [\(דברים טז-ד\)](#) "ולא ילין מן הבשר אשר תזבח בערב ביום הראשון לבקר". מפי השמועה למדו שזה אזהרה למניח בשר חגיגת ארבעה עשר ליום ששה עשר. שנאמר [\(דברים טז-ד\)](#) "לבקר" עד בקר של יום השני. והמותיר אינו לוקה אלא ישרוף הנותר ממנה כשאר הנותרים :

יד בשר חגיגה שעלה עם הפסח על השולחן וכל התבשילין העולים עמו על השולחן מתבערין עמו. ואינן נאכלים אלא עד חצות כפסח עצמו גזירה מפני התערובת :

טו מה בין פסח ראשון לפסח שני. הראשון אסור בחמץ בבל יראה ובל ימצא. ואינו נשחט על חמץ. ואין מוציאין ממנו חוץ לחבורה. וטעון הלל באכילתו. ומביאין עמו חגיגה. ואפשר שיבא בטומאה אם נטמא רוב הקהל טומאת מת כמו שביארנו. אבל פסח שני חמץ ומצה עמו בבית. ואינו טעון הלל באכילתו : ומוציאין אותו חוץ לחבורתו. ואין מביאין עמו חגיגה ואינו בא בטומאה. ושניהם דוחין את השבת. וטעונין הלל בעשייתן ונאכלין צלי בבית אחד על מצה ומרור. ואין מותרין מהן. ואין שוברין בהן את העצם. ולמה לא ישוה השני לראשון לכל הדברים מאחר שנאמר [\(במדבר ט-יב\)](#) "ככל חקת הפסח יעשו". לפי שפירש בו מקצת חקת הפסח. ללמד שאינה שוה לראשון אלא בדברים שנתפרשו בו. והן המצות שבגופו והם חקת הפסח. שכלל זה שנאמר במצרים שילקח הפסח מבעשור. ושהוא טעון הגעת דם באגודת אזור למשקוף ולשתי המזוזות ושיאכל בחפזון אין אותן הדברים נוהגות לדורות ולא נעשו אלא בפסח מצרים בלבד : סליקו להו הלכות קרבן פסח בס"ד

חגיגה

הלכות

יש בכללן שש מצות. ארבע מצות עשה. ושתיים מצות לא תעשה : וזה הוא פרטן : א) להראות פני ה'. ב) לחוג בשלש רגלים. ג) לשמות ברגלים. ד)

שלא יראה ריקם. ה) שלא יעזוב לוי מלשמחו וליתן לו מתנותיו ברגלים. ו) להקהיל את העם בחג הסכות במוצאי שמיטה: וביאור מצות אלו בפרקים אלו:

הלכות חגיגה - פרק ראשון

א שלש מצות עשה נצטוו ישראל בכל רגל משלש רגלים ואלו הן. הראייה שנאמר [\(שמות כג-יז\)](#) [\(שמות לד-כג\)](#) [\(דברים טז-יז\)](#) "יראה כל זכורך". והחגיגה שנאמר [\(דברים טז-טז\)](#) "תחוג לה' אלהיך". והשמחה שנאמר [\(דברים טז-יז\)](#) "ושמחת בחגך". הראייה האמורה בתורה היא שנראה פניו בעזרה ביום טוב הראשון של חג ויביא עמו קרבן עולה בין מן העוף בין מן הבהמה. ומי שבא לעזרה ביום ראשון ולא הביא עולה לא דיו שלא עשה מצות עשה אלא עובר על לא תעשה שנאמר [\(שמות כג-טו\)](#) [\(שמות לד-כ\)](#) "לא יראו פני ריקם". ואינו לוקה על לאו זה שהרי לא עשה מעשה. החגיגה האמורה בתורה היא שיקריב שלמים ביום טוב הראשון של חג בבואו להראות. והדבר ידוע שאין השלמים באים אלא מן הבהמה. ושתי מצוות אלו שהן הראייה והחגיגה אין הנשים חייבות בהן. והשמחה האמורה ברגלים היא שיקריב שלמים יתר על שלמי חגיגה. ואלו הם הנקראים שלמי שמחת חגיגה שנאמר [\(דברים כז-ז\)](#) "וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני ה' אלהיך". ונשים חייבות במצוה זו:

ב הראייה והחגיגה אין להן שיעור מן התורה שנאמר [\(דברים טז-יז\)](#) "איש כמתנת ידו" וגו'. אבל מדברי סופרים שלא יהא קרבן עולת ראייה פחות משה מעה כסף ולא שלמי חגיגה פחות משהו שתי כסף. ומצוה להביא כפי עשרו שנאמר [\(דברים טז-יז\)](#) "כמתנת ידו":

ג שלמי שמחה לא נתנו בהן חכמים שיעור. בעת שיעלה אדם לירושלים לחוג אם היו בידו קרבנות הראייה יביאם או יעלה עמו כסף לקנות בו הקרבן. ואם אין בידו כסף לא יביא שוה כסף אפילו היה בידו שוה כמה זהובים אסור לו לעלות ריקם בלא כסף ולא קרבן. ולמה אסרו שיעלה. בידו שוה כסף גזירה שמא לא ימצא למכור או שמא ימצאו המעות סיגים:

ד מי שלא הקריב ביום טוב הראשון עולת ראייתו ושלמי חגיגתו הרי זה מקריבן בשאר ימות הרגל שנאמר [\(דברים טז-טו\)](#) "שבעת ימים תחוג לה' אלהיך" מלמד שכולן ראויין לחגיגה וכולן תשלומי ראשון הם:

ה ומצוה. להקדים ולהקריב בראשון. לא הקריב בראשון בין שוגג בין מזיד יקריב בשני. וכל המאחר הרי זה מגונה ועליו נאמר [\(צפניה ג-יח\)](#) "נוגי ממועד אספתי":

ו עבר הרגל ולא חג אינו חייב באחריותו ועל זה וכיוצא בו נאמר [\(קהלת א-טו\)](#) "מעוות לא יוכל לתקון":

ז מי שלא חג ביום טוב הראשון של חג הסוכות חוגג את כל הרגל וביום טוב האחרון שהוא שמיני ואף השמיני תשלומי ראשון הוא. וכן מי שלא חג ביום חג השבועות חוגג כל שבעה ויש לו תשלומין כל ששת ימים שלאחר חג השבועות. ודבר זה מפי השמועה נאמר שחג השבועות כחג המצות לתשלומין:

ח עולת ראייה ושלמי חגיגה אינן דוחין לא את השבת ולא את הטומאה לפי שאין להן זמן קבוע כקרבנות הצבור. שאם אינו חוגג היום חוגג למחר כמו שביארנו. אבל דוחין את יום טוב ואע"פ שאין מקריבין ביום טוב נדרים ונדבות מקריבין עולת ראייה ושלמי חגיגה ושלמי שמחה שאין אלו נדרים ונדבות אלא חובות:

ט כשמקריב המקריב עולת ראייתו ושלמי חגיגתו ושמחתו ביום טוב. סומך עליהן בכל כחו כדרך שעושה בשאר הימים אע"פ שסמיכה אינה מעכבת כמו שביארנו במעשה הקרבנות לא גזרו עליה משום שבות:

י המפריש עולת ראייתו ומת. היורשין חייבין להביאה. מותר להקריב בחולו של מועד נדרים ונדבות שנאמר [\(במדבר כט-לט\)](#) "אלה תעשו לה' במועדיכם לבד מנדריכם ונדבותיכם" מכלל שקרבין ברגל. [\(במדבר כט-לט\)](#) "לעולותיכם" כמו עולת מצורע ועולת יולדת. [\(במדבר כט-לט\)](#) "ולמנחותיכם" להביא מנחת חוטא ומנחת קנאות. [\(במדבר כט-לט\)](#) "ולשלמיכם" לרבות שלמי נזיר הכל קריבין במועד ואין קריבין ביום טוב:

יא ומי שהיה לו אוכלים מרובים ונכסים מועטין מביא שלמי חגיגה מרובין ועולות ראייה מועטין. היו לו אוכלין מועטין ונכסים מרובין מביא עולות ראייה מרובות ושלמי חגיגה מועטות. היו זה וזה מועט על זה אמרו לא יפחות ממעה לעולה ושתי כסף לשלמים. זה וזה מרובה על זה נאמר [\(דברים טו-יז\)](#) "כברכת ה' אלהיך אשר נתן לך":

א נשים ועבדים פטורין מן הראייה. וכל האנשים חייבים בראייה חוץ מחרש ואלם ושוטה וקטן וסומא וחגר וטמא וערל. וכן הזקן והחולה והרך והענוג מאד שאינם יכולים לעלות על רגליהן כל אלו האחד עשר פטורין. ושאר כל האנשים חייבין בראייה. החרש אע"פ שהוא מדבר אפילו חרש באזנו אחת פטור מן הראייה. וכן הסומא בעינו אחת. או חגר ברגלו אחת פטור. האלם אע"פ שהוא שומע פטור. טומטום ואנדרוגינוס פטורין מפני שהן ספק אשה. מי שחציו עבד וחציו בן חורין פטור מפני צד עבדות שבו. ומניין שכל אלו פטורין מן הראייה. הרי הוא אומר [\(שמות כג-יז\)](#) [\(דברים טז-טז\)](#) **"יראה כל זכורד"** להוציא את הנשים. ומצות עשה שאין הנשים חייבות בה אין העבדים חייבים בה. ועוד הרי נאמר [\(דברים לא-יא\)](#) **"בבוא כל ישראל"** להוציא העבדים. ונאמר [\(דברים לא-יא\)](#) **"בבוא כל ישראל לראות"**. כשם שהן באין להראות לפני ה' כך הם באים לראות הדר קדשו ובית שכינתו. להוציא סומא שאינו רואה. אפילו נסמית עינו אחת שהרי אין ראייתו שלימה. ושם נאמר [\(דברים לא-יב\)](#) **"למען ישמעו"**. להוציא מי שאין לו שמיעה גמורה. [\(דברים לא-יב\)](#) **"ולמען ילמדו"**. להוציא מי שאינו מדבר. שכל המצווה ללמוד מצווה ללמד. ונאמר [\(שמות לד-כד\)](#) **"בעלותך לראות את פני ה'"** מי שיכול לעלות ברגליו להוציא חגר וחולה וזקן וענוג. וכבר ביארנו בהלכות ביאת המקדש שאין הטמא ראוי לביאה וכן הערל מאוס כטמא:

ב המקמץ והוא שמלאכתו לקבץ צואת כלבים וכיוצא בהן לעבד העורות או לרפואה. וכן המצרף נחשת במחצב שלו והעבדנין. אע"פ שהן מאוסין מפני מלאכתן הרי אלו מטהרין גופן ומלבושן ועולין בבלל ישראל לראות:

ג כל קטן שיכול לאחוז בידו של אביו ולעלות מירושלים להר הבית אביו חייב להעלותו ולהראות בו כדי לחנכו במצות שנאמר [\(שמות כג-יז\)](#) [\(שמות לד-כג\)](#) **"יראה כל זכורד"**. ואם היה הקטן חגר או סומא או חרש אפילו באחת אינו חייב לחנכו אע"פ שהוא ראוי לרפואה שאילו היה גדול והוא כך היה פטור כמו שביארנו:

ד כל החייב בראייה חייב בחגיגה וכל הפטור מן הראייה פטור מן החגיגה. וכולן חייבין בשמחה. חוץ מחרש שוטה וקטן וערל וטמא. חרש שוטה וקטן מפני שאינן בני חיוב הרי הן פטורין מכל מצות האמורות בתורה. וערל וטמא מפני שאינן אוכלים בקדשים ואינן ראויין לביאה כמו שביארנו בהלכות ביאת המקדש ובהלכות מעשה הקרבנות:

ה מי שהיה חגר או סומא ביום ראשון ונתרפא בשני. פטור מן הראייה ומן החגיגה שביום חובתו היה פטור. שכל ימות החג תשלומי ראשון הן כמו שביארנו. וכן אם נטמא בלילי יום טוב הראשון אע"פ שטהר למחר פטור. אבל אם נטמא ביום ראשון הרי זה חייב להביא חגיגתו וראייתו בתוך ימי הרגל כשיטהר:

ו מי שבא לעזרה בתוך ימי החג אינו חייב להביא עולה בידו בכל עת שיכנס. שזה שנאמר [\(שמות כג-טו\)](#) "ולא יראו פני ריקם" אינו אלא בעיקר הרגל בלבד שהוא יום ראשון או תשלומי ראשון. ואם הביא בכל עת שיביא מקבלין ממנו ומקריבין אותה לשם עולת ראייה. שהראייה אין לה שיעור:

ז הפריש עשר בהמות לחגיגתו והקריב מהן מקצתן בראשון ופסק. שוב אינו חוזר ומקריב השאר שהרי שייר אותם. ואם לא פסק אלא דחקו היום ולא יכול להקריב היום מקריב השאר למחר:

ח עולת ראייה אינה באה אלא מן החולין כשאר הקרבנות שאדם חייב בהן. אבל שלמי חגיגה באות ממעות מעשר שני המעורבות עם מעות חולין לוקח מן התערובת בהמה ומקריבה שלמי חגיגה. והוא שיהיה שיעור אכילה ראשונה מן החולין. מפני ששלמי חגיגה חובה וכל שהוא חובה אינו בא אלא מן החולין:

ט ויוצא אדם ידי חובת שלמי חגיגה במעשר בהמה. ואין מביאין אותו ביום טוב גזירה שמא יעשר ביום טוב:

י יוצאין ישראל ידי חובת שלמי שמחה בנדרים ונדבות ובמעשר בהמה. והכהנים בחטאת ובאשם ובבכור ובחזה ושוק. שמצוה זו היא לשמוח באכילת בשר לפני ה' והרי אכלו. אבל אין יוצאין ידי חובתן לא בעופות ולא במנחות שאינן בשר המשמח. כבר ביארנו בפסחים שחגיגת ארבעה עשר רשות. לפיכך אין אדם יוצא בה ידי חובת חגיגה אלא יוצא בה חובת שמחה:

יא מי שהיו לו שלמי נדר או נדבה ושחטן מערב יום טוב אע"פ שאכלן ביום טוב אינו יוצא בה ידי חובת חגיגה שאינה באה אלא מן החולין אבל יצא בה ידי חובת שמחה:

יב אף על פי ששחטן קודם הרגל. הואיל ואוכל מהן ברגל יצא ידי חובתו שאינו צריך לשחוט שלמי שמחה בשעת שמחה:

יג לא יביא אדם תודה ביום ארבעה עשר מפני החמץ שבה שאין מביאין קדשים לבית הפסול. ואם הביא יוצא בה ידי חובת שמחה כמו שביארנו:

יד האומר הרי עלי תודה שאצא בה ידי חובתי לשם חגיגה. חייב להביא תודה ואינו יוצא בה ידי חגיגה שאין חגיגה באה אלא מן החולין. כשיזבח אדם שלמי חגיגה ושלמי שמחה לא יהיה אוכל הוא ובניו ואשתו בלבד וידמה שיעשה מצוה גמורה. אלא חייב לשמח העניים והאמללים שנאמר [\(דברים טז-טז\)](#) "והלוי והגר והיתום והאלמנה". מאכיל הכל ומשקן כפי עשרו. ומי שאכל זבחיו ולא שמח אלו עמו עליו נאמר [\(הושע ט-ד\)](#) "זבחיהם

כלחם אוונים להם כל אוכליו יטמאו כי לחמם לנפשם". ומצוה בלוי יותר מן הכל לפי שאין לו לא חלק ולא נחלה ואין לו מתנות בבשר לפיכך צריך לזמן לויים על שלחנו ולשמחם או יתן להם מתנות בשר עם מעשר שלהם כדי שימצאו בו צרכיהם. וכל העוזב את הלוי מלשמחו ושוהה ממנו מעשרותיו ברגלים עובר בלא תעשה שנאמר [\(דברים יב-ט\)](#) "השמר לך פן תעזוב את הלוי":

הלכות חגיגה - פרק שלישי

א מצות עשה להקהיל כל ישראל אנשים ונשים וטף בכל מוצאי שמיטה בעלותם לרגל ולקרות באזניהם מן התורה פרשיות שהן מזרזות אותן במצות ומחזקות ידיהם בדת האמת. שנאמר [\(דברים לא-ז\)](#) "מקץ שבע שנים במועד שנת השמטה בחג הסכות" [\(דברים לא-יא\)](#) "בבוא כל ישראל לראות" וגו' [\(דברים לא-יב\)](#) "הקהל את העם האנשים והנשים והטף וגרד אשר בשעריך" וגו':

ב כל הפטור מן הראייה פטור ממצות הקהל חוץ מן הנשים והטף והערל. אבל הטמא פטור ממצות הקהל שנאמר [\(דברים לא-יא\)](#) "בבוא כל ישראל" וזה אינו ראוי לביאה. והדבר ברור שהטומטום והאנדרוגינוס חייבין שהרי הנשים חייבות:

ג אימתי היו קורין. במוצאי יום טוב הראשון של חג הסכות שהוא תחילת ימי חולו של מועד של שנה שמינית. והמלך הוא שיקרא באזניהם. ובעזרת הנשים היו קורין. וקורא כשהוא יושב ואם קרא מעומד הרי זה משובח. מהיכן הוא קורא מתחילת חומש אלה הדברים עד סוף פרשת "שמע" ומדלג ל [\(דברים יא-ג\)](#) "והיה אם שמוע" וגו' ומדלג ל [\(דברים יז-כב\)](#) "עשר תעשר" וקורא מ [\(דברים יז-כב\)](#) "עשר תעשר" על הסדר עד סוף ברכות וקללות עד [\(דברים כח-ט\)](#) "מלבד הברית אשר כרת אתם בחורב" ופוסק:

ד כיצד הוא קורא תוקעין בחצוצרות בכל ירושלים כדי להקהיל את העם. ומביאין בימה גדולה ושל עץ היתה ומעמידין אותה באמצע עזרת נשים והמלך עולה ויושב עליה כדי שישמעו קריאתו וכל ישראל העולים לחג מתקבצין סביביו. וחזן הכנסת נוטל ספר תורה ונותנו לראש הכנסת וראש הכנסת נותנו לסגן וסגן לכהן גדול וכהן גדול למלך כדי להדרו ברוב בני אדם. והמלך מקבלו כשהוא עומד ואם רצה ישב ופותח ורואה ומברך כדרך שמברך כל קורא בתורה בבית הכנסת. וקורא הפרשיות שאמרנו עד שהוא גומר וגולל ומברך לאחריה כדרך שמברכין בבתי כנסיות ומוסיף שבע ברכות ואלו הן. רצה ה' אלהינו בעמך ישראל וכו' מודים

אנחנו לך וכו'. אתה בחרתנו מכל העמים וכו'. עד מקדש ישראל והזמנים כדרך שמברכין בתפלה. הרי שלש ברכות כמטבען. רביעית מתפלל על המקדש שיעמוד וחיותם בה בא"י השוכן בציון. חמישית מתפלל על ישראל שתעמוד מלכותם וחיותם בה הבוחר בישראל. ששית מתפלל על הכהנים שירצה האל עבודתם וחיותם בה בא"י מקדש הכהנים. שביעית מתחנן ומתפלל בה כפי מה שהוא יכול וחיותם בה הושע ה' את עמך ישראל שעמד צריכין להושע בא"י שומע תפלה:

ה הקריאה והברכות בלשון הקדש. שנאמר (דברים לא-יא) "תקרא את התורה הזאת" בלשונה אע"פ שיש שם לועזות:

ו וגרים שאינן מכירין חייבין להכין לבם ולהקשיב אזנם לשמוע באימה ויראה וגילה ברעדה כיום שניתנה בו בסיני. אפילו חכמים גדולים שיודעים כל התורה כולה חייבין לשמוע בכוונה גדולה יתרה. ומי שאינו יכול לשמוע מכוין לבו לקריאה זו שלא קבעה הכתוב אלא לחזק דת האמת ויראה עצמו כאילו עתה נצטוה בה ומפי הגבורה שומעה. שהמלך שליח הוא להשמיע דברי האל:

ז יום הקהל שחל להיות בשבת מאחרין אותו לאחר השבת. מפני תקיעת החצוצרות והתחינות שאינן דוחין את השבת: סליקו להו הלכות חגיגה בס"ד

הלכות בכורות

יש בכללן חמש מצות. שתי מצות עשה. ושלוש מצות לא תעשה: וזה הוא פרטן: א) להפריש בכורות. ב) שלא יאכל בכור תמים חוץ לירושלים. ג) שלא יפדה הבכור. ד) להפריש מעשר בהמה. ח) שלא יגאל מעשר בהמה. וכללתי המעשר עם הבכור לפי שמעשה שניהם אחד והכתוב כללו עמו שנאמר (במדבר יח-יז) "ואת דמם תזרוק". מפי השמועה למדו שזה דם מעשר ודם בכור: וביאור מצות אלו בפרקים אלו:

א מצות עשה להפריש כל פטר רחם הזכרים בין באדם בין בבהמה טהורה בין ממין החמור. בין שהיו שלימים בין שהיו טריפות שנאמר [\(שמות יג-ב\)](#) "קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל באדם ובבהמה". וכולן לכהנים :

ב בכור אדם ובכור חמור נפדים ופדיונם לכהנים ובכור בהמה טהורה נשחט בעזרה כשאר קדשים קלים. זורקין דמו ומקטיר אימוריו כמו שביארנו במעשה הקרבנות ושאר הבשר נאכל לכהנים שנאמר [\(במדבר יח-טו\)](#) "אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה תפדה" [\(במדבר יח-יז\)](#) "אך בכור שור" [\(במדבר יח-יז\)](#) "לא תפדה קדש הם" [\(במדבר יח-יח\)](#) "ובשרם יהיה לך" :

ג בכור בהמה טהורה שהוא בעל מום בין שנולד במומו בין שנפל בו מום אחר שהיה תמים הרי הוא לכהן אם רצה אוכלו בכל מקום או מוכרו או מאכילו למי שירצה אפילו לנכרי מפני שהוא חולין. שנאמר [\(דברים טו-כא\)](#) "וכי יהיה בו מום פסח או עור" וגו' [\(דברים טו-כב\)](#) "הטמא והטהור יחדו כצבי וכאיל" והרי הוא נכסי כהן :

ד מצוה להקדיש בכור בהמה טהורה ויאמר הרי זה קדש שנאמר [\(דברים טו-יט\)](#) "תקדיש לה' אלהיך" ואם לא הקדישו הרי זה מתקדש מאליו וקדושתו מרחם היא :

ה מצות בכור בהמה טהורה נוהגת בארץ ובחוצה לארץ ואין מביאין בכורות מחוצה לארץ לארץ שנאמר [\(דברים יד-כג\)](#) "ואכלת לפני ה' אלהיך" [\(דברים יד-כג\)](#) "מעשר דגנך תירושך ויצהרך ובכורות בקרך וצאנך". ממקום שאתה מביא מעשר דגן אתה מביא בכור בקר וצאן וממקום שאין אתה מביא מעשר דגן אי אתה מביא בכור בקר וצאן אלא הרי הוא כחולין ויאכל במומו. ואם הביא אין מקבלין ממנו ולא יקרב אלא יאכל במומו :

ו מצוה זו נוהגת בין בפני הבית בין שלא בפני הבית כמו מעשר דגן. ואינה נוהגת במוקדשין כשהן בקדושתן קודם שיפדו בין קדשי מזבח בין קדשי בדק הבית :

ז הכל חייבין בבכור בהמה טהורה כהנים לוויים וישראלים. ואף על פי שהבכור לכהן אם נולד לו בכור מקריב דמו ואימוריו כמו שביארנו ואוכל שאר הבשר בתורת בכור. שנאמר [\(דברים טו-יט\)](#) "כל הבכור אשר יולד בבקרך ובצאנך" וגו'. אבל בכור אדם ובכור בהמה טמאה כהנים ולויים פטורין כמו שביארנו בהלכות מתנות כהונה :

ח הבכור נאכל בתוך שנתו בין תמים בין בעל מום שנאמר [\(דברים טו-כ\)](#) "לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה" [\(דברים טו-כא\)](#) "וכי יהיה בו מום" [\(דברים טו-כב\)](#) "בשעריך תאכלנו". ומאימתי מונה לו. אם תם הוא מונה לו

מיום שמיני שהוא ראוי להקרבה ואם נולד בעל מום מונה לו מיום שנולד. והוא שכלו לו חדשיו שהרי נראה לאכילה ביום לידתו. אבל אם לא ידע בודאי שכלו לו חדשיו מונה לו מיום שמיני:

ט נולד לו מום בתוך שנתו רשאי לקיימו כל שנים עשר חדש. נולד לו מום בסוף שנתו מותר לקיימו שלשים יום מיום שנפל בו המום ואף על פי שהוא מתאחר לאחר שנתו. כיצד כגון שנפל בו מום בחמשה עשר יום לפני גמר שנתו משלימין לו חמשה עשר אחר שנתו. נולד לו מום אחר שנתו אינו רשאי לקיימו אלא עד שלשים יום ויאכל:

י הבכור בזמן הזה מניחו עד שיפול בו מום ויאכל:

יא ועד שלא נראה להראותו לחכם רשאי לקיימו שנים ושלוש שנים. ומשנראה להראותו לחכם. אם נולד בו מום בתוך שנתו רשאי לקיימו כל שנים עשר חדש. נולד אחר שנתו מקיימו שלשים יום:

יב שנה של בכור היא שנת לבנה תמימה שנים עשר חדש מיום ליום. ואם היתה שנה מעוברת נתעברה לו ומונה לו שלשה עשר חדש. נולדו לו שני טלאים אחד בחמשה עשר של אדר הראשון ואחד בראש חדש אדר שני. זה שנולד בראש חדש אדר שני כיון שהגיע יום ראשון באדר של שנה הבאה עלתה לו שנה וזה שנולד בחצי אדר ראשון לא עלתה לו שנה עד חצי אדר של שנה הבאה הואיל ונולד בחדש העיבור מונין אותו לו:

יג עבר ואיחר הבכור לאחר שנתו אע"פ שהוא עובר בלא תעשה אם היה תם הרי זה לא נפסל אלא מקריבו ואם היה בעל מום שוחטו בכל מקום שנאמר [\(דברים יד-כג\)](#) "מעשר דגנך תירושך ויצהרך ובכורות בקרך וצאנך" מקיש בכור למעשר מה מעשר אינו נפסל משנה לחברתה אף בכור אינו נפסל משנה לחברתה:

יד אין נותנין את הבכור לכהן כשילד שאין זו גדולה לכהן. אלא יטפל בו בעליו עד שיגדיל מעט ויתננו לכהן. ועד כמה ישראל חייבין להטפל בבכור. בהמה דקה שלשים יום ובגסה חמשים יום. ואם אמר לו הכהן תנהו לי בתוך זמן זה ואני אטפל לעצמי אינו רשאי ליתנו לו שזה כמו מסייע על מתנותיו וכבר ביארנו בתרומות שהכהנים המסייעין בבית הגררות ובבית המטבחים ובתוך הרועים אין נותנין להם מתנותיהן בשכרן:

טו היה הבכור בעל מום ואמר לו בתוך זמן זה תנהו לי שאוכלנו עתה. או שהיה תמים ואמר לו תנהו לי בתוך זמן זה שאקריבנו עתה הרי זה נותנו לו. ויראה לי שהבכור נותן לכל כהן שירצה:

טז . כהן שאכל כזית מבכור תמים חוץ לירושלים לוקה מן התורה. שנאמר **(דברים יב-יז)** "לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך תירושך ויצהרך ובכורות בקרך וצאנך". וכן זר שאכל כזית מבכור בין לפני זריקה בין לאחר זריקה לוקה. מפי השמועה למדו שזו אזהרה אף לזר שאכל בכור בין לפני זריקה בין לאחר זריקה :

יז הבכור אין פודין אותו שנאמר **(במדבר יח-יז)** "אך בכור שור או בכור כשב או בכור עז לא תפדה". וכן אין מוכרין אותו כשהוא תם שכיון שהוא עומד לקרבן אין לכהן בו זכות כדי למוכרו. ובזמן הזה שאין בית הואיל והוא עומד לאכילה הרי הוא מותר למוכרו ואף על פי שהוא תמים בין לכהן בין לישראל :

יח בכור בעל מום יש לכהן למוכרו בכל זמן בין לפני הבית בין שלא לפני הבית. בין חי בין שחוט. וכשהוא מוכר בשר בכור בעל מום מוכרו בבית אבל לא בשוק כמו שביארנו בהלכות איסורי מזבח אבל בשר בכור תמים אינו נמכר מפני שהוא בשר קדש. וכהנים שנמנו עם הבכור מותרין לשקול מנה כנגד מנה :

יט המפשיט בכור בעל מום הרי זה מותר להפשיטו באי זה דרך שירצה. אם רצה להרגיל מרגיל. וכן שאר פסולי המוקדשין אם רצה להפשיט מן הרגל מפשיט :

הלכות בכורות - פרק שני

א כל המומים הקבועים הפוסלין את הקדשים ונפדים עליהן. אם נפל אחד מהן בבכור הרי זה נשחט עליו בכל מקום. וכבר ביארנו אותן המומין בהלכות איסורי מזבח שהראוי מהן להיות בזכר ששים ושבעה :

ב וכל הדברים שמנינו שם שאין הקרבן מן המובחר ואין הקדשים קרבין בהן ולא נפדין עליהן כך אין הבכור נשחט עליהן ולא קרב אלא יהיה עומד עד שיולד לו מום קבוע. וכן אם נולד בבכור מום עובר הרי זה אינו נשחט בכל מקום ולא קרב אלא יהיה רועה עד שיפול בו מום קבוע וישחט עליו :

ג וכן אם נעבדה בו עבירה. או שהרג בעד אחד. או על פי הבעלים. או שהוקצה או נעבד. ירעה עד שיפול בו מום כמו שביארנו בהלכות איסורי מזבח :

ד יוצא דופן והבא אחריו שניהן אינן בכור. הראשון מפני שאינו פטר רחם והאחרון מפני שקדמו אחר. אפילו יצאה נקבה דרך דופן וזכר דרך רחם אינו בכור:

ה בכור שהוא אנדרוגיניוס אין בו קדושה כלל. והרי הוא כנקבה שאין בו לכהן כלום. ועובדים בו וגוזזים אותו כשאר החולין. נולד טומטום הרי זה ספק בכור ויאכל במומו לבעליו. בין שהטיל מים ממקום זכרות בין שהטיל ממקום נקבות:

ו רחל שילדה כמין עז. או עז שילדה כמין רחל פטור מן הבכורה שנאמר [\(במדבר יח-יז\)](#) "אך בכור שור" עד שיהיה הוא שור ובכורו שור. ואם היה בו מקצת סימני אמו הרי זה בכור והוא בעל מום קבוע שאין לך מום גדול משינוי ברייתו. אפילו פרה שילדה כמין חמור ויש בו מקצת סימני פרה הרי זה בכור לכהן הואיל ומין החמור יש בו דין בכור. אבל אם ילדה מין סוס או גמל אע"פ שיש בו מקצת סימני פרה הרי הוא ספק בכור לפיכך יאכל לבעלים ואם תפסו כהן אין מוציאין מידו:

ז המטיל מום בבכור הואיל ועשה עבירה קונסין אותו ואינו נשחט על מום זה עד שיפול בו מום אחר מאליו. ואם מת זה החוטא מותר לבנו לשחטו על מום שעשה אביו שלא קנסו בנו אחריו:

ח הרגיל לבכור שיפול בו מום כגון שנתן דבילה על אזנו עד שבא כלב ונטלה וחתך אזנו. או שהלך בין ברזל ועששיות של זכוכית כדי שתקטע ידו ונקטעה. או שאמר לנכרי להטיל בו מום הרי זה לא ישחוט עליו. זה הכלל כל מום שנעשה לדעתו אסור לו לשחוט עליו ואם נעשה שלא לדעתו הרי זה שוחט עליו:

ט אמר אילו נפל בבכור זה מום הייתי שוחטו ושמע הנכרי ועשה בו מום הרי זה שוחט עליו שהרי לא נעשה בדעתו:

י ראינוהו שעשה מעשה המרגיל להטיל בו מום ונפל בו מום ואין אנו יודעין אם נתכוון למום זה או לא נתכוון. הרי זה לא ישחוט עליו. כיצד כגון שנתן לו שעורים במקום דחוק מסורג בקוצים וכיון שאכל נחלק שפתו אפילו היה חבר הרי זה לא ישחוט עליו וכן כל כיוצא בזה:

יא היה בכור רודף את האדם ובעטו כדי לטרדו ואפילו בעט בו מפני שרדפו מקודם ונעשה בו מום בבעיטה זו הרי זה ישחט עליו:

יב קטנים שהטילו מום בבכור דרך שחוק וכן הנכרי שעשה לדעתו הרי זה ישחוט עליו. ואם עשו כדי להתירו לא ישחוט עליו:

יג בכור שאחזו דם יקיו. ובלבד שלא יתכוין לעשות בו מום. ואם נעשה בו מום בהקזה זו הרי זה נשחט עליו :

יד מותר להטיל מום בבכור קודם שיצא לאויר העולם וישחט עליו. במה דברים אמורים בזמן הזה שאין שם בית מפני שסופו להאכל במומו אבל בזמן שבית המקדש קיים אסור :

טו עד שהעיד מפי עד אחר שמום זה נפל שלא לדעת נאמן. אפילו אשה נאמנת לומר בפני נפל מום זה מאליו וישחט עליו :

טז כל המומין הראויין לבא בידי אדם נאמן הרועה עליהן לומר מאליהן נפלו ולא נעשו בכוונה וישחט עליהן. במה דברים אמורים כשהיה הרועה ישראל והבכור ביד הכהן. אבל אם היה הרועה כהן והבכור עדיין הוא ביד בעליו הישראלי. הרי זה אינו נאמן וחושדין אותו שמא הוא הטיל בו מום כדי שיתננו לו :

יז כהן שהעיד לכהן אחר שמום זה מאליו נפל נאמן ואין חוששין להן שמא הם גומלים זה את זה. שכל הכהנים חשודין להטיל מום בבכור כדי לאכלו בחוץ ולפיכך אין נאמנין על ידי עצמן. אבל חבירו מעיד לו שאין אדם חוטא לאחר. אפילו בניו ובני ביתו של כהן מעידין לו על הבכור אבל לא אשתו מפני שהיא כגופו :

יח בכור שהיה ביד כהן ונפל בו מום והעיד עליו עד אחד שזה המום מאליו נפל ואין אנו יודעים אם מום זה שוחטין עליו את הבכור או אין שוחטין עליו ובא הכהן שהוא בידו ואמר הראיתי מום זה למומחה והתירו לשחיטה הרי זה נאמן. ואין חוששין שמא לא הראהו ושמא בכור תם הוא שלא נחשדו לשחוט קדשים בחוץ מפני שהוא עון כרת כמו שביארנו :

יט וכן נאמן הכהן לומר על בכור מום בכור זה נתנו לי ישראל במומו ולא נפל ברשותי כדי לחוש לו שמא הוא הטילו. שהדבר עשוי להגלות והוא מתיירא שמא ישאלו בעליו ויאמר תמים היה בעת שנתנוהו לו :

הלכות בכורות - פרק שלישי

א אין שוחטין את הבכור אלא על פי מומחה שנתן לו הנשיא שבארץ ישראל רשות ואמר לו התר בכורות במומן. אפילו היה מום גדול וגלוי

לכל לא יתירו אלא מומחה שנטל רשות. וכל הבכורות אדם רואה חוץ מבכורי עצמו :

ב אם אין שם מומחה והיה המום מן המומין הגלויין המובהקין. כגון שנשמית עינו. או נקטעה ידו. או נשברה רגלו. הרי זה ישחט על פי שלשה בני הכנסת. וכן בכור שיצא לחוצה לארץ ונפל בו מום מובהק. הרי זה יותר על פי שלשה בני הכנסת :

ג אין רואין את הבכור לישראל עד שיהיה כהן עמו. שמא יאמר לו המומחה מום הוא ומותר לשחוט עליו וילך וישחטנו לעצמו ולא יתננו לכהן. שאע"פ שאינו. חשוד לאכול קדשים בחוץ. חשוד הוא לגזול מתנות כהונה. לפיכך אם היה חכם וידוע שהוא מדקדק על. עצמו רואין לו. היה המום גלוי לכל כגון שנקטעה ידו או רגלו. הואיל והביאו לחכם המומחה הרי זה בחזקת מדקדק על עצמו לפיכך רואין לו אע"פ שאין עמו כהן :

ד השוחט את הבכור ואחר כך הראה את מומו אע"פ שהוא מום גלוי שאינו משתנה בשחיטה כגון שנחתכה ידו או רגלו הואיל ונשחט שלא על פי מומחה הרי זה אסור ויקבר כבכור שמת :

ה בכור שהיתה לו ביצה אחת ושני כיסים. ובדקו המומחה והושיבוהו על הרגוזו ומעכו ולא יצאת ביצה שנייה והתירו המומחה ונשחט ונמצא השנייה דבוקה בכסלים הרי זה מותר הואיל ומעכו. אבל אם לא נמעך אע"פ שנשחט על פי מומחה הרי זה יקבר :

ו מי שאינו מומחה וראה את הבכור ונשחט על פיו. הרי זה יקבר וישלם מביתו. וכמה משלם רביע לדקה ומחצה לגסה. ומפני מה לא ישלם כל דמיו מפני שקנסו את בעל הבהמה כדי שלא ישהנה ולא יגדל בהמה דקה בארץ ישראל :

ז הנוטל שכרו להיות רואה בכורות אין שוחטין על פיו אלא אם כן היה מומחה גדול וידעו בו חכמים שאין כמותו ופסקו לו שכר על הראייה והבקור בין שנמצא בו מום בין שנמצא תמים. ולא יטול שכר על בהמה זו חוץ מפעם אחת ורואה אותה לעולם כל זמן שמביאין אותה כדי שלא יבוא לידי חשד :

ח החשוד על הבכורות למוכרן לשם חולין אין לוקחין ממנו אפילו בשר צבאים מפני שהוא דומה לבשר עגל. ואין לוקחים ממנו עורות שאינן עבודים אפילו של נקבה שמא יחתוך זכרותו ויאמר עור נקבה הוא. ואין לוקחין ממנו צמר אפילו מלובן ואין צריך לומר צואי. אבל לוקחין ממנו טווי ולבדין ועורות עבודים. שאינו מעבד עור בכור תמים מפני שהוא מפחד לשהותו אצלו שמא ישמעו הדיינים ויקנסוהו כפי רשעו :

ט השוחט את הבכור ומכרו ונודע שלא הראהו למומחה. מה שאכלו אכלו ויחזיר להם את הדמים. ומה שלא נאכל יקבר ויחזיר את הדמים. וכן הדין במאכיל את הטרפה כמו שיתבאר בהלכות מקח וממכר:

י בכור שנמצא טרפה אם תמים הוא ונמצא טריפה אחר שהופשט העור ישרף כמו שביארנו בהלכות פסולי המוקדשין והבשר יקבר. ואם במומו נשחט הבשר יקבר ויהנו הכהנים בעורו. והוא שנשחט על פי מומחה:

יא הבכור שנאכל בשרו כהלכה בין תמים בין בעל מום. כשם שמותר ליהנות בעורו כך נהנין בגיזותיו. אבל כל צמר שנגזז ממנו כשהוא חי אפילו נשר הרי הוא אסור בהנאה. ואפילו נשר ממנו אחר שנפל בו מום. ואפילו אחר שחיתתו ואין צריך לומר אחר מיתתו שהרי אותו הצמר שנשר ממנו מחיים באיסורו עומד. וכן במעשר בהמה. וכבר ביארנו בהלכות מעילה שלא גזרו גזירה זו אלא על הבכור ועל המעשר בלבד מפני שאינן באין לכפרה שמא ישהם אצלו כדי ליקח כל הצמר שינשור מהם. וכבר ביארנו שמצוה לאכלו תוך שנתו בין תמים בין בעל מום:

יב בכור שהיה בו צמר מדובלל ושחטו. את שהוא נראה עמו מן הגיזה מותר בהנאה. ואת שאינו נראה עמו והוא הצמר שעיקרו הפוך כלפי ראשו אסור. שזה כמו שנשר מחיים:

יג גיזת בכור אפילו בעל מום שנתערבה בגיזי חולין אפילו אחת בכמה אלפים הכל אסורים. הרי הוא דבר חשוב ומקדש בכל שהוא. האורג מלא הסיט מצמר הככור בבגד ידלק מצמר המוקדשין מקדש בכל שהוא:

הלכות בכורות - פרק רביעי

א בהמת השותפין חייבת בבכורה לא נאמר **(דברים יב-יז)** **(דברים יד-כג)** "בקרד וצאנד" אלא למעט שותפות הנכרי שאם היה שותף בפרה או בעובר אפילו היה לנכרי אחד מאלף באם או בולד. הרי זה פטור מן הבכורה. היה לו באחד משניהם אבר אחד כגון יד או רגל. רואין כל שאילו יחתך והיה בעל מום הרי זה פטור. ואם אפשר שיחתך אבר הנכרי ולא יפסל. הרי זה חייב בבכורה:

ב הלוקח עובר פרתו של נכרי. או המוכר עובר פרתו לנכרי. אע"פ שאינו רשאי הרי זה פטור מן הבכורה ואין קונסין אותו על דבר זה:

ג המקבל בהמה מן הנכרי להיות מטפל בה והולדות ביניהם. או נכרי שקבל מישראל כזה. הרי אלו פטורים מן הבכורה שנאמר [\(שמות יג-ב\)](#) **"פטור כל רחם בבני ישראל"** עד שיהיה הכל מישראל:

ד המקבל צאן מן הנכרי בממון קצוב ופסק עמו שיהיה השכר ביניהם ואם פחתו פחתו לישראל. אף על פי שברשות ישראל הם והרי הם כקניינו הואיל ואם לא ימצא הנכרי אצלו ממון אחר לגבות ממנו יגבה מן הבהמות האלו ומולדותיהן נעשה כמו שיש לו אחריות עליהן ועל ולדותיהן והרי יד הנכרי באמצע ופטורין מן הבכורה הם וולדותיהן. אבל ולדי ולדות חייבין שהרי של ישראל הם ואין לנכרי רשות עליהן:

ה ישראל שנתן מעות לנכרי וקנה לו בהן בהמה מנכרי בדיניהן אף על פי שלא משך קנה וחייבת בבכורה. וכן אם קנה הנכרי מישראל בדיניהם ונתן מעות אע"פ שלא משך קנה ופטורה מבכורה:

ו גר שנתגייר ואין ידוע אם עד שלא נתגייר ילדה פרתו או אחר שנתגייר הרי זה בכור מספק:

ז הלוקח בהמה מן הנכרי ואין ידוע אם בכרה או לא בכרה וילדה אצלו הרי זה ספק בכור ויאכל במומו לבעלים ואינו לכהן שהמוציא מחבירו עליו הראיה:

ח לקוץ בהמה מניקה מן הנכרי אינו חושש שמא בנה של אחרת היא מניקה אלא הרי זו בחזקת שילדה. ואפילו היה זה שמניקה כמו מין אחר ואפילו כמין חזיר הרי זו פטורה מן הבכורה. וכן בהמה שהיא חולבת פטורה מן הבכורה שרוב הבהמות אינן חולבות אלא אם כן כבר ילדו:

ט הלוקח בהמה מישראל הרי זו בחזקת שבכרה עד שיודיעו המוכר שעדיין לא ילדה. שאין הישראל שותק וגורם לו לאכול קדשים בחוץ ודאי שבכרה ולפיכך מכרה סתם:

י בהמה דקה שהפילה עובר שעדיין לא נתבאר צורתו הרבה וניכרת לכל וזהו הנקרא טינוף. אם אמרו הרועים עובר הוא אלא שנפסדה צורתו הרי זו פטורה מן הבכורה וצריך להראותו לרועה חכם. לפיכך הלוקח בהמה מן הנכרי אפילו היתה קטנה וילדה אצלו בתוך שנתה הרי זה ספק בכור שמא טינוף הפילה ברשות הנכרי. וכן בהמה גסה שהפילה שליא הרי זו סימן ולד שאין שליא בלא ולד ונפטרה מן הבכורה. ומותר להשליך אותה השליא לכלבים שאין מתקדש בבכורה אלא זכר וחזקת הנולדים מחצה זכרים ומחצה נקבות. וכבר ביארנו שהזכר שאין בו מקצת סימני אמו אינו מתקדש בבכורה ונמצא מיעוט הנולדים הן המתקדשין בבכורה ואין חוששין למיעוט. אבל בהמת קדשים שהפילה שליא תקבר [שהנקבות בה כזכרים]:

יא בהמה גסה שהפילה חררת דם הרי זו נפטרה מן הבכורה שחזקתה שהולד בתוכה ורבה עליו הדם והפסידו ובטלו. וקוברין חררה זו כמו נפל מבכרת אע"פ שאין חררה זו קדושה. ולמה קוברין אותה כדי לפרסם הדבר שנפטרה מן הבכורה:

יב כבר ביארנו בעניין נדה שהולד באדם נגמר לארבעים יום והמפלת לפחות מארבעים אינו ולד. אבל ולד בהמה לא עמדו חכמים על מניין הימים שיגמר בו. אבל אמרו שהמפלת טינוף אינה מתעברת אחריו ולא מקבלת ולד אחר לפחות משלשים יום:

יג בהמה שיצאה מליאה ובאה ריקנית הבא אחר כן בכור מספק שמא דבר שאינו פוטר בבכורה הפילה ואין לנפלי בהמה פטירת רחם עד שיעגילו ראש כפיקה של ערב:

יד מבכרת המקשה לילד מחתך אבר ומשליך לכלבים והבא אחריו בכור. יצא רובו הרי זה יקבר ונפטרה מן הבכורה. ואם חתך אבר והניחו אבר והניחו עד שהשלים רובו הרי כל האיברים צריכין קבורה. ונפטרה מן הבכורה כיון שיצא רובו בין שלם בין מחותך והרי הוא לפנינו נתקדש למפרע:

טו יצא שלישי ומכרו לנכרי וחזר ויצא שלישי אחר. נתקדש למפרע ונפטרה מן הבכורה. יצא שלישי דרך דופן ושני שלישים דרך רחם אינו קדוש שהרוב הראשון לא יצא דרך רחם ולמפרע הוא מתקדש:

טז יצא מיעוט אבר גדול והרי זה היוצא רובו של עובר נפטר מן הבכורה ויקבר היוצא. יצא חצי העובר והוא רובו של אבר היוצא הרי זה ספק אם נפטרה מן הבכורה או לא נפטרה לפיכך הבא אחריו ספק בכור:

יז בכור שכרכו בסיב והוציאו ולא נגע ברחם או שכרכו בשליית בהמה אחרת או שנכרכה עליו אחותו ויצא הואיל ולא נגע ברחם מכל מקום הרי זה ספק בכור:

יח הדביק שני רחמים זה לזה ויצא מזה ונכנס לזה הרי זה ספק אם נפטרה מן הבכורה הבהמה שנכנס בה הבכור שהרי פטר רחם או לא נפטרה עד שיפטור רחמה ולדה:

יט נפתחו כותלי בית הרחם ויצא הרי זה ספק אם נגיעת רחם מקדשת או אורו:

כ נעקרו כותלי בית הרחם [ונתלן] בצוארו הרי זה ספק אם במקומו מקדש או מקדש אף חוץ למקומו:

כא נגממו כותלי בית הרחם אינו קדוש. נפרץ מקצתו ועומד מרובה על הפרוץ ויצא דרך הפרוץ. או שהיה הפרוץ מרובה על העומד ויצא דרך העומד הרי זה ספק בכור:

הלכות בכורות - פרק חמישי

א רחל שלא בכרה וילדה שני זכרים. אפילו יצאו שני ראשיהן כאחד אי אפשר שלא קדם אחד. הואיל ואין ידוע אי זה מהם יצא ראשון הכהן נוטל את הכחוש והשני ספק בכור. מת אחד מהן אין לכהן כלום שזה החי ספק הוא והמוציא מחבירו עליו הראיה. וכן אם ילדה זכר ונקבה הרי הזכר ספק שמא הנקבה יצאת תחלה לפיכך אין לכהן כלום שהמוציא מחבירו עליו הראיה:

ב שתי רחלות שלא בכרו וילדו שני זכרים. שניהן לכהן. זכר ונקבה הזכר לכהן. שני זכרים ונקבה הכהן נוטל את הכחוש והשני ספק בכור. ואם מת אחד מהן אין לכהן כלום. שזה הזכר החי ספק בכור הוא והמוציא מחבירו עליו הראיה. ילדו שתי נקבות וזכר או שני זכרים ושתי נקבות הרי הזכרים ספק בכור. שאני אומר שמא הנקבה נולדה תחלה ואחר כך הזכר לפיכך אין כאן לכהן כלום שהמוציא מחבירו עליו הראיה. אחת בכרה ואחת שלא בכרה וילדו לו שני זכרים. אחד לו ואחד לכהן וכל אחד מהן ספק בכור והכהן נוטל את הכחוש. מת אחד מהן אין כאן לכהן כלום שזה החי ספק הוא. וכן אם ילדו זכר ונקבה אין כאן לכהן כלום שזה הזכר ספק בכור הוא:

ג כל בכור שהוא ספק דינו שירעה עד שיפול בו מום ויאכל לבעליו. ואם תפשו הכהן אין מוציאין אותו מידו ואוכל אותו במומו. אבל אינו מקריבו שאין מקריב לעולם אלא בכור ודאי שמא ישחוט חולין בעזרה:

ד מי שהיה בעדרו מבכרות ושאינן מבכרות וילדו ואין שם אדם ונכנס ומצא את המבכרות מניקות נקבות ואת שאינן מבכרות מניקות זכרים. אינו חושש שמא בנה של זו בא לו אצל זו ובנה של זו בא לו אצל זו אלא הרי הדבר בחזקתו שכל אחת מניקה בנה:

ה שנים שהפקידו שני זכרים אצל הרועה האחד בכור והשני פשוט ומת אחד מהן. מניח הרועה השני ביניהן ומסתלק והרי הוא ספק בכור ושניהן חולקין אותו שאין אחד מהן מכיר את שלו:

ו הפקיד בכור אצל בעל הבית והניחו בעל הבית עם פשוט שלו ומת אחד מהן ואין ידוע איזהו. המוציא מחבירו עליו הראיה. והרי הוא ספק בכור. ואפילו רועה כהן שהניח בכורו בחצר בעל הבית עם פשוט של בעל הבית ומת אחד מהן המוציא מחבירו עליו הראיה. ואין מוציאין מחצר בעל הבית אלא בראיה. שהרי מדעת בעל הבכור הניחו עמו הפשוט של בעל הבית:

ז לא נחשדו ישראל על הבכורות לפיכך נאמן הישראל לומר זה ספק בכור הוא ורואין לו מומו ואוכל אותו במומו:

ח כל הקדשים שקדם להם מום קבוע להקדשן ונפדו חייבין בבכורה. ואם קדם מום עובר להקדשן או שהקדישן תמימים ואח"כ נולד להם מום קבוע ונפדו פטורין מן הבכורה. שהרי לא יצאו לחולין לכל דבר מפני שהן אסורין בגיזה ועבודה כמו שביארנו בהלכות מעילה:

ט הלוקח בהמה ממעות מעשר שני בירושלים חייבת בבכורה. אבל הלוקח בהמה מפירות שביעית הרי זו פטורה מן הבכורה לפי שאינו רשאי לעשות סחורה בפירות שביעית שהרי נאמר בה [\(ויקרא כה-ו\)](#) "לאכלה", "לאכלה" ולא לסחורה. ואם תהיה חייבת בבכורה הרי זה, משתכר בכור שהרי יצא מתורת פירות שביעית. וכבר ביארנו בהלכות מאכלות אסורות שאסור לעשות סחורה בדברים האסורים באכילה וכן ביארנו בתרומות שאסור לעשות סחורה בתרומות וכן אסור לעשות סחורה בבכורות אע"פ שמותר למוכרן על דרך שביארנו:

י לקח בכור למשתה בנו או לרגל ולא צריך לו מותר למוכרו:

יא אין שמין בכורות תמימים לישראל אבל שמין להן בכורות בעלי מומין. ושמין בכורות תמימים לכהנים בזמן הזה שהן עומדין להאכל במומן. ואין צריך לומר ששמין להן בעלי מומים:

הלכות בכורות - פרק ששי

א מצות עשה להפריש אחד מעשרה מכל בהמות טהורות שיולדו לאדם בכל שנה ושנה. ואין מצוה זו נוהגת אלא בבקר וצאן בלבד שנאמר [\(ויקרא כז-לב\)](#) "וכל מעשר בקר וצאן" וגו':

ב מעשר בהמה נוהג בחולין אבל לא במוקדשין. ונוהג בארץ ובחוצה לארץ בפני הבית ושלא בפני הבית. אבל חכמים אסרו לעשר בהמה בזמן

הזה ותקנו שאין מעשרין אלא בפני הבית גזירה שמא יאכלהו תמים ונמצא בא לידי איסור כרת שהוא שחיטת קדשים בחוץ. ואם עבר ועשה בזמן הזה הרי זה מעשר ויאכל במומו :

ג הכל חייבין במעשר בהמה. כהנים לויים וישראלים :

ד ודין מעשר בהמה שיהיה נשחט בעזרה וזורקין את דמו זריקה אחת כנגד היסוד ומקטירין אימוריו. ושאר הבשר נאכל לבעלים בירושלים כשאר קדשים קלים ואין לכהנים בו כלום אלא כולו לבעלים כפסח. ואם היה בעל מום בין שנפל בו מום בין שהפרישו בתחלה במומו הרי זה נאכל בכל מקום :

ה מעשר בהמה אסור למוכרו כשהוא תמים שנאמר בו **(ויקרא כז-לג)** "לא יגאל". מפי השמועה למדו שזה שנאמר **(ויקרא כז-לג)** "לא יגאל" אף איסור מכירה במשמע שאין נגאל ואינו נמכר כלל. ויראה לי שהמוכר מעשר לא עשה כלום ולא קנה לוקח. ולפיכך אינו לוקח כמוכר חרמי כהנים שלא קנה לוקח וכמוכר יפת תואר כמו שיתבאר במקומו :

ו מדברי סופרים שאסור למוכרו בעל מום ואפילו שחוט גזירה שמא ימכרנו חי. לפיכך אין שוקלין מנה כנגד מנה במעשר כדרך ששוקלין בבכור. מפני שהוא נראה כמוכר :

ז ומעשר בהמה של יתומים שנשחט במומו מותר למוכרו כדרכו. מפני השבת אבידה ליתומים לא גזרו עליו :

ח מעשר בהמה שנשחט במומו מותר למכור חלבו וגידיו ועורו ועצמותיו. ולא אסרו למכור אלא בשרו בלבד. ואם הבליע דמי הבשר בדמי העור והחלב והגידין ומכר הכל בהבלעה מותר. ואם היו דמי העצמות יקרים והבליע דמי הבשר בדמי העצמות מותר :

ט הכל נאמנים על מומי מעשר לומר מום זה מאליו בא ולא נעשה לדעת. ואפילו אלו שאינן נאמנים על הבכור נאמנים על המעשר. ורואה אדם מומי מעשר שלו ומתירו אם היה מומחה. שאם ירצה יטיל מום בכל עדרו ואחר כך יעשר ונמצא המעשר בעל מום מתחלתו :

י הלוקח טלאים שנולדו בשנה זו או שנתנו לו במתנה הרי הם פטורים מן המעשר עד שיוולדו ברשותו. לפיכך השותפין שנשתתפו בבהמות והביא זה מאה טלאים וזה מאה טלאים וערבום ונשתתפו בהן הרי המאתים פטורים מן המעשר שכל טלה מהן כמכור. וכן האחים שירשו טלאים מאביהם הרי הן פטורין מן המעשר. אבל הנולדים להם בשותפות לאחר מכאן מאלו הבהמות בין לשותפין בין לאחים חייבין במעשר. וכן אם היו שותפין במעות וקנו בהמות ממעות השותפות והאחים שקנו

בהמות ממעות הירושה הרי הנולדים מהם לאחר מכאן חייבין במעשר שהרי ברשותן נולדו והרי הן כאיש אחד. חלקו האחים והשותפין אחר שנולדו להן הבהמות ברשותן וחזרו ונשתתפו הרי אלו פטורין מן המעשר. שבשעה שחלקו נעשו הכל לקוחין והלקוח פטור וכשחזרו ונשתתפו הרי נשתתפו בבהמות ועדיין לא ילדו להן ברשותן אחר שיתוף זה השני. ואף על פי שחלקו גדיים כנגד גדיים וטלאים כנגד טלאים ועשרה כנגד עשרה הכל פטורין מן המעשר והרי הן כלקוחין:

יא האחין והשותפין שחלקו בכספים ולא חלקו בבהמה חייבין במעשר שעדיין לא נעשו הבהמות לקוחין. אבל אם חלקו הבהמות אע"פ שעדיין לא חלקו הכספים הרי אלו פטורין:

יב הלוקח עשרה עוברים במעי אמן. כולן נכנסין לדיר להתעשר שהרי ברשותו נולדו:

יג כהן שנפלו לו עשר בהמות בגזל הגר פטורים מן המעשר. שמתנות כהונה מתנות הם. וכבר ביארנו שהנותן מתנה פטור מן המעשר:

יד הכל נכנסין לדיר להתעשר. בין תמימים בין בעלי מומין. וכל איסורי מזבח. חוץ מן הכלאים. והטריפה. ויוצא דופן. ומחוסר זמן. שכל אלו פטורין מן המעשר. וכן היתום שמתה אמו או נשחטה עם לידתו אינו מתעשר. ודברים אלו מפי השמועה הם:

טו אין הלוקח פטור אלא אם כן נלקח אחר שנראה להתעשר. לפיכך הלוקח טלאים בתוך שבעת ימי הלידה כשיגיע זמנם חייב לעשרן. שכיון שאין מחוסר זמן ראוי להתעשר הרי זה כמי שלקח עוברים ונולדו ברשותו:

טז כל בהמה שהיא ספק אם בת מעשר היא או אינה בת מעשר. הרי היא פטורה מן המעשר. לפיכך טלאים שנתערב בהן יתום או לקוח וכיוצא בהן הרי כולן פטורין מן המעשר. שכל אחד מהן ספק הוא:

הלכות בכורות - פרק שביעי

א מי שהיו לו עשרה טלאים והפריש אחד מעשרה. היו לו מאה והפריש עשרה למעשר אין אלו מעשר. אלא כיצד עושה כונס כל הטלאים או כל העגלים לדיר. ועושה לו פתח קטן כדי שלא יצאו שנים כאחד. ואמותיהן מעמיד מבחוץ. והן גועות שישמעו הטלאים קולן ויצאו מן הדיר לקראתן. שנאמר [\(ויקרא כז-לב\)](#) "כל אשר יעבור תחת השבט". שיעבור

מעצמו ולא שיוציאו בידו. וכשיצאו מן הדיר זה אחר זה. מתחיל ומונה אותן בשבט. א' ב' ג' ד' ה' ו' ז' ח' ט'. והיוצא עשירי בין זכר בין נקבה בין תמים בין בעל מום סוקרו בסקרא ואומר הרי זה מעשר. לא סקרו בסקרא ולא מנאן בשבט או שמנאן רבוצים או עומדים הרי אלו מעשר הואיל ומנאם עשרה עשרה וקידש עשירי הרי זה מעשר:

ב אין צריך לצרף כל בהמה שנולדה ברשותו לדיר אחד אלא מצרף כל עדר ועדר לבדו. היו לו חמשה טלאים בירושלים וחמשה טלאים בעכו אין מצטרפין וכולן פטורין מן המעשר. וכמה יהיה בין אלו לאלו ויצטרפו ששה עשר מיל:

ג היו שלשה עדרים בין כל אחד ואחד ששה עשר מיל הרי שלשתן מצטרפין. כיצד היה תשעה מכאן ותשעה מכאן ואחד באמצע הרי שלשתן נכנסין לדיר להתעשר:

ד אין מעשרין מן הצאן על הבקר ולא מן הבקר על הצאן. אבל מעשרין מן הכבשים על העזים ומן העזים על הכבשים. שנאמר [\(ויקרא כז-לב\)](#) "וכל מעשר בקר וצאן" משמע "כל" צאן אחד ששניהם נקראים שה והרי הם כמין אחד:

ה אין מעשרים מן הנולדים בשנה זו על הנולדים בשנה אחרת כשם שאין מעשרין בזרע הארץ מן החדש על הישן ולא מן הישן על החדש שנאמר [\(דברים יד-כב\)](#) "היוצא השדה שנה שנה". ויראה לי שאם עישר בהמה משנה על שנה הרי זה מעשר מפני חומרת הקדשים שהרי לא הקפידה תורה על מעשר בהמה בפירוש שיהיה שנה שנה:

ו כל הנולדים באחד בתשרי עד עשרים ותשעה באלול מצטרפין ומעשרין מאלו על אלו. נולדו חמשה טלאים בעשרים ותשעה באלול וחמשה באחד בתשרי אין מצטרפין. ילדו תולדות בתוך שנתן הרי היא ובתה נכנסים לדיר להתעשר:

ז אין הטלאים הנולדים כמו הטבל שאסור לאכול ממנו עד שיעשר כמו שביארנו במקומו אלא מותר למכור ולשחוט כל מה שירצה עד שיעשר ויהיה המעשר קדש ויאכל כהלכתו כמו שביארנו:

ח קבעו חכמים שלשה זמנים בשנה למעשר בהמה ומשיגיע זמן מהן אסור לו למכור או לשחוט עד שיעשר ואם שחט הרי זה מותר. ואלו הן השלשה זמנים. ביום חמשה עשר קודם הפסח וביום חמשה עשר קודם עצרת וביום חמשה עשר קודם החג. וכל זמן מאלו נקרא גורן מעשר בהמה. נמצאת אומר שהגרנות של מעשר בהמה ביום אחרון מחדש אדר וביום שלשים וחמשה מספירת העומר וביום אחרון מחדש אלול. ולמה קבעו הגרנות בימים אלו כדי שתהיינה הבהמות מצויות לעולי רגלים.

שאף על פי שמוותר למכור קודם שיעשר כמו שביארנו היו נמנעים למכור עד שיעשרו ויעשו המצוה :

ט הכניס כל הצאן או הבקר לדיר והתחיל למנות ולקדש עשירי עד שנשארו בתוך הדיר פחות מעשרה הרי זה מניחן לגורן אחר והן מצטרפין לאלו שיוולדו ויתעשרו הכל בגורן אחד. ואע"פ שהוא יודע שאלו ישארו במניין חייב להכניס הכל לדיר והנשאר ישאר :

הלכות בכורות - פרק שמיני

א המכניס צאן לדיר והתחילו לצאת אחת אחת והוא מונה כמו שביארנו וטעה במניין וקרא לשמיני או לשלמטה ממנו עשירי או שקרא לשנים עשר או שלמעלה ממנו עשירי לא נתקדשו. אבל אם קרא לתשיעי או לאחד עשר עשירי נתקדשו. ודבר זה הלכה מפי הקבלה נשמע שהטעות מתקדשות למעשר שלמעלה ממנו ושלמטה ממנו אבל לא שלפניהם ושלאחריהם. אפילו קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי בין בטעות בין בכוונה שלשתן מוקדשים :

ב והיאך דינם. התשיעי אינו קרב אלא נאכל במומו. והעשירי מעשר. והאחד עשר יקרב שלמים וטעון נסכים כשלמים ואינו עושה תמורה מפני שהוא עצמו כתמורה. במה דברים אמורים כשהיה המונה הוא בעל הבהמות אבל העושה שליח לעשר לו וטעה בין בתשיעי בין באחד עשר אין מקדש אלא העשירי הודאי בלבד. שלא עשאהו שליח לטעות ולהפסיד אלא לקדש כראוי :

ג זה שאמרנו שאם קרא לאחד עשר עשירי נתקדש כשקרא לעשירי תשיעי אבל אם קרא לעשירי עשירי וקרא אחריו לאחד עשר עשירי לא נתקדש אחד עשר שהרי העשירי הודאי לא עקר שם עשירי מעליו. ואפילו יצא העשירי ולא קראהו לא עשירי ולא אחד עשר אלא שתק ואחר כך יצא אחד עשר וקראהו עשירי לא נתקדש שהעשירי מעצמו נתקדש. ואע"פ שלא קראהו עשירי הואיל ולא עקר שם עשירי מעליו אין אחד עשר מקודש :

ד יצאו תשיעי ועשירי כאחד בין שקרא שניהם עשירי. בין שקראם תשיעי. שניהם מוקדשין ויאכלו במומן ואינן קרבין. וכן אם יצא עשירי ואחד עשר כאחד. אם קראן עשירי הרי עשירי ואחד עשר מעורבים זה בזה והם כמו מעשר שנתערב בשלמים שיאכלו במומן כמו שביארנו בהלכות פסולי המוקדשין. ואם קראן אחד עשר הרי העשירי והחולין מעורבין זה בזה ויאכלו במומן :

ה התחיל למנות ויצאו תחילה שנים שהן ראשון ושני הרי זה מונה הכל זוג זוג ומקדש זוג עשירי. וכן אם מנאן שלשה שלשה בכל פעם ופעם או חמשה חמשה מקדש הכת העשירית :

ו יצאו בתחילה שנים ומנאן אחד. וקרא השלישי שיצא אחריהן שני ומנה כדרכו אחד אחד הרי התשיעי והעשירי מוקדשין ויאכלו במומן. התשיעי מפני שהוא העשירי הודאי שהרי שנים יצאו בתחילה. וזה שקראו עשירי הוא אחד עשר והקורא לאחד עשר עשירי נתקדש כמו שביארנו :

ז מנאן למפרע כגון שיצא ראשון ואמר עשירי ויצא שני ואמר תשיעי עד שיצא העשירי ומנה אחת הרי זה קדש שהעשירי מאליו נתקדש :

ח קרא לתשיעי עשירי ונשאר העשירי בדיר. התשיעי יאכל במומו וזה שנשאר בדיר מעשר אע"פ שלא יצא ולא ביררו שהעשירי מאליו נתקדש. מת העשירי בדיר התשיעי יאכל במומו וכל השמונה שיצאו ונמנו פטורין ואע"פ שלא נתקדש עשירי שלהן ליקרב אלא מת קודם שיצא. שהמניין הראוי פוטר :

ט הכניס עשרה טלאים לדיר והיה מונה והולך. מת אחד מן המנויין מונה ומשלים כדרכו ומקדש עשירי אע"פ שאין שם עתה חיים אלא תשעה :

י מת אחד מאלו שבתוך הדיר אלו שנמנו פטורין מפני שהמניין הראוי למעשר פוטר אע"פ שלא הפריש עליהן כמו שביארנו. ואלו שבתוך הדיר מניחן לגורן אחר עד שיצטרפו לאחרים. וכן מי שהיו לו ארבעה עשר טלאים והכניסן לדיר ויצאו ארבעה ומנאן בפתח זה ויצאו ששה ומנאן בפתח אחר ונשארו שם ארבעה בתוך הדיר. אם יצאו הארבעה הנשארים מן הפתח שיצאו בו הששה נוטל מהן אחד וכולן פטורין. שאותן הארבעה שיצאו בתחילה מפתח ראשון מניין הראוי פטרן. ואם יצאו אלו הארבעה הנשארים מן הפתח שיצאו בו הארבעה תחילה. הרי אותם הארבעה שיצאו בתחילה ואותן הששה שיצאו אחריהן בפתח שני פטורין שכל אחד מהן נמנה מניין הראוי למעשר שהרי נשארו שם בדיר אחרים להשלים המנין ולעשר. אבל אלו הארבעה שנשארו אע"פ שיצאו ונמנו מפתח הראשון אינו מניין הראוי לפיכך מצטרפין לגורן אחר. יצאו ארבעה מפתח זה וארבעה מפתח שני ונשארו שם ששה. אם יצאו הששה מאחד משני הפתחים נוטל מהן אחד מעשר וכולן פטורין. ואם יצאו הששה בשני הפתחים הרי הששה מצטרפין לגורן אחר והשמונה שיצאו תחילה מכאן ומכאן פטורין שכל ארבעה מהן נמנו מניין הראוי להשלים עליו עשרה ולעשר שהרי ששה היו שם נשארים בתוך הדיר :

יא היו לו תשעה עשר טלאים בתוך הדיר ויצאו תשעה בפתח זה ותשעה בפתח שני נוטל האחרון לשם מעשר וכולן פטורין. שאותן התשעה נמנו מניין הראוי:

יב היה מונה והוציא הטלה ראשו ורובו מן הדיר וחזר הרי הוא כמנוי לכל דבר:

יג היה מונה והפסיק המניין מפני חבירו שדבר עמו או שחשכה ליל שבת הרי זה חוזר ומשלים מניינו אחר כך:

יד היה מונה היוצאין אחד אחד ומקדש עשירי וקפץ אחד מן המנויין לתוך הדיר לתוך אלו שעדיין לא נמנו ולא נתעשרו. נפטרו הכל. שכל אחד מהן ספק אם הוא המנוי שקפץ או אחר וכבר ביארנו שכל המנויין פטורין:

טו קפץ אחד מן העשיריים לתוך הדיר. כולן ירעו עד שיפול בהן מום ויאכלו במומן: סליקו להו הלכות בכורות בס"ד.

שגגות

הלכות

יש בכללן חמש מצות עשה. וזה הוא פרטן: (א) שיקריב היחיד קרבן חטאת קבועה על שגגתו. (ב) שיקריב אשם מי שלא נודע לו אם חטא אם לא חטא עד שיודע לו ויביא חטאתו. וזהו הנקרא אשם תלוי. (ג) שיקריב החוטא אשם על עבירות ידועות. וזהו הנקרא אשם ודאי. (ד) שיקריב החוטא קרבן על עבירות ידועות. אם היה עשיר בהמה. ואם היה עני עוף או עשירית האיפה. וזהו הנקרא קרבן עולה ויורד. (ה) שיקריבו הסנהדרין קרבן אם טעו והורו שלא כהלכה באחת מן החמורות: וביאור מצות אלו בפרקים אלו:

הלכות - שגגות - פרק ראשון

א כל העובר בשגגה על אחת ממצות לא תעשה שיש בה מעשה שחייבין עליה כרת. הרי זה חייב להקריב קרבן חטאת. ומצות עשה שיקריב חטאתו על שגגתו:

ב וכל עבירה שחייבין על זדונה כרת. חייבין על שגגתה חטאת חוץ משלש עבירות. מגדף. ומבטל מילה. וקרבן פסח. הפסח והמילה מפני שהן מצות עשה וחטאת אין מביאין אלא על שגגת לא תעשה שנאמר [\(ויקרא ד-יג\)](#) "אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה". והמגדף מפני שאין בו מעשה ונאמר [\(במדבר טו-כט\)](#) "לעושה בשגגה" יצא מגדף שאין בו מעשה. לפיכך המקבל ע"ז באלוה אע"פ שהוא חייב כרת אם היה מזיד נסקל ואם קיבל בשגגה פטור מן הקרבן לפי שלא עשה מעשה ונאמר [\(ויקרא ד-כז\)](#) "בעשותה אחת":

ג כל כריתות שבתורה חוץ משלש כריתות שביארנו אם עבר היחיד על אחת מהן בשגגה מביא חטאת קבועה חוץ מטמא שאכל קדש וטמא שנכנס למקדש ששניהם אין מביאין חטאת קבועה אלא קרבן עולה ויורד כמו שיתבאר:

ד חטאת קבועה היא הבאה מן הבהמה בלבד וקרבן עולה ויורד הוא קרבן שאינו קבוע אלא אם היה עשיר מביא חטאת בהמה ואם היה עני מביא עוף או עשירית האיפה כמו שיתבאר. נמצאת למד שכל העבירות שהיחיד מביא על שגגתן חטאת קבועה ארבעים ושלוש. ואלו הן: (א) הבא על אמו. (ב) הבא על אם אשתו. (ג) הבא על אם אמה. (ד) הבא על אם אביה. (ה) הבא על בתו. (ו) הבא על בת בתו. (ז) הבא על בת בנו. (ח) הבא על בת אשתו. (ט) הבא על בת בתה. (י) הבא על בת בנה. (יא) הבא על אחותו. (יב) הבא על אחותו שהיא בת אשת אביו. (יג) הבא על אחות אביו. (יד) הבא על אחות אמו. (טו) הבא על אחות אשתו. (טז) הבא על אשת אביו. (יז) הבא על אשת אחי אביו. (יח) הבא על אשת בנו. (יט) הבא על אשת אחיו. (כ) הבא על אשת איש. (כא) הבא על הנדה. (כב) השוכב עם זכר. (כג) הבא על אביו. (כד) הבא על אחי אביו. (כה) השוכב עם בהמה. (כו) האשה שמביאה עליה את הבהמה. נמצאו כל כריתות שבעריות ששה ועשרים [\(בדפוס וילנא מופיע "עשרים ושלוש" - תוקן לפי מהדורת מקבילת\):](#) ובשאר העבירות שבע עשרה. ואלו הן: (א) העובד עבודה זרה במעשה. (ב) הנותן מזרעו למולך. (ג) בעל אוב. (ד) בעל ידעוני במעשה. (ה) המחלל את השבת. (ו) העושה מלאכה ביום הכפורים. (ז) האוכל ושותה ביום הכפורים. (ח) האוכל נותר. (ט) האוכל חמץ בפסח. (י) האוכל חלב. (יא) האוכל דם. (יב) האוכל פיגול. (יג) השוחט קדשים חוץ לעזרה. (יד) המעלה קרבן חוץ לעזרה. (טו) המפטם את שמן המשחה. (טז) המפטם את הקטורת. (יז) הסך בשמן המשחה. הרי אלו ארבעים ושלוש עבירות שמביאין על שגגתן חטאת קבועה. ומה הוא הקרבן שמביא השוגג באחת מאלו. אם שגג בעבודה זרה מביא עז בת שנתה לחטאת והיא האמורה בפרשת שלח לך בין שהיה החוטא הדיוט או מלך או כהן גדול או משוח מלחמה הכל שוין בשגגת ע"ז. אבל אם שגג באחת משאר ארבעים ושתים אם היה הדיוט מביא שעירת עזים או נקבה מן הכבשים וזו היא חטאת של אחד [\(ויקרא ד-כז\)](#) "מעם הארץ" האמורה בפרשת ויקרא. ואם המלך הוא ששגג באחת מהן מביא שעירת

עזים לחטאת. ואם כהן משוח הוא מביא פר בן בקר לחטאת והוא נשרף כמו שנתפרש שם :

ה אחד יחיד ששגג באחת מאלו או מרובין שנאמר [\(במדבר טו-כט\)](#) "תורה אחת תהיה לכם לעושה בשגגה". כיצד אנשי מדינה ששגגו ודמו שהיום חול והרי הוא יום הכפורים וכולן אכלו ועשו מלאכה. כל אחד מהן מביא שתי חטאות כבשות או שעירות. וכן אם שגגו כולן והקטירו לעבודה זרה כל אחד ואחד מן העובדים מביא עז בת שנתה לחטאת :

הלכות שגגות - פרק שני

א אין אדם חייב חטאת על שגגתו עד שיהיה שוגג מתחילה ועד סוף אבל אם שגג בתחלה והזיד בסוף או הזיד בתחלה ושגג בסוף פטור מקרבן חטאת. כיצד כגון שהוציא חפץ מרשות לרשות בשבת עקר בזדון והניח בשגגה או שעקר בשגגה והניח בזדון פטור עד שיעקור בשגגה ויניח בשגגה וכן כל כיוצא בזה :

ב עבר עבירה ויודע שהיא בלא תעשה אבל אינו יודע שחייבין עליה כרת הרי זו שגגה ומביא חטאת. אבל אם ידע שהיא בכרת ושגג בקרבן ולא ידע אם חייבין עליה קרבן אם לאו הרי זה מזיד. ששגגת קרבן אינה שגגה בעבירות אלו שחייבין עליהן כרת :

ג מי שלא נודע לו עצמו של חטא שחטא. אע"פ שידע בודאי שעבר על לא תעשה שיש בו כרת. הרי זה פטור מקרבן חטאת. שנאמר [\(ויקרא ד-כג\)](#) "אשר חטא בה" עד שידע החטא שחטא בו. כיצד חלב ונותר לפניו ואכל את אחד מהם ואין ידוע אי זה אכל. אשתו נדה ואחותו בבית ושגג ובא על אחת מהן ואין ידוע אי זו מהן בעל. שבת ויום הכפורים לפניו ועשה מלאכה באחד מהן ואין ידוע באי זה מהן עשה הרי זה פטור מקרבן חטאת :

ד חטא ונודע לו חטאתו וחזר ושכחו הרי זה מביא חטאת לשם מה שהוא ותאכל כשאר חטאות הנאכלות :

ה שגג בשם אחד והם שני גופין חייב. כיצד שתי נדות ושגג באחת מהן ואין ידוע אי זו היא. שתי אחיות ושגג באחת מהן ואין ידוע אי זו היא חייב חטאת שהרי ידע עצמו של חטא למה זה דומה לשתי נרות דולקות שכבה אחת מהן ואין ידוע אי זו נר היא. או לשני תמחויין של חלב שאכל מאחד מהן ואין ידוע מאי זה תמחוי מהן אכל שהוא חייב. וכן כל כיוצא בזה :

ז כל המחוייב חטאת קבועה על שגגתו ועשה בשגגה ונדע לו אחר שחטא אע"פ שלא היתה לו ידיעה בתחלה שזה חטא הוא הרי זה חייב חטאת. כיצד תינוק שנשבה לבין העכו"ם וגדל והוא אינו יודע מה הם ישראל ולא דתם ועשה מלאכה בשבת ואכל חלב ודם וכיוצא בהן. כשיודע לו שהוא ישראל ומצווה על כל אלו חייב להביא חטאת על כל עבירה ועבירה וכן כל כיוצא בזה:

ז השוגג בלא כוונה בעריות או במאכלות אסורות חייב חטאת. בשבת פטור מחטאת. כיצד היה מתעסק עם אשה ובעלה בלא כוונה לבעילה והרי היא ערוה עליו. דמה שזה שבפיו רוק הוא ובלעו בלא כוונה לשם אכילה בעולם והרי הוא חלב הרי זה חייב חטאת. נתכוון להגביה את התלוש וחתך את המחובר בלא כוונה לחתיכתו פטור. מלאכת מחשבת אסרה תורה כמו שביארנו במקומו:

ח כל העושה מצוה מן המצוות ובכלל עשייתה נעשית עבירה שחייבין עליה כרת בשגגה הרי זה פטור מחטאת מפני שעשה ברשות. כיצד הבא על יבמתו והרי היא נדה והוא לא ידע. הרי זה פטור מחטאת שהרי עשאה ברשות. אבל אם בא על אשתו והרי היא נדה חייב חטאת מפני שלא שאלה ואחר כך יבעול. אבל יבמתו אינו רגיל בה כדי שישאל לה. וכן מי שהיו לו שני תינוקות אחד למול בשבת ואחד למול בערב שבת או באחד בשבת ושכח ומל שניהן בשבת. פטור מחטאת שהרי יש לו רשות למול אחד מהן בשבת ושבת דחוייה היא אצלו ומצוה עשה אע"פ שהם שני גופין הואיל וזמנו בחול אינו מדקדק. אבל אם לא היה אחד מהן ראוי למול בשבת ושכח ומל בשבת מי שאינו ראוי למול בשבת חייב חטאת:

ט אומן שבא למול לפנות היום ביום השבת ואמרו לו לא נשאר פנאי ביום כדי שתמול ואם תתחיל למול לא תשלים עד יציאת השבת ונמצאת חובל בשבת ולא עושת מצוה. ואמר רגיל אני וזריז ובמהרה אמול. אם לא השלים אלא עד יציאת השבת הרי זה חייב חטאת שהרי התרו בו:

י המוציא את הלולב ביום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת כדי לצאת בו והעבירו ארבע אמות ברשות הרבים בשוגג פטור שהרי ברשות הוציא. וכן השוחט את הפסח ביום ארבעה עשר שחל להיות בשבת ונדע לו אחר כן שמשכו הבעלים את ידיהם או שמתו או נטמאו קודם שחיטה. או שנמצא טריפה בסתר כגון נקוב מעיים או ריאה. הרי זה פטור מפני ששחט ברשות. אבל נמצא בעל מום או שהיתה טריפה גלויה הרי זה חייב חטאת מפני שהיה לו לבדוק ואחר כך ישחוט. וכן כל כיוצא בזה:

יא שחט את הפסח בשבת שלא לשמו בטעות פטור מפני שהזבח כשר שעקירת שמו בטעות אינו עקירה כמו שביארנו בהלכות פסולי המוקדשין:

יב שחט זבחים אחרים לשם פסח בטעות. אם ראויין הם לקרבן פסח פטור מקרבן חטאת מפני ששחט ברשות. אם אינן ראויין כגון שהיתה נקבה או בן שתיים חייב חטאת שהרי אינו ראוי לקרבן פסח. וכן אם שגג ושחטו בשבת שלא לאוכליו או שלא למנוייו או לערלים או לטמאים חייב חטאת. שחטו לאוכליו ושלא לאוכליו למנוייו ושלא למנוייו למולים ולערלים לטמאים ולטהורים פטור. שהרי הפסח כשר וכן כל כיוצא בזה:

יג השוחט בשבת קרבן צבור שלא לשמו הרי זה חייב חטאת ויקטיר אימורים לערב. וכן אם שחט יתר על חובת היום חייב חטאת על התוספת:

יד שחט קרבנות יחיד שאין דוחים את השבת בשבת בשגגה חייב חטאת והבשר מותר בהנאה. ואין זורקין את הדם. ואם עבר וזרק דמם לשמן בין בשוגג בין במזיד עלו לבעלים לשם חובה. ויקטיר אימורין לערב והבשר יאכל ויביא השוחט הטאת על שגגתו:

טו היו לפניו שתי בהמות של צבור אחת כחושה ואחת שמינה והיתה חובת היום באחת בין חטאת בין עולה ושגג ושחט השתים. אם שחט כחושה בתחלה ואחר כך שחט השמינה פטור מקרבן חטאת ולא עוד אלא שאומרים לו הבא שמינה ושחוט לכתחלה. אבל אם שחט השמינה תחילה ואחר כך הכחושה חייב חטאת על התוספת. נמצאת הראשונה השמינה טריפה בבני מעיים אע"פ שלא ידע שהיא טריפה בעת ששחט הכחושה ולא לזה נתכוון הואיל ונשחטה האחרונה כמצותה הרי זה פטור מחטאת. וכן הפורס מצודה להעלות דגים מן הים בשגגה והעלה תינוק עם הדגים בין ששמע שטבע תינוק בין שלא שמע הואיל והעלה תינוק הרי זה פטור מחטאת אף על פי שלא היתה כוונתו אלא לצוד מפני שהיה שוגג וכן כל כיוצא בזה:

טז מי שהיה לפניו בלילי הפסח צלי של פסח ונותר מן הקדשים ונתכוין לאכול צלי שהוא מצוה ושגג ואכל הנותר הרי זה חייב חטאת שהרי לא עשה מצוה באכילה זו. וכן כל כיוצא בזה:

הלכות שגגות - פרק שלישי

א מי שהעידו עליו עדים שחטא חטא שחייבין עליו חטאת קבועה ולא התרו בו אלא אמרו ראינוך שעשית מלאכה תשבת או שאכלת חלב והוא אומר אני יודע בודאי שלא עשיתי דבר זה. אינו חייב חטאת הואיל ואם יאמר מזיד הייתי יפטר מן הקרבן כשאמר להן לא אכלתי ולא עשיתי

נעשה כאומר לא אכלתי בשגגה אלא בזדון שהוא פטור מן הקרבן ולא הכחיש את העדים :

ב שתק ולא הפליג את העדים (אלא) אפילו אמרה לו אשה אכלת חלב או עשית מלאכה בשבת ושתק חייב להביא חטאת. אמר לו עד אחד חלב הוא זה ושתק. וחזר ואכלו בשגגה מביא חטאת. ואם התרו בו לוקה עליו. אע"פ שעיקר העדות בעד אחד :

ג כבר ביארנו בהלכות פסולי המוקדשין שהמפריש חטאתו על החלב שאכל לא יביאנה על השבת שחלל או על הדם שאכל שנאמר (ויקרא ד-כח) "והביא קרבנו שעירת עזים" וגו' (ויקרא ד-כח) "על חטאתו אשר חטא" עד שיהיה קרבנו לשם חטאו לא שיקריבנה מחטא על חטא. ואם הקריב פסלה. יתר על זה אמרו הפריש חטאתו על חלב שאכל אמש לא יביאנה על חלב שאכל היום ואם הביא כפר. ואין צריך לומר שאם הפרישה אביו ומת והיה הבן מחוייב באותו החטא שלא יביאנה הבן על חטאו כמו שנתבאר שם :

ד המביא חטאת על שני חטאים תרעה עד שיפול בה מום ותמכר ויביא בדמי חצייה לחטא זה ובדמי חצייה לחטא השני. וכן שנים שהביאו חטאת אחת על שני חטאיהם תרעה עד שיפול בה מום ותמכר ויביא זה חטאתו בדמי חצייה ויביא זה חטאתו בדמי חצייה :

ה הביא שתי חטאות על חטא אחד יקריב אי זו שירצה והשניה תרעה עד שיפול בה מום ויפלו דמיה לנדבה :

ו הביא שתי חטאות על שני חטאים זו תשחט לשם חטא האחד והשניה לשם החטא השני :

ז כבר ביארנו בהלכות מעשה הקרבנות שהמומר לעבודה זרה או לחלל שבתות בפרהסיא אין מקבלין ממנו קרבן כלל. והמומר לעבירה משאר עבירות אין מקבלין ממנו חטאת על אותו החטא. כיצד מומר לאכול חלב שאכל חלב בשגגה והביא חטאתו אין מקבלין ממנו עד שיחזור בתשובה. אפילו היה מומר לאכול חלב לתיאבון ונתחלף לו חלב בשומן ואכלו והביא קרבן אין מקבלין ממנו. שמשאכל בזדון בין להכעיס בין לתיאבון הרי הוא מומר. היה מומר לאכול חלב ושגג ואכל דם מקבלין ממנו כמו שביארנו :

ח מי ששגג והפריש חטאתו ואחר כך נעשה מומר וחזר בתשובה או נשתטה וחזר ונשתפה. אע"פ שנדחה הקרבן בינתיים הרי זה חזר ונראה שאין בעלי חיים נדחין כמו שביארנו בהלכות פסולי המוקדשין לפיכך יקריבנה עצמה. וכשם שאם נולד בו מום עובר ונתרפא יחזור לכשרותו כך אם נדחו הבעלים וחזרו ונראו יקרב :

ט חייבי חטאות ואשמות ודאים שעבר עליהן יום הכפורים חייבין להביא לאחר יום הכפורים. וחייבי אשמות תלויין פטורין שנאמר [\(ויקרא טז-ט\)](#) "מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו". כך למדו מפי השמועה שכל חטא שאין מכיר בו אלא ה' נתכפר לו. לפיכך מי שבא על ידו ספק עבירה ביום הכפורים אפילו עם חשיכה פטור מאשם תלוי שכל היום מכפר. נמצאת למד שאין מביאין על לא הודע של יום הכפורים אשם תלוי אלא אם לא כפר לו יום הכפורים כמו שיתבאר :

י אין יום הכפורים ולא החטאת ולא האשם מכפרין אלא על השבים המאמינים בכפרתן. אבל המבעט בהן אינן מכפרין בו. כיצד היה מבעט והביא חטאתו או אשמו והוא אומר או מחשב בלבו שאין אלו מכפרין. אע"פ שקרבו כמצותן לא נתכפר לו וכשיחזור בתשובה מבעיטתו צריך להביא חטאתו ואשמו. וכן המבעט ביום הכפורים אין יום הכפורים מכפר עליו. לפיכך אם נתחייב באשם תלוי ועבר עליו יום הכפורים והוא מבעט בו הרי זה לא נתכפר לו וכשיחזור בתשובה אחר יום הכפורים חייב להביא כל אשם תלוי שהיה חייב בו :

יא כל אשמות שבתורה מעכבין את הכפרה חוץ מאשם נזיר. ספק נזיר וספק מחוסרי כפרה וספק סוטה כולם מביאין קרבנותיהן אחר יום הכפורים :

יב מי שהוא מחוייב חטאת או אשם והרי הוא יוצא מבית דין ליהרג אם היה זבחו זבוח משהין אותו עד שיזרק הדם ואח"כ יהרג. ואם עדיין לא נשחט הזבח אין משהין אותו עד שיקריבו עליו :

הלכות שגגות - פרק רביעי

א העושה עבירות הרבה בהעלם אחת חייב חטאת על כל אחת ואחת אפילו עשה הארבעים ושלוש אלו שמנינו בהעלם אחת חייב ארבעים ושלוש חטאות וכן אם עשה מעשה אחד שהוא חייב עליו משום שמות הרבה חייב על כל שם ושם והוא שהיו האיסורין כולן באין כאחת או איסור מוסיף או איסור כולל. כיצד השוחט בהמת קדשים חוץ לעזרה בשבת לע"ז חייב שלש חטאות. משום שוחט קדשים בחוץ ומשום מחלל שבת ומשום עובד ע"ז שהרי שלשת האיסורין באין כאחת. במה דברים אמורים באומר בגמר זביחה הוא עובד אותה אבל אם לא היתה כוונתו לכך. משישחט בה מעט לשם ע"ז תאסר ואינו חייב משום שחוט חוץ עד שישחוט שנים או רוב שנים. ונמצא כשגמר השחיטה שחט בהמה האסורה. לקרבן שאינו חייב עליה משום שוחט בחוץ כמו שביארנו.

היתה חטאת העוֹף והיה חצי קנה שלה פגום והוסיף בו כל שהוא בשבת לשם ע"ז חייב שלש חטאות שהרי שלשת האיסורים באים כאחת. וכן העושה מלאכה ביום הכפורים שחל להיות בשבת חייב שתי חטאות מפני ששני האיסורים באין כאחת. הבא על אשת אחיו הקיים כשהיא נדה. מביא שלש חטאות משום אשת איש ומשום אשת אח והן שני איסורים הבאין כאחת ומשום נדה שהוא איסור מוסיף שמתוך שנתוסף. בה איסור זה לבעלה נוסף ליבמה וכן כיוצא בזה. הבא על אביו חייב שתיים אחת משום [\(ויקרא יח-ז\)](#) "ערות אביך" [\(ויקרא יח-ז\)](#) "לא תגלה" ומשום [\(ויקרא יח-בב\)](#) "ואת זכר לא תשכב". וכן הבא על אחי אביו חייב שתיים שנאמר [\(ויקרא יח-יד\)](#) "ערות אחי אביך לא תגלה". הבא על הזכור והביא זכור עליו בהעלם אחת אע"פ שהן שני גופין אינו חייב אלא חטאת אחת שנאמר [\(ויקרא יח-כב\)](#) "ואת זכר לא תשכב" השוכב והנשכב שם אחד. הוא. וכן הבא על הבהמה והביא בהמה עליו בהעלם אחת אינו חייב אלא חטאת אחת עשו השוכב והנשכב בבהמה וזכור כבעילה אחת:

ב יש בועל בעילה אחת וחייב עליה שמונה חטאות. כיצד יעקב שהיתה לו בת מזלפה ושמה תמנע נשא לבן תמנע והוליד ממנה בת ושמה סרח ואין ללבן בת אלא רחל לבדה נמצאת סרח בת בת יעקב ואחות אשתו מאביה הן שני איסורים הבאין כאחת. נשאת סרח לראובן ונאסרה על שאר בני יעקב נוסף בה איסור ליעקב והרי היא כלתו. מת ראובן או גירש ונשאת סרח זו לאחי יעקב מאמו מתוך שנאסרה על שאר אחי יעקב נוסף ליעקב בה איסור אשת אחיו. מת או גירש ונשאת סרח זו לישמעאל מתוך שנאסרה על שאר אחי ישמעאל נוסף ליעקב בה איסור אשת אתי אביו. מת ישמעאל ונפלה לייבום לפני יצחק ועבר יצחק וייבמה אע"פ שהיא שנייה לו מתוך שנאסרה על שאר אחיו נוסף בה איסור ליעקב משום אשת אביו ומשום אשת איש ששני האיסורים באין כאחת. אם שגג יעקב ובא על סרח זו כשהיא נדה בחיי יצחק בעלה ובחיי רחל אשת יעקב הרי זה חייב עליה שמונה חטאות. משום בת בתו: ומשום אחות אשתו. ומשום כלתו. ומשום אשת אחיו. ומשום אשת אביו. ומשום אשת אביו. ומשום אשת איש. ומשום נדה. וכן כל כיוצא בזה:

ג כל אלו שתאסר זו הערוה עליהן באיסור מוסיף. צריך שיהו האנשים האחרים מצויין בעולם כדי שתאסר עליהן ומתוך שתאסר עליהן יתוסף איסור אחר לזה. אבל אם אינן מצויין אין אומרין הואיל אילו היה לזה בנים או אחים היתה נאסרה עליהן יתוסף בה איסור לזקן. שהרי אין שם עתה לא בן ולא אח. וכן כל כיוצא בהן:

ד מי שהיה נשוי שלש נשים. ובא על אמה של אחת מהן שהיא אם אמה של שנייה שהיא אם אביה של שלישייה אע"פ שזקנה זו היא חמותו ואם חמותו ואם חמיו ושלושה שמות הן ואיסור בת אחת היא אינו חייב אלא חטאת אחת לפי שנאמר באשה ובתה ובת בנה ובת בתה [\(ויקרא יח-יז\)](#)

”שאר הנה זמה היא”. הכתוב עשה שלשה גופין כגוף אחד לפיכך יחשבו השלשה שמות כשם אחד :

ה אבל הבא על אחותו שהיא אחות אביו והיא אחות אמו חייב שלש חטאות שנאמר [\(ויקרא כ"ז\)](#) ”ערות אחותו גילה”. חייב על אחותו בפני עצמה ואע”פ שהיא אחות אמו ואחות אביו. והיאך תהיה זאת כגון שבא על אמו והוליד ממנה שתי בנות ובעל אחת מבנותיו והוליד ממנה בן. כשיבא הממזר הזה על הבת השנית. שהיא אחות אמו הממזרת. שהיא אחותו מאביו. שהיא אחות אביו מאמו. חייב שלש חטאות. וכן כל כיוצא בזה :

הלכות שגגות - פרק חמישי

א הבא על ערוה ביאות הרבה בהעלם אחת. אף על פי שהיה בין בעילה ובעילה ימים הרבה. הואיל ולא נודע לו בינתיים והרי היא גוף אחד. הרי הכל שגגה אחת ואינו חייב אלא חטאת אחת. אבל אם שגג בה ואחר כך נודע לו וחזר ושגג בה עצמה ובעלה. ואחר כך נודע לו וחזר ושגג בה עצמה ובעלה חייב על כל בעילה ובעילה. שהידיעות מחלקות השגגות :

ב הבא על הערוה ביאות הרבה בהעלם אחת. וזו הנבעלת היתה לה ידיעה בין כל ביאה וביאה. שנמצאו הביאות אצלה בהעלמות הרבה. הוא מביא חטאת אחת. והיא מביאה חטאת על כל ביאה וביאה. הוא היו לו ידיעות בינתיים והיא בהעלם אחת. הוא מביא חטאות הרבה היא מביאה חטאת אחת :

ג הבא על עריות הרבה בהעלם אחת. אע”פ שכולן משם אחד והואיל והן גופים מוחלקים חייב על כל אחת ואחת. כיצד הרי שבעל חמש נשיו נדות. או שבא. על חמש אחיותיו או על חמש בנותיו בהעלם אחת. חייב על כל גוף וגוף. מכאן אתה למד שזה שאמרו חכמים הבא על הזכור והביא זכור עליו בהעלם אחת חייב חטאת אחת. במה דברים אמורים כשהיה אותו הזכור עצמו. אבל אם היה זכור אחר. בין שבא על שנים בין שבא על זה והביא זה עליו חייב על כל גוף וגוף. והוא הדין בבא על הבהמה והביא בהמה עליו :

ד האשה שהביאה עליה בהמות הרבה בהעלם אחת חייבת חטאת על כל בהמה ובהמה. שהרי גופין מוחלקין והרי זו כמי שנבעלה לאנשים הרבה בהעלם אחד שהיא חייבת חטאת על כל איש ואיש :

ה האשה שהלך בעלה למדינת הים ושמעה שמת או שבאו עדים שמת ונישאת בין על פי עצמה בין על פי בית דין. ונודע שבעלה קיים. חייבת קרבן אחד. ואם נישאת לאנשים הרבה או שזינתה עם אנשים הרבה. חייבת חטאת על כל איש ואיש מפני שהן גופים מוחלקין ואע"פ שהכל בשגגה אחת. הבא על הנדה בשגגה וטהרה מנדתה וטבלה וחזרה וראתה נדה ובא עליה פעם שניה באותה שגגה עצמה. חייב על כל פעם ופעם. אע"פ שהוא בהעלם אחת והוא גוף אחד. שזמן נדות זה חוץ מזמן נדות השנית. והרי הן כשתי נשים נדות:

ו הבא על אשתו שלא בשעת וסתה וראתה דם בשעת התשמיש. הרי אלו פטורין מקרבן חטאת מפני שזה כאנוס הוא ולא שוגג. שהשוגג היה לו לבדוק ולדקדק ואילו בדק יפה יפה ודקדק בשאלות לא היה בא לידי שגגה ולפי שלא טרח בדרישה ובחקירה ואחר כך יעשה צריך כפרה. אבל זה מה לו לעשות הרי טהורה היתה ושלא בשעת וסתה בעל אין זה אלא אונס. ולפיכך בין שנמצא דם על עד שלה בין שנמצא על עד שלו פטורין. אבל אם עבר ובא עליה סמוך לוסת ודימה שיבעול ויפרוש קודם שתראה דם וראתה בשעת התשמיש. חייבין בקרבן. שזו היא שגגה. לפיכך אם נמצא דם על עד שלו שניהם טמאים וחייבין בקרבן. נמצא על עד שלה. אם קנחה עצמה מיד כשפירש הבעל ולא שהתה שניהם טמאים וחייבין בקרבן. ואם שהתה כדי שתושיט ידה לתחת הכר או לתחת הכסת ותטול עד לבדוק בו ואחר כך קנחה עצמה שניהם טמאים בספק ופטורין מקרבן. ואם שהתה כדי שתדע מן המטה ותדיח את פניה ואח"כ קנחה עצמה ונמצא דם. בעלה טהור:

ז מי שעבר ובעל סמוך לוסת על דעת שתקדום ביאתו לראיית הדם והרגישה האשה שנטמאת בשעת תשמיש ואמרה לו נטמאתי. הרי זה לא יפרוש כשהוא מתקשה כמו שביארנו בהלכות איסורי ביאה. ואם לא ידע שאסור לפרוש מיד ופירש כשהוא מתקשה חייב שתי חטאות. אחת על כניסתו שהרי בעל נדה ואחת על יציאתו שיציאתו הנאה לו כביאתו. במה דברים אמורים כשידע שאסור לבעול בשעת הוסת ודימה שתקדום בעילתו לראייתו ולא ידע שאסור לפרוש מיד. שנמצאו לו שתי העלמות בשתי הבעילות. אבל אם לא ידע שאסור לבעול בשעת הוסת ולא ידע שאסור לפרוש מן הטומאה מיד אף על פי שפירש מיד והוא מתקשה אינו חייב אלא חטאת אחת. מפני שכניסתו ויציאתו שהן כשתי בעילות בשגגה אחת הן ובהעלם אחת עשה הכל. והוא הדין בשאר העריות שאם שגג ובא על הערוה על דעת שהיא מותרת ונודע לו שהיא ערוה והוא בתוך התשמיש. לא יפרוש מיד שיציאתו הנאה לו כביאתו. ואם לא ידע שאסור לפרוש מיד ופירש והוא מתקשה אינו חייב אלא חטאת אחת. שהכל שגגה אחת היא:

א דין שגגת המאכלות כדין שגגת הבעילות. לפיכך אם אכל אכילות הרבה משם אחד בהעלם אחת. אע"פ שיש ביניהן ימים רבים אינו חייב אלא חטאת אחת. כיצד אכל חלב היום ואכל חלב למחר וחלב למחר בהעלם אחת. אע"פ שהן בשלשה תמחויין אינו חייב אלא אחת. אבל אם אכל כזית חלב ונודע לו וחזר ואכל כזית חלב ונודע לו. חייב על כל אכילה ואכילה שהידיעות מחלקות השגגות. אכל כחצי זית חלב וחזר ואכל כחצי זית חלב בהעלם אחת אע"פ שהן שני תמחויין ואע"פ שהפסיק ביניהן הרי אלו מצטרפין ומביא חטאת. שאין התמחויין מחלקין. והוא שלא ישהה ביניהן יותר מכדי אכילת שלש ביצים כמו שביארנו בהלכות מאכלות אסורות. שכשם שמצטרף השיעור למזיד למלקות כך מצטרף השיעור לשוגג לקרבן :

ב אכל נותר מחמשה זבחים כזית מכל זבח בהעלם אחת. אע"פ שאכלן בחמשה תמחויין אינו חייב אלא חטאת אחת שכולן שם אחד הן והתמחויין אינן מחלקין. וגופי הזבחים אינן מחלקין. שאחד האוכל בשר מזבחים רבים או מזבח אחד. וכן השוחט חמשה זבחים בחוץ בהעלם אחת. אינו חייב אלא חטאת אחת. הא למה זה דומה למשתחוה לחמש צורות בהעלם אחת :

ג הקיז דם לבהמתו וקיבלו בשני כוסות ושתאן בהעלם אחת אינו מביא אלא חטאת אחת :

ד האוכל מאכלות הרבה משמות הרבה בהעלם אחת חייב על כל שם ושם. כיצד כגון שאכל חלב ודם ונותר ופיגול כזית מכל אחד ואחד בהעלם אחת מביא ארבע חטאות וכן כל כיוצא באלו. וכל האוכל כזית אחד שנתקבצו בו שמות הרבה בהעלם אחת. אם נתקבצו באיסור מוסיף או באיסור כולל או באיסור בת אחת חייב על כל שם ושם. לפיכך הטמא שאכל כזית חלב ונותר ביום הכפורים. מביא ארבע חטאות ואשם. חטאת אחת משום טמא שאכל קודש. ואחת משום אוכל חלב. ואחת משום אוכל נותר. ואחת משום יום הכפורים. והוא שיצטרף אוכל אחר עם כזית זה עד שישלימו לככותבת. ומביא אשם ודאי למעילה שהרי נהנה מן ההקדש בשגגה :

ה האוכל ושותה ביום הכפורים בהעלם אחת אינו חייב אלא חטאת אחת. אכילה ושתייה אחת היא :

ו העושה מלאכה ביום הכפורים שחל להיות בשבת חייב שתי חטאות מפני שהן שני איסורין הבאין כאחד :

ז אבל כחצי זית חלב וכחצי זית דם בהעלם אחת אינו חייב קרבן. כשם שאין האיסורין מצטרפין למלקות כמו שביארנו בהלכות מאכלות אסורות כך אין מצטרפין לקרבן:

ח אכל כחצי זית ונודע לו וחזר ושכח ואכל כחצי זית אחר בהעלם שני פטור. שהרי נודע לו בינתיים ויש ידיעה לחצי שיעור. וכן אם כתב אות אחת [בשבת] בשגגה ונודע לו וחזר ושכח וכתב אות שנייה סמוכה לה בהעלם שני פטור מקרבן חטאת וכן כל כיוצא בזה. וכן אם הוציא שתי אמות בשוגג ושתי אמות במזיד ושתי אמות בשוגג. אם בזריקה חייב. לא מפני שאין ידיעה לחצי שיעור אלא מפני שאין בידו להחזירה. לפיכך לא הועילה לו הידיעה שבינתיים. ואם בהעברה פטור שיש ידיעה לחצי שיעור כמו שביארנו:

ט האוכל כזית חלב וכזית חלב בהעלם אחת ונודע לו על הראשון וחזר ונודע לו על השני מביא שתי חטאות שהידיעות מחלקות ואע"פ שעדיין לא הפריש הקרבן. אבל אם נודע לו על שניהן כאחת מביא חטאת אחת. וכן יראה לי שהוא הדין בבעילות:

י אכל כזית ומחצה בהעלם אחת ונודע לו על כזית וחזר ואכל חצי זית בהעלמו של שני. אינו חייב אלא חטאת אחת. שאין חצי זית האחרון מצטרף לראשון אע"פ שהוא בהעלמו שהרי נודע לו על מקצת העלמה ראשונה:

יא אכל שני זיתי חלב בהעלם אחת ונודע לו על אחת מהן וחזר ואכל כזית אחר בהעלמו של שני והביא חטאת על הראשון. ראשון ושני מתכפרין אבל שלישי לא נתכפר. אלא כשיוודע לו עליו יביא חטאת אחרת. הביא חטאת על השלישי. שלישי ושני מתכפרין ששניהם בהעלם אחת. וראשון לא נתכפר בחטאת זו. הביא חטאת על האמצעי. שלשתן מתכפרין. מפני שהראשון והשלישי בהעלמו של אמצעי. וכשיוודע לו על הראשון ועל השלישי אין צריך להביא חטאת אחרת:

יב מי שאכל חתיכה משתי חתיכות ונסתפק לו אם אכל חלב או שומן ואכל חתיכה אחרת משתי חתיכות ונסתפק לו אם אכל חלב או שומן ואחר כך נודע לו בודאי שחלב אכל בראשונה ובשנייה. אינו חייב אלא חטאת אחת. שידיעת ספק שהיתה לו בינתיים אע"פ שמחלקת לאשמות אינה מחלקת לחטאות:

א המשתחוה לע"ז וניסך וקיטר וזיבח בהעלם אחת חייב ארבע חטאות. וכן אם פיער עצמו לפעור וזרק אבן למרקוליס בהעלם אחת. חייב שתיים, וכן כל כיוצא בזה יהא חייב על כל עבודה ועבודה. במה דברים אמורים בשהזיד בע"ז ושגג בעבודות אלו. אבל אם הזיד בעבודות אלו ושגג בע"ז אינו חייב אלא חטאת אחת. כיצד ידע שזו ע"ז ושאסור לעובדה אבל לא ידע שהשתחויה והניסוך עבירה והשתחוה וניסך חייב שתיים. ידע שאלו עבודות הן ואסור לעבוד בהן לאל אחר ולא ידע שזו ע"ז לפי שלא היתה של כסף וזהב ועלה על דעתו שאין קרויין ע"ז אלא של כסף וזהב ועבדה בכל העבודות אינו חייב אלא חטאת אחת:

ב כלל גדול אמרו בשבת כל השוכח עיקר שבת ושכח שנצטוו ישראל על השבת. או שנשבה והוא קטן לבין העכו"ם או נתגייר קטן והוא בין העכו"ם אף על פי שעשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה אינו חייב אלא חטאת אחת שהכל שגגה אחת היא. וכן חייב חטאת אחת על כל חלב שאכל וחטאת אחת על דם שאכל וכן כל כיוצא בזה בעבודות אלו. וכל היודע עיקר שבת אבל שכח שהיום שבת ודימה שהוא חול אע"פ שעשה בו מלאכות הרבה חייב חטאת אחת על היום כולו וכן חטאת על כל שבת ושבת ששגג בו:

ג וכל היודע שהיום שבת ושגג במלאכות ולא ידע שמלאכות אלו אסורות או שידע שהן אסורות ולא ידע שחייבין עליהן כרת ועשה מלאכות הרבה. חייב חטאת על כל אב מלאכה ומלאכה אפילו עשה הארבעים חסר אחת בהעלם אחת מביא שלשים ותשע חטאות:

ד שכח שהיום שבת ושגג אף במלאכות ולא ידע שמלאכות אלו אסורות אינו חייב אלא חטאת אחת:

ה העושה אב ותולדותיו בהעלם אחת אינו חייב אלא חטאת אחת. ואין צריך לומר העושה תולדות הרבה של אב אחד שאינו חייב אלא חטאת אחת:

ו עשה תולדה של אב זה ותולדה של אב זה בהעלם אחת. יראה לי שהוא חייב שתי חטאות:

ז עשה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת. כגון שזרע והבריך והרכיב בהעלם אחת אינו חייב אלא חטאת אחת. וכבר נתבאר בהלכות שבת האבות והתולדות והמלאכות שהן מעין אבות:

ח עשה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת בשבתות הרבה בין בזדון שבת ושגגת מלאכות בין בשגגת שבת וזדון מלאכות חייב על כל מלאכה ומלאכה. כיצד ידע שהיום שבת וזרע בו מפני שלא ידע שהזריעה מלאכה. וכן בשבת שנייה ידע שהוא שבת ונטע בה מפני שלא ידע שהנטיעה

אסורה משום מלאכה. וכן בשבת שלישית הבריך מפני שלא ידע שההברכה מלאכה. חייב על כל אחת ואחת אע"פ שהיא מעין מלאכה אחת. מפני שהשבתות כגופין מוחלקין :

ט שגג שהיום שבת וזרע בו והוא יודע שהזריעה מלאכה. וכן בשבת שנייה שכח שהוא שבת ונטע בו והוא יודע שהנטיעה מלאכה. וכן בשלישית שכח שהוא שבת והבריך אע"פ שיודע שההברכה מלאכה הרי זה חייב על כל אחת ואחת. שהימים שבין שבת לשבת הרי הן כידיעה אחת לחלק :

י מי שקצר וטחן כגרוגרת בשגגת שבת וזדון מלאכות שאינו חייב אלא חטאת אחת. וחזר וקצר וטחן כגרוגרת בזדון שבת ושגגת מלאכות שהוא חייב על כל מלאכה ומלאכה. ונודע לו על קצירה של שגגת שבת וזדון מלאכות. קצירה גוררת קצירה וטחינה גוררת טחינה וכאילו עשה ארבעתן בשגגת שבת וזדון מלאכות שאינו חייב אלא חטאת אחת. וכיון שהקריב חטאת זו נתכפר לו על הכל. וכשידעם אחר כן אינו צריך להביא חטאת אחרת. אבל אם נודע לו תחילה על קצירה של זדון שבת ושגגת מלאכות והקריב חטאת. נתכפר לו על זו הקצירה שנודע לו עליה ועל הקצירה והטחינה של שגגת שבת וזדון מלאכות. מפני ששניהן כמלאכה אחת ונגררה קצירה וטחינה עם הקצירה ותשאר הטחינה של זדון שבת עד שיודע לו עליה ויביא חטאת שנייה. קצר כחצי גרוגרת בשגגת שבת וזדון מלאכות וחזר וקצר כחצי גרוגרת בזדון שבת ושגגת מלאכות הרי אלו מצטרפין. קצירה גוררת קצירה. וכן כל כיוצא בזה בשאר מלאכות :

יא המתכוין לחתוך את התלוש וחתך את המחובר אף על פי שנתכוין לחתיכה הואיל ולא עשה מחשבתו פטור מן החטאת שזה כמתעסק ולא אסרה תורה אלא מלאכת מחשבת כמו שביארנו כמה פעמים :

יב החותה גחלים בשבת שהוא מכבה את העליונות ומדליק את התחתונות אם נתכוון לכבות ולהבעיר חייב שתיים. חתה גחלים להתחמם מהם והובערו מאליהן חייב שתיים מפני שמלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה כמו שביארנו בהלכות שבת. וכשם שחייבין על זדונה כרת כך חייב על שגגתה קרבן חטאת :

הלכות שגגות - פרק שמיני

א כל חטא שחייבין על שגגתו חטאת קבועה חייבין על לא הודע שלו אשם תלוי. ומהו לא נודע אם נסתפק לו אם שגג בדבר זה או לא שגג הרי זה מצווה להקריב אשם שנאמר [\(ויקרא ה-יז\)](#) "ולא ידע ואשם ונשא עונו" :

[\(ויקרא ה-יח\)](#) "והביא איל תמים מן הצאן בערכך לאשם" וזהו הנקרא אשם תלוי מפני שהוא מכפר על הספק ותולה לו עד שיודע לו בודאי שחטא בשגגה ויקריב חטאתו :

ב אינו חייב באשם תלוי עד שיהיה שם איסור קבוע. כיצד אכל חלב וספק אם היה כזית או פחות מכזית. או שהיתה לפניו חתיכת חלב וחתיכת שומן ואכל אחת מהן ואין ידוע אי זה מהן אכל. אשתו ואחותו עמו בבית בעל אחת מהן ואין יודע אי זו מהן בעל. שבת וחול ועשה מלאכות באחד מהם ואין ידוע באי זה יום עשה. או שעשה מלאכה בשבת ולא ידע מעין אי זו מלאכה עשה. הרי זה מביא אשם תלוי וכן כל כיוצא בזה. אבל אם היתה לפניו חתיכה אחת ספק שהיא חלב ספק שהיא שומן ואכלה פטור שהרי אין כאן איסור קבוע. וכל האוכל חלב הכוי פטור מאשם תלוי שהרי אין כאן איסור קבוע. וכן הבא על אשה שהיא ספק נדה או ספק ערוה של קירוב בשר פטור מאשם תלוי. לפיכך האשה שנמצא דם על עד שלה לאחר זמן והנושא יבמתו בתוך שלשה חדשים וילדה ואין ידוע אם בן תשעה לראשון או בן שבעה לאחרון הרי אלו פטורין מן הקרבן. וכן כל כיוצא באלו שהרי אין שם איסור קבוע :

ג האוכל חתיכה ועד אחד אומר לו זה שאכלת חלב היה ועד אחד אומר לא אכלת חלב. אשה אומרת אכל ואשה אומרת לא אכל. הואיל ונקבע האיסור והוא אינו יודע אם חטא או לא חטא הרי זה מביא אשם תלוי. וכן כל הבא על אשת איש שעד אחד אומר מת בעלה ועד אחד אומר לא מת. חייב באשם תלוי. והוא הדין לספק מגורשת שהרי נקבע האיסור. אבל ספק מקודשת לא נקבע האיסור :

ד מי שהיו לפניו שתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן. ואכל אחת מהן ובא עכו"ם או כלב ואכל את השנייה. או שאכל עכו"ם או כלב את הראשונה ובא ישראל ואכל השנייה. או שאכל ראשונה בזדון ושנייה בשגגה. או שאכל ראשונה בשגגה ושנייה בזדון. הרי זה חייב באשם תלוי הואיל והיה שמה איסור קבוע. אכל שתיהן בזדון פטור מקרבן. אכל שתיהן בשגגה מביא חטאת. אכל את הראשונה בשגגה ובא אחר ואכל את השנייה בשגגה שניהן חייבין באשם תלוי. וכן כל כיוצא בזה :

ה חלב ונותר לפניו. אכל אחת מהן ואין ידוע אי זו מהן אכל. אשתו נדה ואחותו עמו בבית ושגג באחת מהן ואין ידוע אי זו מהן בעל. שבת ויום הכפורים ועשה מלאכה בין השמשות שביניהן. הרי זה פטור מקרבן ואינו מביא חטאת שהרי אינו יודע עצמו של חטא כמו שביארנו. ואינו מביא אשם תלוי שהרי יודע בודאי שחטא :

ו כל דבר שחייבין על ודאו חטאת קבועה אחת חייבין על לא הודע שלו אשם תלוי אחד. וכל דבר שחייבין על ודאו חטאות הרבה חייבין על לא הודע שלו אשמות תלויין הרבה כמניין החטאות. כיצד. כשם שאם אכל

חלב ודם ונותר ופיגול בהעלם אחת חייב ארבע חטאות. כך אם נסתפק לו אם אכלן או לא אכל אלא חתיכות של היתר שהיו עמהם מביא ארבעה אשמות תלויין. וכן אם נסתפק לו אם האשה שבא עליה אשתו. או פלונית הערוה שהיתה עמה שחייב עליה שמונה חטאות. הרי זה מביא שמונה אשמות תלויין:

ז האוכל חתיכה משתי חתיכות ונסתפק לו אם של חלב אכל או של שומן אכל ואחר שנולד לו הספק אכל חתיכה משתי חתיכות אחרות ונסתפק לו אם של חלב אכל או של שומן. הרי זה מביא שתי אשמות תלויין:

ח כשם שידיעת ודאי בינתיים מחלקת לחטאות כך ידיעת ספק בינתיים מחלקת לאשמות. לפיכך אם אכל חמשה זיתי חלב בהעלם אחת. ונודע לו ידיעת ספק על אחת מהם וחזר ונודע לו ידיעת ספק אחרת על השני. וכן על כל אחת ואחת. חייב אשם תלוי על כל אחת ואחת:

ט חתיכה של שומן וחתיכה של חלב. אכל אחת מהן ואין ידוע אי זו היא והביא אשם תלוי. וחזר ואכל את השנייה מביא חטאת. וכן אם אכל אחר את השנייה מביא האחר אשם תלוי כמו שביארנו:

י חתיכה של חלב וחתיכה של חלב נותר. אכל את אחת מהן ואין ידוע אי זו היא. מביא חטאת על החלב ואשם תלוי משום נותר. אכל את השנייה בהעלם שני מביא שלש חטאות. ואם היה בה שוה פרוטה מביא אשם ודאי משום מעילה. אכל אחד את אחת משתיהן. ובא אחר ואכל את השנייה. זה מביא חטאת ואשם תלוי וזה מביא חטאת ואשם תלוי. וכן כל כיוצא בזה:

הלכות שגגות - פרק תשיעי

א על חמש עבירות מביא קרבן אשם והוא הנקרא אשם ודאי שהרי אינו בא משום ספק. ואלו הן. על שפחה חרופה ועל הגזל ועל המעילה ועל טומאת נזיר ועל הצרעת כשיטהר ממנה. על שפחה חרופה כיצד. הבא על שפחה חרופה בין בזדון בין בשגגה מביא אשם. והוא שתהיה גדולה ומזידה וברצונה ותהיה בעולה כדרכה ובגמר ביאה כדי שתלקה שנאמר [\(ויקרא יט-כ\)](#) "בקורת תהיה" [\(ויקרא יט-כא\)](#) "והביא את אשמו" היא לוקה והוא מביא קרבן:

ב ומפי השמועה למדו שבזמן שהיא חייבת מלקות הוא חייב בקרבן ובזמן שהיא פטורה מן המלקות הוא פטור מן הקרבן:

ג בן תשע שנים ויום אחד שבא על שפחה חרופה. היא לוקה והוא מביא קרבן. ויראה לי שאינו מביא עד שיגדיל ויהיה בן דעת :

ד כבר ביארנו בהלכות ביאות אסורות מה היא השפחה החרופה האמורה בתורה. ושאין חייבין עד שיבעול כדרכה ויגמור. לפיכך אם אמרו לו שנים בעלת שפחה חרופה והוא אומר לא בעלתי נאמן ואינו מביא קרבן על פיהן. שהרי הוא יודע אם גמר ביאתו או לא גמר וזה שאמר לא בעלתי כלומר לא גמרתי :

ה הבא על השפחה ביאות הרבה אינו חייב אלא אשם אחד. כיצד הבא על השפחה ביאות הרבה בזדון או שבא עליה בשגגה ונודע לו וחזר ובא עליה בשגגה ונודע לו. אפילו מאה פעמים במאה העלמות. מקריב אשם אחד ומתכפר לו על הכל על הזדונות שבה ועל השגגות. במה דברים אמורים בשפחה אחת אבל הבא על שפחות הרבה אפילו בהעלם אחת חייב אשם על כל שפחה ושפחה :

ו בעל שפחה והפריש אשמו. וחזר ובעלה אחר שהפריש אשמו חייב על כל אחת ואחת שההפרשה מחלקת ונמצא כמי שהקריב ואחר כך בעל. וכן אם בעל חמש בעילות בהעלם אחת בשפחה אחת. ונודע לו על אחת מהן והפריש אשמו ואחר כך נודע על השנייה מפריש אשם אחר אע"פ שבהעלם אחת היו כלן הואיל ולא נודע לו אלא אחר שהפריש נמצא כבועל אחר שהפריש. שדין השוגג והמזיד בשפחה אחד הוא :

ז על הגזל כיצד : כל מי שיש בידו משוה פרוטה ומעלה מממון ישראל. בין שגזלו בין שגנבו בין שהפקידו אצלו או הלוהו או משום שותפות או משאר דרכים. וכפר בו ונשבע לשקר בין בזדון בין בשגגה הרי זה מביא אשם על חטאו. וזהו הנקרא אשם גזילות. ומפורש בתורה שאין מתכפר. לו באשם זה עד ששישב הממון שבידו לבעליו. אבל החומש אינו מעכב הכפרה. כבר ביארנו בהלכות שבועות אימתי יהיה חייב בשבועה זו שמקריב עליה אשם זה ואימתי יהיה פטור ממנה. ועל אי זו דרך יתחייב אשמות רבות כמניין חיוב השבועות. ועל אי זו דרך לא יהיה חייב אלא אשם אחד :

ח על המעילה כיצד. כל הנהנה משוה פרוטה מן ההקדש בשגגה. מחזיר מה שנהנה ויוסיף חומש ויקריב אשם ויתכפר לו. וכבר ביארנו בהלכות מעילה שהקרבן והקרן מעכבין הכפרה ואין החומש מעכב :

ט האוכל מדבר שמועלין בו בחמשה תמחויין בהעלם אחת. אע"פ שהוא מזבח אחד אם יש בכל אכילה ואכילה שוה פרוטה חייב אשם על כל אחד ואחד. שהתמחויין מחלקין במעילה והרי הן כמינין הרבה אע"פ שאין מוחלקין בחיוב הכריתות. חומרא יתירה יש במעילה שהרי עשה בה

המהנה כנהנה ומצטרפת לזמן מרובה. ושליח שעשה שליחותו חייב המשלח מה שאין דברים אלו בשאר האיסורין :

י כל המחוייב אשם ודאי צריך שיודע לו חטאו תחילה ואחר כך יקריב אשמו אבל אם הקריבו קודם שיודע לו ונודע לו אחר שהקריב אינו עולה לו. וכל חטא שחייבין עליו אשם ודאי אחד המלך ואחד כהן משוח או שאר עם הארץ שוין בו :

יא כל חטא שחייבין עליו אשם ודאי אם נסתפק לו אם עשאהו או לא עשאהו פטור מכלום. לפיכך הבא על ידו ספק מעילה אינו חייב כלום כמו שביארנו בהלכות מעילה :

יב היתה לפניו חתיכה של חולין וחתיכה של הקדש. אכל אחת מהן ואין ידוע אי זו היא פטור. חזר ואכל את השנייה מביא אשם על מעילתו. אכל אחר את השנייה שניהן פטורין :

יג חתיכה של חלב וחתיכה של הקדש. אכל אחת מהן מביא אשם תלוי משום חלב. אכל את השנייה מביא חטאת על החלב ואשם ודאי של מעילה על ההקדש. בא אחר ואכל את השנייה אף השני מביא אשם תלוי. חתיכה של חלב וחתיכה של חלב הקדש. אכל אחת מהן מביא חטאת. אכל את השנייה אחר שנודע לו על הראשונה מביא שתי חטאות ואשם ודאי על מעילתו. בא אחר ואכל את השנייה זה מביא חטאת וזה מביא חטאת בלבד. כבר ביארנו בהלכות מאכלות אסורות מאיזה טעם נוסף ואיסור הקדש על איסור חלב וכן כל כיוצא באלו האיסורין :

הלכות שגגות - פרק עשירי

א ששה מצותן שיקריבו קרבן עולה ויורד ואלו הן. המצורע. והיולדת. והנשבע שבועת העדות בין בזדון בין בשגגה. והנשבע שבועת ביטוי לשקר בשגגה. והטמא שאכל קודש בשגגה. והטמא שנכנס למקדש בשגגה :

ב קרבן היולדת אם היתה עשירה מביאה כבש בן שנתו לעולה ובן יונה או תור לחטאת. ואם אין ידה משגת הרי קרבנה יורד ומביאה שתי תורים או שני בני יונה אחד עולה ואחד חטאת. אפילו היתה ידה משגת לשה ואינה משגת לנסכיו מביאה קרבן עני :

ג המצורע כשיטהר מביא שלש בהמות מהן שני כבשים אחד עולה ואחד אשם וכבשה לחטאת. אם אין ידו משגת מביא שתי תורים או שני בני יונה אחד עולה ואחד חטאת. וכבש לאשם :

ד על שבועת העדות ועל שגגת שבועת ביטוי ועל שגגת טומאת מקדש וטומאת קדשיו מביא כשבה או שעירה כשאר החטאות הקבועות. ואם אין ידו משגת מביא שתי תורים או שני בני יונה אחד עולה ואחד חטאת. ואם אין ידו משגת לעוף מביא עשירית האיפה סלת והיא הקרויה מנחת חוטא שכבר נתפרשו מעשיה בהלכות מעשה הקרבנות :

ה כל הקרבנות האלו מפורשין בתורה ומפורש זה שחייב להביאן. חוץ מטמא שנכנס למקדש בשגגה או אכל קדש שכך כתוב שם [\(ויקרא ה-א\)](#) "ונפש כי תחטא ושמעה קול אלה" וגו'. [\(ויקרא ה-ב\)](#) "או נפש אשר תגע בכל דבר טמא" וגו'. [\(ויקרא ה-ד\)](#) "או נפש כי תשבע לבטא בשפתים" וגו'. [\(ויקרא ה-ה\)](#) "והיה כי יאשם לאחת מאלה" וגו'. מפי השמועה למדו שזה שחייב כאן קרבן לטמא כשנטמא ונכנס למקדש או אכל קדש והוא לא ידע אע"פ שהדבר מפי הקבלה הרי הוא כמפורש שהרי בפירוש חייבה תורה כרת לטמא שאכל קודש ולטמא שנכנס למקדש. באוכל נאמר [\(ויקרא ז-ז\)](#) "והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה' וטומאתו עליו ונכרתה". ובנכנס למקדש נאמר [\(במדבר יט-כ\)](#) "ונכרתה הנפש ההיא מתוך הקהל כי את מקדש ה' טמא". וכיון שחייבה תורה כרת על טומאת מקדש וקדשיו פירש הקרבן שמביאין על שגגתן :

ו כל קרבנות שהאשה חייבת בעלה מביא על ידיה. אם היה עני מביא קרבן עני ואם היה עשיר מביא על ידיה קרבן עשיר. ומביא אדם על ידי בנו ועל ידי בתו ועל ידי עבדו ושפחתו קרבן עני ומאכילן בזבחים :

ז המלך וכהן משיח מביאין קרבן על שבועת העדות או על שבועת ביטוי או על טומאת מקדש וקדשיו כשאר הדיוטות. שלא חילק הכתוב קרבן מלך מקרבן הדיוט ומקרבן כהן משיח אלא במצוות שחייבים על שגגתן חטאת קבועה כמו שביארנו אבל בקרבן עולה ויורד כלן שוים. כבר ביארנו בהלכות שבועות אימתי יהיה חייב על שבועת העדות ועל שבועת שגגת ביטוי ואימתי יהיה פטור עליהן ועל אי זו דרך יהיה חייב קרבנות הרבה כמנין השבועות ועל אי זה דרך לא יהיה חייב אלא קרבן אחד. ובהלכות מחוסרי כפרה אבאר באיזה דרך תתחייב היולדת והמצורע קרבנות הרבה ובאי זה דרך יתחייב כל אחד מהן קרבן אחד :

ח כל המביא קרבן על הזדון כשגגה. אם היה אנוס פטור מן הקרבן. ואין צריך לומר שאר עבירות שאינו חייב חטאת אלא על שגגתן שאם היה אנוס פטור :

ט מי שהפריש מעות לכבשה של חטאתו וצריך להן. הרי זה מביא שעירה ויחלל אותם המעות על השעירה ויהנה בהן. וכן אם הפריש לשעירה ולקח כשבה יהנה בהן :

י הפריש מעות לבהמה והעני יקח שתי תורים או שני בני יונה ויחלל עליהן אותם המעות ויהנה בהם. הפריש מעות לבני יונה או לתורים והעני. יביא עשירית האיפה ויחלל עליהן אותם המעות ויהנה בהן. וכן אם היה עני והפריש מעות לעשירית האיפה והעשיר יוסיף עליהן ויביא עוף. הפריש לעוף והעשיר יוסיף עליהן ויביא כשבה או שעירה. אפילו היה מורישו גוסס הרי זה עני עד שימות מורישו ויירשנו :

יא עשיר שהפריש כשבה או שעירה ונפל בה מום [והעני] אם רצה יביא בדמיה עוף אבל אם הפריש עוף ונפסל לא יביא בדמיו עשירית האיפה שאין לעוף פדיון :

יב הפריש עשירית האיפה והעשיר. עד שלא קדשה בכלי הרי היא ככל המנחות ותפדה ותאכל. ומשקדשה בכלי תעובר צורתה ותצא לבית השריפה :

יג עשיר שהפריש קן למכרה וליקח בדמיה כשבה או שעירה והעני יביא קן זו אע"פ שהיא קדושת דמים שהיא נדחית ולמה לא נדחית מפני שדיחוי מעיקרו אינו דיחוי והרי נראה קן זו לו עתה. עני שהקריב קרבן עשיר יצא ועשיר שהקריב קרבן עני לא יצא :

הלכות שגגות - פרק אחד עשר

א שינוי יש בשגגת טומאת מקדש וקדשיו מה שאין כן בשאר כריתות. שכל הכריתות כיון ששגג ונודע לו בסוף שחטא אע"פ שלא היתה לו ידיעה בתחילה הרי זה חייב חטאת. אבל בטומאת מקדש וקדשיו אינו מביא קרבן עולה ויורד עד שתהיה לו ידיעה לטומאה וידיעה לקודש או למקדש בתחלה וידיעה לטומאה וידיעה לקדש או למקדש בסוף והעלם בינתיים. כיצד נטמא ונכנס למקדש או אכל קודש. ואחר כך נודע לו שנטמא ושהיה טמא בשעה שאכל או שנכנס. ושקודש היה זה שאכלו או מקדש היה זה שנכנס לו. הרי זה פטור מקרבן עד שידע שנטמא [ושזה קודש] ושזה מקדש קודם שיכנס או קודם שיאכל. כיצד נטמא וידע שנטמא וידע שזה מקדש ושזה קודש. ואחר כך נעלמה ממנו הטומאה ושכח שנטמא ונכנס למקדש או אכל קודש. והוא יודע שזה מקדש ושזה קודש. או ששגג ושכח שזה מקדש או שזה בשר קודש והוא יודע שהוא טמא ונכנס או אכל. או ששגג או שכח שנטמא ושכח שזה בשר קדש ושזה מקדש ונכנס או אכל ואחר כך נודע לו דברים שנתעלמו ממנו. הרי זה מביא קרבן עולה ויורד בכל צד וצד משש מחלוקות אלו. ומניין שדין שגגת מקדש וקדשיו כך הוא. שהרי בשאר שגגות נאמר [\(ויקרא ד-כו\)](#) "בעשותה אחת ממצות ה'

אשר לא תעשינה ואשם" (ויקרא ד-כח) "או הודע אליו חטאתו אשר חטא". כיון שידע בסוף אע"פ שלא ידע בתחילה. ובטומאת מקדש וקדשיו נאמר (ויקרא ה-ג) "ונעלם ממנו והוא ידע ואשם" מאחר שנאמר (ויקרא ה-ג) "ונעלם ממנו" מכלל שהיתה שם ידיעה בתחילה ונאמר (ויקרא ה-ג) "והוא ידע" [ואשם] הא למדת שהוא צריך ידיעה בתחילה וידיעה בסוף והעלם בינתיים:

ב נטמא וידע שנטמא [וידע שזה קדש ושזה מקדש] אבל לא ידע באי זה אב נטמא ושכח שנטמא ואחר כך נכנס למקדש או אכל קדש ונודע לו אחר שנכנס או אחר שאכל באי זה אב נטמא [הרי זה חייב קרבן] אע"פ שלא ידע בתחלה באי זה אב נטמא הואיל וידע שהוא טמא הרי היתה שם ידיעת טומאה בתחילה. אבל אם נעלמו ממנו הלכות טומאה. כגון שנטמא בכעדשה מן השרץ וידע שהשרץ מטמא ולא ידע בשיעור ושכח שנגע בשרץ כלל ונכנס או אכל ואחר כך נודע לו [שנגע] בכעדשה מן השרץ הרי זה ספק אם חייב קרבן או פטור. וכן מי שלא ראה המקדש מימיו ולא הבין מקומו. אם נטמא וידע שנטמא ונכנס למקדש ולא ידע בתחילה שזהו מקומו שהרי לא ראהו מעולם. ואחר כך זכר הטומאה וידע שזה מקדש. הרי זה ספק אם ידיעה שיש מקדש בעולם ידיעה. או עד שידע מקומו תחילה. יראה לי שאלו החייבים קרבן מספק אינן מביאין קרבן שמא יכניסו חולין לעזרה. ואם תאמר והלא חטאת העוף באה על הספק ואינה נאכלת. מפני שהמביא אותה מחוסר כפורים אסור לאכול בקדשים עד שיביא כפרתו. אבל מי שאינו מחוסר כפורים אינו מביא קרבן מספק:

ג מי שנטמא בעזרה צריך שידע תחילה שנטמא ושזה מקדש. ואם נעלם ממנו אחרי כן שנטמא והרי הוא זכור שזה מקדש. או שנעלם ממנו שזה מקדש ולא שכח שנטמא. או שנתעלמו ממנו זה וזה. כשיודע לו יביא קרבן עולה ויורד. והוא שישהה כשיעור כמו שביארנו בהלכות ביאת מקדש:

ד מי שטימא עצמו במזיד ולא שהה כשיעור. הרי זה ספק אם שיעור השתחוייה לאנוס בלבד או אף למזיד. ולפיכך אם נעלם ממנו ויצא ולא שהה אינו מביא קרבן. וכן אם תלה עצמו באויר עזרה. הדבר ספק אם אויר עזרה כעזרה או אינו כעזרה:

ה מי שנסתפק לו אם נכנס למקדש או אכל קדש בטומאה או לאו אינו מביא אשם תלוי. שאין מביאין קרבן על לא הודע אלא בכרת שחייבין על שגגתו חטאת קבועה:

ו מי שהיו לפניו שני שבילים אחד טמא ואחד טהור הלך בראשון וחזר והלך בשני ובעת שהלך בשני שכח שהלך בראשון ונעלמה ממנה טומאה זו ונכנס למקדש או אכל קדש חייב. ואף על פי שלא היתה לו בתחילה

ידיעה גמורה לטומאה אלא מקצת ידיעה שהרי לא ידע שהלך בשני שבילין שבהילוך שניהן יהא טמא בודאי ואע"פ כן חייב חטאת שמקצת ידיעה ככל ידיעה. הלך בראשון ונכנס למקדש או אכל קודש. פטור מפני שהוא ספק טמא:

ז הנה שלישי ושביעי וטבל ואחר שנכנס למקדש הלך בשני וחזר ונכנס למקדש חייב. שהרי נכנס כשהוא טמא למקדש בודאי או בפעם ראשונה או בפעם שנייה. ואע"פ שכל ידיעה מהן ספק ידיעה היא שהרי כל שביל מהן ספק הוא כאן בטומאת מקדש וקדשיו עשו ספק ידיעה כידיעה:

ח היה טמא ואמרו לו שנים נכנסת למקדש והוא אומר להם לא נכנסתי נאמן ואינו מביא קרבן שאם ירצה יאמר מזיד הייתי. אמרו לו שנים טמא היית כשנכנסת למקדש ובפנינו נטמאת וידעת שאתה טמא אע"פ שהיה בין טומאה זו שמעידין בה ובין כניסתו למקדש ימים רבים שאפשר לו שיאמר כבר טבלתי הואיל והכחיש את העדים ואמר לא נטמאתי מעולם הרי אלו נאמנים ומביא קרבן על פיהם. אם הביאוהו שנים לידי מיתה חמורה קל וחומר שיביאוהו לידי קרבן הקל שהרי הכחישן:

ט טומאת מקדש וקדשיו שהיה לה ידיעה בתחלה ולא היה לה ידיעה בסוף שעיר של יום הכפורים הנעשה בפנים ויום הכפורים תולין עד שיוודע לו ויביא קרבן עולה ויורד. ושאין בה ידיעה בתחילה אבל יש בה ידיעה בסוף שעיר הנעשה בחוץ ביום הכפורים ויום הכפורים מכפרין. ועל שאין בה ידיעה לא בתחילה ולא בסוף שעירי הרגלים ושעירי ראשי חדשים מכפרין. ועל זדון טומאת מקדש וקדשיו פר כהן גדול של יום הכפורים מכפר אם היה המזיד מן הכהנים. ואם היה מישראל דם שעיר הנעשה בפנים ויום הכפורים מכפר. שנאמר [\(ויקרא טז-טז\)](#) "וכפר על הקדש מטומאת בני ישראל":

הלכות שגגות - פרק שנים עשר

א כל דבר שחייבין על שגגתו חטאת קבועה אם שגגו בית דין הגדול בהוראה והורו להתירו ושגגו העם בהוראתן ועשו העם והם סומכין על הוראתן ואחר כך נודע לבית דין שטעו, הרי בית דין חייבין להביא קרבן חטאת על שגגתן בהוראה ואע"פ שלא עשו הן בעצמן מעשה שאין משגיחין על עשיית בית דין כלל בין עשו בין לא עשו אלא על הוראתן בלבד. ושאר העם פטורין מן הקרבן ואע"פ שהם העושין מפני שתלו בבית דין. ומה הוא הקרבן שמביאין על שגגה זו. אם בע"ז שגגו והורו מביאין פר לעולה ושעיר לחטאת מכל שבט ושבט וקרבן זה הוא האמור בפרשת שלח לך שנאמר [\(במדבר טו-כד\)](#) "והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה"

מפי השמועה למדו שבשגגת ע"ז הוא מדבר. ואם בשאר כריתות שחייבין על שגגתן חטאת קבועה שגגו והורו. מביא כל שבט ושבט פר חטאת וזה האמור בפרשת ויקרא שנאמר [\(ויקרא ד-יג\)](#) "ואם כל עדת ישראל ישגו". נמצאת למד שאם שגגו בית דין הגדול בהוראה בע"ז מביאין כל הקהל שנים עשר פרים עולות ושנים עשר שעירים חטאות והם נשרפות שהרי דמן נכנס לפנים והם הנקראין שעירי ע"ז. ואם בשאר המצות שגגו מביאין שנים עשר פרים חטאות והן נשרפות מפני שדמם נכנס לפנים. וכל פר מהן נקרא פר העלם דבר של צבור שנאמר [\(ויקרא ד-יד\)](#) "והקריב הקהל" כל קהל וקהל וכל שבט ושבט קרוי קהל שנאמר [\(דברי הימים ב-ה\)](#) "ויעמד יהושפט בקהל יהודה". בין שעשו כל ישראל שבארץ ישראל על פי בית דין שהורו בין שעשו רוב ישראל אע"פ שהן מיעוט מנין השבטים. בין שעשו רוב השבטים אע"פ שהן מיעוט כל ישראל. מביאין כמנין כל השבטים פר לכל שבט ושבט ובע"ז פר ושעיר לכל שבט ושבט שאף אלו שלא חטאו מביאין על ידי החוטאים, אפילו עשה שבט אחד בלבד והוא רוב הקהל הרי כל הצבור מביאין שנים עשר פרים ובע"ז שנים עשר פרים ושנים עשר שעירים:

ב בית דין שנסתפק להן אם שגגו בהוראה או לא שגגו אינן חייבין באשם תלוי שנאמר [\(ויקרא ד-יד\)](#) "ונודעה החטאת" עד שתודע ואחר כך יתחייבו בקרבן כמו שיתבאר. במה דברים אמורים שבית דין חייבין ואלו העושים על פיהם פטורין מן הקרבן. כשהיו המורים בית דין הגדול של שבעים ואחד ויהיה ראש ישיבה עמהן בהוראה ויהיו כולן ראויין להוראה ויטעו כולן או רובן בדבר זה שהורו בו ויורו בפירוש ויאמרו לעם מותרין אתם לעשות. וכן אלו ששמעו מפי בית דין אם אמרו לאחרים מותרים אתם לעשות ויעשו כל הקהל או רובו על פיהם ויהיו העושים שוגגים על פיהם ומדמים שהדבר שהורו בו כדת הורו. ויורו לבטל מקצת ולקיים מקצת לא שיעקרו כל הגוף וכשיודע להם ידעו גופו של דבר שהורו בו בשגגה. בכל אלו המאורעים הוא שהיו בית דין חייבין בקרבן והעושה על פיהם פטור. אבל אם חסר אחת מכל אלו הדרכים הרי בית דין פטורין מן הקרבן וכל מי ששגג ועשה מעשה מביא חטאת קבועה על שגגתו:

הלכות שגגות - פרק שלשה עשר

א כיצד אם חסר אחת מכל הדרכים שביארנו יפטרו בית דין ויתחייבו העושים. הרי שהורו בית דין של אחד מן השבטים להם שחלב הקיבה מותר ואכלוהו אנשי מקומם על פיהם, אותו בית דין פטורין וכל מי שאכל מביא חטאת קבועה על שגגתו. וכן אם הורו בית דין הגדול שדם הלב מותר ולא היה ראש ישיבה עמהן או שהיה אחד מהן אינו ראוי להיות ממונה בסנהדרין כגון שהיה גר או ממזר או זקן או שלא ראה

בנים וכיוצא בהן ועשו העם על פיהם ואכלו דם הלב הרי בית דין פטורין וכל מי שאכל מביא חטאת קבועה על שגגתו. ומנין שאין הכתוב מדבר אלא בבית דין הגדול שנאמר [\(ויקרא ד-יג\)](#) "ואם כל עדת ישראל ישגו" וגו', ומנין שעד שיהיו כולן ראויין להוראה שנאמר [\(במדבר טו-כד\)](#) "ואם מעיני העדה" עד שיהיו להם כעינים. ולהלן הוא אומר [\(במדבר לה-כד\)](#) "ושפטו העדה" מה העדה האמורה בדיני נפשות כולן ראויין להוראה אף עדה האמורה בשגגה זו עד שיהיו כולן ראויין להוראה. וכן אם הורו וידע אחד מהן שטעו ואמר להם טועים אתם ורבו עליו המתירים והתירו. הרי בית דין פטורין וכל מי שעשה על פיהם חייב להביא חטאת קבועה על שגגתו. שנאמר [\(ויקרא ד-יג\)](#) "ואם כל עדת ישראל ישגו" עד שישגו כל הסנהדרין. ידע אחד מן הסנהדרין או מיעוטן שטעו המתירין ושתקו הואיל והורו ולא היה שם חולק ופשטה ההוראה ברוב הקהל הרי בית דין חייבין בקרבן וכל שעשה על פיהם פטור. ואלו ששתקו אם עשו על פי אלו שהורו הרי אלו חייבין מפני שלא תלו בבית דין. וכן אם נשאו ונתנו בדבר ואמרו דבר זה מותר הוא ולא הורו לעם ולא אמרו להם מותרין אתם לעשות ושמע השומע מהן בעת שגמרו מותר והלך ועשה כפי מה ששמע הרי כל העושה חייב חטאת קבועה ובית דין פטורין שהרי לא הורו להם בפירוש לעשות. וכן אם הורו ועשו מיעוט הקהל על פיהם ונודעה השגגה. הרי בית דין פטורין ואלו המיעוט שעשו חייבין וכל אחד ואחד מביא חטאתו :

ב והסנהדרין עצמן שעשו בהוראתן אינן מצטרפין לרוב הקהל. עד שיהיו הרוב שעשו חוץ מן הסנהדרין. עשו רוב אנשי ארץ ישראל על פיהם. אע"פ שאלו העושים שבט אחד. וכן אם עשו רוב השבטים אע"פ שהן מיעוט הקהל. בית דין חייבים והעושים פטורין. כיצד היו יושבי ארץ ישראל שש מאות אלף ואחד. והיו העושים בהוראת בית דין שלש מאות אלף ואחד והרי כולן בני יהודה בלבד. או שהיו העושים בני שבעה שבטים כולן אע"פ שיש בהן מאה אלף. הרי בית דין חייבין וכל העושים על פיהם פטורין ואין משגיחין על יושבי חוצה לארץ שאין קרוי קהל אלא בני ארץ ישראל. ושבט מנשה ואפרים אינן חשובין כשני שבטים לענין הזה אלא שניהם שבט אחד :

ג היו העושים מרובין בשעת החטא ומועטין בשעת ידיעה. או מועטין בשעת החטא ומרובין בשעת ידיעה. הכל הולך אחר שעת המעשה :

ד הורו בית דין בחלב מן החלבים שהוא מותר ואכל מיעוט הקהל על פיהם ונודע להם שחטאו וחזרו בהן. ואחר כך הורו שע"ז פלונית מותרת ועבד אותה ע"ז מיעוט אחר על פיהם. וכשיצטרפו האוכלים לעובדים יהיו רוב הרי אלו מצטרפין אע"פ שהיתה להן ידיעה בינתיים. במה דברים אמורים כשהיה המורה בית דין אחד. אבל אם מת בית דין שהורה תחילה ועמד אחר והורו אין אלו מצטרפין לאלו :

ה אפילו הורו שני בתי הדינים בדבר אחד כגון חלב וחלב. או דם ודם. וכן אם לא היו העושים שוגגין על פי ההוראה. הרי בית דין פטורין וכל העושים חייבין. כיצד הורו בית דין לאכול חלב הקיבה כולו. וידע אחד מן הקהל שטעו ושחלב הקיבה אסור ואכלו מפני הוראתן. שהיה עולה על דעתן שמצוה לשמוע מבית דין אע"פ שהם טועים. הרי זה האוכל חייב חטאת קבועה על אכילתו. ואינו מצטרף למנין השוגגים על פיהם. במה דברים אמורים כשהיה זה שידע שטעו חכם או תלמיד שהגיע להוראה אבל אם היה עם הארץ הרי זה פטור שאין ידיעתו באיסורין ידיעה ודאית ומצטרף לכלל השוגגים על פיהם. וכן אם לא ידע שטעו ונתכוון לאכול שומן וחלב ואכל חלב הקיבה שהתירוהו והוא לא ידע שהוא חלב קיבה. הרי זה חייב מפני שאכילתו מפני שגגתו לא מפני ההוראה. ואינו מצטרף למנין השוגגים על פיהם שנאמר [\(במדבר טו-כו\)](#) "לכל העם בשגגה". עד שתהיה שגגה אחת לכל. וכן אם תלה בעצמו ואכל חלב הקיבה שהורו להתירו לא מפני הוראתן אלא מפני שהוא מותר בדעתו הרי זה חייב חטאת קבועה בפני עצמו. זה הכלל כל התולה בבית דין פטור והוא שיהיו שם כל הדרכים שמנינו. וכל החייב בפני עצמו אינו מצטרף לרוב השוגגים:

ו הורו בית דין להתיר דבר האסור בזדון ועשו הקהל על פיהם בשגגה בית דין פטורין מן הקרבן מפני שהן מזידין. וכל אחד ואחד מן העושים על פיהם חייב קרבן בפני עצמו מפני שהוא שוגג. הורו בית דין בשגגה וידעו הקהל שטעו ושאין ראוי לקבל מהן ואעפ"כ עשו הקהל על פיהם. אלו ואלו פטורין מן הקרבן. בית דין פטורין שהרי לא עשו הקהל מפני הוראתן שהטעתם. וכל העושים פטורין מן הקרבן מפני שמזידין הם שהרי ידעו שטעו ושאין ראוי לעשות:

הלכות שגגות - פרק ארבעה עשר

א בית דין ששגגו והורו לעקור גוף מגופי תורה ועשו כל העם על פיהם בית דין פטורין וכל אחד ואחד מן העושים חייב חטאת קבועה שנאמר [\(ויקרא ד-יג\)](#) "ונעלם דבר" ולא כל הגוף:

ב לעולם אין בית דין חייבין עד שיורו לבטל מקצת ולקיים מקצת בדברים שאינן מפורשין בתורה ומבוארים ואחר כך יהיו בית דין חייבין בקרבן והעושים על פיהם פטורין. כיצד שגגו והורו שמותר להשתחוות לעבודה זרה. או שמותר להוציא מרשות לרשות בשבת. או שמותר לבוא על שומרת יום כנגד יום. הרי אלו כמי שאמרו אין שבת בתורה או אין ע"ז בתורה או אין נדה בתורה שעקרו כל הגוף ואין זו וכיוצא בזה שגגת הוראה אלא שכחה. לפיכך פטורין מן הקרבן וכל העושה על פיהן חייב

חטאת בפני עצמו. אבל אם טעו והורו ואמרו המוציא מרשות לרשות הוא שחייב שנאמר [\(שמות טז-כט\)](#) "אל יצא איש ממקומו" אבל הזורק או המושיט מותר. או שעקרו אב מאבות מלאכות והורו שאינה מלאכה. הרי אלו חייבין וכן אם טעו ואמרו המשתחוה לעבודה זרה בפישוט ידים ורגלים הוא החייב שנאמר בו [\(שמות לד-יד\)](#) "לא תשתחוה לאל אחר" אבל הכורע על הארץ ולא פשט ידיו ורגליו הרי הוא מותר הרי אלו חייבין. וכן אם טעו ואמרו הבא על שומרת יום כנגד יום שראתה דם ביום הוא חייב שנאמר [\(ויקרא טו-כו\)](#) "כל ימי זובה" אבל ראתה בלילה מותר לבוא עליה. וכן אם הורו ואמרו שמי שפירשה אשתו נדה בשעת תשמיש מותר לפרוש ממנה כשהוא מתקשה. הרי אלו חייבין. וכן אם טעו ואמרו שהאוכל דם שיצא בשעת שחיטה הוא החייב אבל האוכל דם הלב מותר הרי אלו חייבים. וכן כל כיוצא בטעויות אלו אם הורו בהן ועשו רוב הקהל על פיהן פטורין ובית דין מביאין קרבן על שגגתן:

ג הורו בית דין שיצא השבת לפי שנתכסית החמה ודימו ששקעה חמה ואחר כך זרחה אין זו הוראה אלא טעות וכל שעשה מלאכה חייב אבל בית דין פטורין. וכן אם התירו בית דין אשת איש להנשא לפי שהעידו בפניהם שמת בעלה ואחר כך בא בעלה אין זו הוראה אלא טעות והאשה ובעלה האחרון חייבין חטאת על שגגתן וכן כל כיוצא בזה:

ד בית דין שהורו בשגגה ושכחו עצמו של חטא שהורו בו. אע"פ שהן יודעים בודאי שחטאו בשגגה ואע"פ שהעם מודיעין אותן ואומרים להן בכך וכך הוריתם לנו. הם פטורין והעושים על פיהם חייבין בפני עצמן. שנאמר [\(ויקרא ד-יד\)](#) "ונודעה החטאת אשר חטאו עליה" לא שיודיעו אותו החוטאים: כיצד שגגו והתירו חלב שעל גבי הקיבה ואכלוהו רוב העם ואחר שידעו שגגו בהוראה ושהתירו דבר שחייבים על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת קבועה נסתפק להם אם מקצת החלבים התירו או מקצת הדמים התירו הרי אלו פטורין וכל מי שאכל חטאת קבועה:

ה בית דין שהורו בשגגה ונודעה להם שגגתן בין שהביאו כפרתן בין שלא הביאו כל העושה כפי הוראתן שפשטה ברוב הצבור מאחר שידעו הרי זה מביא אשם תלוי. הואיל והיה לו לשאול בכל עת על דברים שנתחדשו בבית דין ולא שאל הרי זה כמי שנסתפק לו אם חטא או לא חטא. במה דברים אמורים במי שהיה עם בית דין במדינה אבל מי שראה ההוראה והלך למדינה אחרת אע"פ שעשה אחר שידעו פטור מפני שתלה בהן והרי אי אפשר לו לשאול. ולא עוד אלא הנבהל לצאת אע"פ שעדיין לא יצא לדרך ועשה על פיהם. מאחר שידעו הרי זה פטור:

א כבר ביארנו שכל שגגה שההדיוט מביא עליה חטאת הקבועה כשבה או שעירה אם שגג בה הנשיא מביא שעיר ואם שגג בה כהן משיח מביא פר. במה דברים אמורים שכהן משיח מביא פר על שגגתו כשטעה בהוראת עצמו ועשה מעשה בשגגת הוראתו לבדה והוא שיהיה חכם מופלא שנאמר [\(ויקרא ד-ג\)](#) "אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם" הרי משיח כצבור מה הצבור שהן בית דין אינן חייבין בקרבן עד שיהיו חכמים ראויין להוראה ויטעו בהוראה ויעשו העושים על פיהם ויורו לבטל מקצת ולקיים מקצת כך המשיח בכל הדרכים האלו:

ב כיצד כהן משיח שטעה בהוראה לעצמו. ודימה שהזורק מרשות לרשות בשבת מותר וזרק מרשות לרשות והוא תולה בהוראתו לעצמו. כשיודע לו חטאו יביא פר לחטאת. אבל אם לא תלה בהוראתו אלא שגג וזרק בשגגה. או שתלה בהוראתו ולא היה חכם מופלא. או שעקר כל הגוף בהוראתו לעצמו. או ששגג בהוראתו לבטל מקצת ולא עשה והוא סומך על הוראתו אלא עשה בשגגה אחרת. או שהיה מזיד בהוראה ושגג במעשה, הרי זה פטור מקרבן כלל שדינו להוראת עצמו כדין הקהל להוראת בית דין לכל דבר. הורה לעצמו ושכח מאי זה טעם הורה ובשעת מעשה אמר הריני עושה על דעת הוראתי הרי זה מביא פר חטאת:

ג הורה לעצמו לבטל מקצת ולקיים מקצת בע"ז ועשה כפי הוראתו. הרי זה מביא שעירה כהדיוט והוא שישגוג בהוראה כמו שביארנו. שאין הכהן המשיח חייב קרבן אלא בהעלם דבר בהוראה עם שגגת המעשה בצבור אבל אם שגג במעשה בלבד בלא הוראה בין בע"ז בין בשאר מצות אינו מביא קרבן כלל:

ד הורה הכהן המשיח עם בית דין ושגג הוא והם בהוראה אע"פ שעשו על פי ההוראה הזאת שטעו בה. הואיל ולא סמך בשעת מעשה על הוראתו לבדה אלא על הוראתו עם הוראת בית דין הרי זה פטור ואין צריך להביא כפרה בפני עצמו. אלא אם היו בית דין מביאין קרבן מתכפר לו בכלל הצבור. ואם היו העושים הם המביאים קרבן הוא אינו מביא קרבן שהרי אין צריך כפרה בפני עצמו:

ה הורה עם בית דין בשגגה ושגגו הם בדם והוא בחלב. אינו מתכפר לו עם הצבור אלא מביא פר לעצמו:

ו כהן משיח שנסתפק לו אם שגג שגגה זו שהיא שגגת הוראה עם המעשה או לא שגג אותה. אינו מביא אשם תלוי מפני שהוא בה כצבור שאינן מביאין אשם תלוי על לא הודע של שגגת הוראה. אבל הנשיא אם נסתפק לו אם חטא או לא חטא מביא אשם תלוי כשאר ההדיוטות. ספני שאין שגגתו תלויה בהוראתו. אי זהו נשיא האמור בתורה זה מלך שאין עליו רשות מאדם מישראל ואין למעלה ממנו במלכותו אלא ה' אלהיו. בין שהיה מבית דוד או משאר שבטי ישראל. ואם היו מלכים רבים ואין אחד

מהן עובד את חבירו. כל אחד ואחד מהן מביא שעיר עזים על שגגתו. ואי זהו כהן משיח זה כהן גדול שנמשח בשמן המשחה לא המרובה בבגדים :

ז כהן גדול שנמשח בשמן המשחה ועבר מעבודתו מפני מום או זקנה וכיוצא בהן וחטא בשגגה זו מביא פר על שגגתו. לפי שאין בין כהן משיח המשמש לכהן משיח שעבר אלא פר יום הכפורים ועשירית האיפה של כל יום שאין מקריב אותן אלא כהן המשמש בכהונה גדולה. אבל פר הבא על כל המצוות שוים הם בו :

ח נשיא שעשה עם הצבור בהוראת בית דין הרי זה מתכפר לו בכלל העם. שאם היו בית דין הם שהקריבו על שגגתן כל העם והמלך פטורין מן הקרבן כמו שביארנו. ואם היו העושים על פי בית דין הם שחייבין בקרבן והיה המלך מן העושים. הרי זה מביא שעיר ששעיר נשיא במקום כשבה או שעירה של הדיוט הוא עומד :

ט נשיא שנצטרע עבר מנשיאותו ונשיא שעבר מנשיאותו הרי הוא כהדיוט. חטא כשהיה נשיא ועבר מגדולתו הרי זה מביא שעיר שנאמר [\(ויקרא ד-ג\)](#) "על חטאתו אשר חטא". כשעת חטאתו הוא מביא :

י כהן משיח או מלך שחטאו עד שלא נתמנו. אע"פ שלא נודע להם אלא אחר שנתמנו הרי אלו כהדיוט. שנאמר [\(ויקרא ד-כב\)](#) "אשר נשיא יחטא". [\(ויקרא ד-ג\)](#) "אם הכהן המשיח יחטא". עד שיחטא כשהוא נשיא וכשהוא משיח. לפיכך אם אכל ספק חלב כשהוא הדיוט ונודע לו על ספקו אחר שנתמנה להיות כהן גדול הרי זה מביא אשם תלוי. אכל חצי זית חלב כשהוא הדיוט וחצי זית כשהוא נשיא בהעלם אחת או שאכל חצי זית כשהוא נשיא וחצי זית אחר שעבר אינו מצטרף ופטור. אכל חצי זית כשהוא הדיוט ונתמנה ועבר ואכל חצי זית כשהוא הדיוט. הרי זה ספק אם מצטרף או כבר הפסיקה הנשיאות : סליקו להו הלכות שגגות בס"ד

הלכות מחוסרי כפרה

יש בכללן ארבע מצות עשה. וזה הוא פרטן : א) שתקריב הזבה כשתטהר קרבן. ב) שתקריב היולדת כשתטהר קרבן. ג) שיקריב הזב כשיטהר קרבן. ד) שיקריב מצורע כשיטהר קרבן. ואחר שיקריבו קרבנותיהן תגמר טהרתן : וביאור מצות אלו בפרקים אלו :

הלכות מחוסרי כפרה - פרק ראשון

א ארבעה הן הנקראין מחוסרי כפרה. הזבה. והיולדת. והזב. והמצורע. ולמה נקראו מחוסרי כפרה שכל אחד מהן אע"פ שטהר מטומאתו וטבל והעריב שמשו עדיין הוא הסר ולא גמרה טהרתו כדי לאכול בקדשים עד שיביא קרבנו. וקודם שיביא כפרתו אסור הוא לאכול בקדשים כמו שביארנו בפסולי המוקדשין:

ב גר שמל וטבל ועדיין לא הביא קרבנו. אע"פ שהוא אסור לאכול בקדשים עד שיביא קרבנו אינו ממחוסרי כפרה. שקרבנו עכבו להיות גר גמור ולהיות ככל כשרי ישראל ומפני זה אינו אוכל בקדשים שעדיין לא נעשה ככשרי ישראל. וכיון שיביא קרבנו ויעשה ישראל כשר אוכל בקדשים. הביא פרידה אחת בשחרית אוכל בקדשים לערב ויביא פרידה שנייה. שקרבנו של גר עולת בהמה או שני בני יונה או שתי תורים ושניהן עולה. כמו שביארנו במעשה הקרבנות:

ג הזב והזבה קרבן כל אחת מהן שתי תורים או שני בני יונה אחד עולה ואחד חטאת. והיולדות קרבנה כבש עולה ובן יונה או תור חטאת. ואם אין ידה משגת מביאה שתי תורים או שני בני יונה אחד עולה ואחד חטאת. והמצורע קרבנו שלשה כבשים אחד עולה ואחד אשם. וכשבה לחטאת. ואם אין ידו משגת מביא קן אחד עולה ואחד חטאת וכבש לאשם:

ד הזב והזבה והמצורע מביא כל אחד משלשתן כפרתו ביום השמיני לטהרתו שכל אחד מהן סופר שבעה ימי טהרה וטובל ביום השביעי ומעריב שמשו ומקריב קרבנותיו ביום השמיני:

ה היולדת אינה מביאה קרבנה ביום ארבעים לזכר או ביום שמונים לנקבה. אלא מערבת שמשה ומביאה קרבנה למחר שהוא יום ארבעים ואחד לזכר ויום שמונים ואחד לנקבה והוא היום שנאמר בו [\(ויקרא יב-ו\)](#) "ובמלאת ימי טהרה לבן או לבת תביא" וגו'. ואם הביאה קרבנה תוך ימי מלאת לא יצאת אפילו הביאה על ולדות הראשונים בתוך ימי מלאת של ולד זה לא יצאת. עברו ימים אלו ולא הביאו כפרתן הרי אלו מקריבין כפרתן לאחר זמן. וכל זמן שלא הקריבו חטאתם אסורים לאכול בקדשים אבל העולה [\(והאשם\)](#) אינן מעכבין. כבר ביארנו במעשה הקרבנות שכל מחוייבי קרבן אין מקריבין על ידן אלא מדעתן. חוץ ממחוסרי כפרה שאין צריכין דעת בעלים שהרי אדם מביא קרבן על בניו ובנותיו הקטנים אם היו מחוסרי כפרה ומאכילן בזבחים:

ו אי זו היא זבה. זו שזב דמה שלשה ימים זה אחר זה בלא עת נדתה. וזו היא זבה גדולה שצריכה ספירת שבעה וחייבת בקרבן. וכבר ביארנו בענין

הנדה אימתה תהיה האשה זבה בדמים שתראה ואימתה לא תהיה זבה אלא נדה או טהורה ומתה תהיה ספק זבה. כל מקום שאמרנו שהיא זבה וסופרת שבעה הרי היא חייבת להביא קרבן וחטאתה נאכלת. וכל מקום שאמרנו שהיא ספק זבה הרי זו מביאה קרבן ואין חטאתה נאכלת. שכבר ביארנו שחטאת העוף הבאה על הספק תשרף. ושם ביארנו מה תלד האשה או מה תפיל ותהיה טמאה לידה ומה תלד או תפיל ולא תהיה טמאה לידה. וכל מקום שאמרנו שהיא טמאה לידה הרי זו מביאה קרבן וחטאתה נאכלת. וכל מקום שאמרנו שאינה טמאה לידה הרי זו פטורה מן הקרבן:

ז האשה שלא הוחזקה עוברת והפילה ולא ידעה מה הפילה. אם נפל שחייבת עליו קרבן או דבר שאינה חייבת עליו קרבן. הרי זו ספק יולדת ומביאה קרבן ואין חטאתה נאכלת. וכן שתי נשים שהפילו שני נפלים נפל אחד ראוי להקריב עליו והנפל האחר פטורה עליו ואין אחת מהן מכרת נפלה. כל אחת משתיהן מביאה קרבן מספק ואין חטאת אחת משתיהן נאכלת שחטאת העוף הבאה על הספק נשרפת שמא אינה חייבת ונמצאת חטאת זו חולין שנשחטו בעזרה שהן אסורין בהנאה כמו שביארנו בהלכות שחיטה:

ח אחת היולדת ואחת המפלת ולד אחד או ולדות הרבה הרי זו מביאה קרבן אחד לכולן והוא שתלד כולן בתוך ימי מלאת. אבל אם הפילה אחר ימי מלאת מביאה אף על השני. כיצד ילדה נקבה כל נפלים שתפיל מיום הלידה עד סוף יום שמונים הרי הן נחשבין עם הולד הראשון וכאילו ילדה תאומים זה אחר זה ואינה מביאה אלא קרבן אחד. הפילה נפל ביום שמונים ואחד ומיום אחד ושמונים והלאה אם היא ראויה לקרבן הרי זו מביאה עליו בפני עצמו. ילדה נקבה ולאחר ששים או שבעים יום הפילה נקבה שנייה. כל נפל שתפיל בתוך שמונים של נקבה זו השנייה פטורה עליו. וכן אם הפילה נקבה שלישית אחר ששים או שבעים יום של נקבה שנייה. הרי כל נפל שתפיל בתוך שמונים של נקבה שלישית פטורה עליו מפני שהוא חשוב עם הנפל השלישי והנפל השלישי חשוב עם השני מפני שהוא בתוך ימי מלאת שלו והשני חשוב עם הראשונה ואינה מביאה אלא קרבן אחד על הכל:

ט היולדת טומטום או אנדרוגינוס והפילה נפל אחר ארבעים מיום לידתו. הרי זו מביאה קרבן על נפל זה שמא זכר הוא הראשון והרי הפילה אחר מלאת. ואין חטאתה נאכלת שמא נקבה היא הראשונה ובתוך מלאת הפילה שהיא פטורה מקרבן שני:

י האשה שיש עליה ספק חמש לידות או ספק חמש זיבות. מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים ואין השאר עליה חובה. היו עליה חמש לידות ודאות וחמש זבות ודאות מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים והשאר עליה חובה. וכן הדין בזב. היו עליה ה' לידות ודאות וחמש לידות ספק

או חמש לידות ודאות וחמש זיבות ספק. מביאה שני קרבנות אחד על הודאי ונאכל ושאר הודאות עליה חובה ואחד על הספק ואינו נאכל ואין השאר עליה חובה ואוכלת בזבחים :

יא האשה שנתגיירה ואין ידוע אם עד שלא נתגיירה ילדה או משנתגיירה ילדה. הרי זו מביאה קרבן מספק ואין חטאתה נאכלת. כבר ביארנו בהלכות שגגות שכל מחוסרי כפרה מספק שעבר עליהם [יום הכפורים] חייבין להביא אחר יום הכפורים. שקרבן זה מכשירן לאכול בקדשים :

יב האשה שיש עליה לידה או זיבה. מביאה מעות הקינים ונותנת בשופר ואוכלת בקדשים לערב חזקה שאין בית דין של כהנים עומדין משם עד שיכלו כל המעות שבשופר ויקריבו כנגדן קינים. כמו שביארנו בשקלים ובהלכות כלי המקדש והעובדין בו :

יג האשה שהביאה חטאתה ומתה יביאו היורשים עולתה אע"פ שלא הפרישה אותה מחיים כבר נשתעבדו נכסיה לקרבן. והשעבוד דין תורה הוא :

הלכות מחוסרי כפרה - פרק שני

א הזב האמור בתורה הוא שכבת זרע הבא מחוליי החללים שהיא מתקבצת בהן. וכשיוצא הזוב אינו יוצא בקושי כשכבת זרע ואין ביציאתו תאוה ולא הנאה אלא נגרר ויוצא כמו בצק של שעורים כהה כלובן ביצה המוזרת : אבל שכבת זרע לבנה קשורה כלובן ביצה שאינה מוזרת :

ב הרואה ראיות הזוב הגורמות לו להיות זב מחמת חולי או אונס וכיוצא בהן אינו זב שנאמר [\(ויקרא טו-ב\)](#) "זב מבשרו" מחמת בשרו הוא שיהיה טמא לא מחמת דבר אחר. מכאן אמרו בשבעה דרכים בודקין את הזב. במאכל. ובמשתה. במשא. ובקפיצה. בחולי. ובמראה. ובהרהור. כיצד. אכל אכילה גסה או שתה הרבה. או שאכל או שתה אוכלין או משקין המביאין לידי שכבת זרע. או שנשא משוי כבד. או שקפץ ממקום למקום ובכלל דבר זה אם הוכה על גבו. או שהיה חולה. או שראה אשה והתאוה שכיבתה. או שהרהר בעסקי בעילה אע"פ שלא הרהר בבעילת אשה שהוא מכירה. אם קדם אחד מכל אלו וראה ראייה של זוב תולין בו ואינו מטמא :

ג הרואה קרי אינו מתטמא בזוב מעת לעת שראייה זו של זוב מחמת שכבת זרע היא. וכן למראה ולהרהור תולין בהן מעת לעת. אבל למאכל ולמשתה ולקפיצה ולמשא. תולין בהן כל זמן שמצטער :

ד מי שמל ואחר כך ראה זוב בין עכו"ם בין ישראל תולין במילה כל זמן שמצטער. עכו"ם שראה קרי ואחר כך נתגייר מטמא בזיבה מיד ואין תולין לו מעת לעת. קטן אין תולין לו לא במראה ולא בהרהור שאין לקטן מראה והרהור המביא לידי זוב. לפיכך בודקין אותו בחמשה דרכים בלבד :

ה וכשם שתולין לקטן בחליו כו תולין לו בחולי אמו אם היה יונק ממנה או צריך לאמו. במה דברים אמורים שבודקין את הזב בדרכים אלו בראייה שנייה של זוב שבה יעשה זוב כמו שיתבאר. אבל ראייה ראשונה אפילו ראה אותה באונס וראייה שנייה מחמת בשרו הרי זה טמא טומאת זיבות. ואע"פ כן בודקין אותו בראשונה כדי למנות בה שלש ראיות לחייבו קרבן. ראייה שלישית אין בודקין אותו בה אלא אפילו ראה אותה מחמת אונס הואיל ונזקק לטומאה שהרי ראיות שנעשה בהן זב מחמת בשרו היה לפיכך יתחייב בקרבן :

ו הרואה ראייה אחת של זוב הרי הוא כבעל קרי. ראה שתיים הרי זה זוב וצריך ספירת שבעה וביאת מים חיים ואינו חייב בקרבן. ראה שלש ראיות הרי זה זב גמור וחייב בקרבן. ואין בין זב שראה שתי ראיות לרואה שלש אלא קרבן בלבד. ודברים אלו כולן דברי קבלה מפי משה רבינו מסיני :

ז אחד הרואה שתי ראיות או שלש בשעה אחת זו אחר זו או שראה ראייה בכל יום זה אחר זה הרי זה זב. לפי שתלה הכתוב את הזבה בימים שנאמר [\(ויקרא טו-כה\)](#) "כי יזוב זוב דמה ימים רבים" והזב לא תלה אותו בימים :

ח ואם הפסיק הזב בין ראייה לראייה יום גמור אינן מצטרפות. כיצד ראה ראייה בשבת וראייה שנייה בשני בשבת אינן מצטרפות ואינו זב. וכן אם ראה ראיית שנייה באחד בשבת וראה ראייה שלישית בשלישי בשבת אינו חייב בקרבן שאין זו מצטרפת לשתיים שהרי הפסיק ביניהן יום אחד. אבל אם ראה אחת היום ואחת בלילה שלאחריו הרי אלו מצטרפות. ואין צריך לומר שאם ראה אחת בלילה ושנייה ביום שהן מצטרפות. וכן אם ראה שלש ראיות בשלשה לילות זה אחר זה הרי אלו מצטרפות :

ט ראיית הזב אין לה שיעור אלא הרואה כל שהוא טמא שנאמר [\(ויקרא טו-ג\)](#) "החתים בשרו" כל שהוא ניכר בבשרו מטמא :

י היה הזוב נגרר ויוצא ולא פסק, אם יש מתחלת הראייה עד סופה כדי טבילה וספוג או יתר הרי זו נחשבת כשתי ראיות הואיל והיא ארוכה כשתים. ואם לא היתה ארוכה כשיעור הזה אפילו פסק הזוב בינתיים הרי זו ראייה אחת. וכן אם היתה ראייה אחת ארוכה כשלש ראיות שנמצא מתחילתה ועד סופה כשתי טבילות ושני ספוגין הרי זו נחשבת כשלש ראיות ויביא קרבן :

יא ראה ראייה אחת ביום והפסיק כדי טבילה וספוג ואחר כך ראה שתים או אחת ארוכה כשתים או שראה שתים או אחת מרובה כשתים והפסיק כדי טבילה וספוג ואחר כך ראה ראייה אחת הרי זה זב גמור :

יב ראה ראייה אחת מקצתה בסוף היום ומקצתה בתחילת הלילה אע"פ שאינה ארוכה כשתים הרי אלו שתי ראיות שהימים מחלקין הראייה. לפיכך הרואה ראייה אחת בין השמשות שהוא ספק מן היום ומן הלילה הרי זה ספק לטומאה :

יג ראה ראייה אחת ביום ואחת בין השמשות הרי זה ודאי לטומאה וספק לקרבן ומביא קרבן ואינו נאכל :

יד [ראה] ראייה אחת בין השמשות [של שבת] וראייה שנייה בין השמשות של מוצאי שבת הרי זה ספק לטומאה וספק לקרבן. ספק לטומאה שמא ראייה ראשונה היתה בערב שבת ושנייה במוצאי שבת והרי הפסיק שבת ביניהן ואין כאן זיבות כלל. והרי הוא ספק לקרבן שמא אחת מהן היתה מקצתה ביום ומקצתה בלילה שהיא חשובה כשתים והרי ראה שלש ראיות שהוא חייב בקרבן. ולפיכך מביא קרבן ואינו נאכל :

הלכות מחוסרי כפרה - פרק שלישי

א כל הימים שהזב רואה בהן זיבות הרי הוא טמא. וכשיפסוק הזיבות מונה שבעה ימים נקיים כזבה וטובל בשביעי ומעריב שמשו ובשמיני מביא קרבנו אם היה בעל שלש ראיות. ואם ראה ראייה של זוב אפילו בסוף יום שביעי אחר שטבל סתר הכל ומתחיל למנות שבעה ימים נקיים מאחר יום ראייה האחרונה :

ב זב שראה קרי באחד משבעת ימי הספירה אינו סותר אלא יומו בלבד ומשלים שבעה ימים ומביא קרבנו. כיצד. ראה קרי ביום החמישי סופר אחריו שלשה ימים וטובל בשלישי ומביא קרבנו ברביעי :

ג זב שבדק ביום ראשון מימי הספירה ומצא טהור ולא בדק כל שבעה וביום השביעי בדק ומצא טהור הרי זה בחזקת טהרה. אפילו בדק ביום הטומאה עצמה ומצא טהור ופסק הזוב ולא בדק למחר בתחילת ימי הספירה ובדק בשביעי או בשמיני ומצא טהור עלו לו ימי הספירה והרי זה בחזקת טהרה:

ד כל ראייה שהיא סותרת אינה מביאה לידי קרבן. כיצד ראה שתי ראיות והפסיק יום או יומים והרי הוא מונה שבעה ימים נקיים ובתוך השבעה ראה ראייה של זוב אינה מצטרפת לשתים אלא סותרת ומתחיל למנות כמו שביארנו. אפילו ראה בתוך ימי הספירה שלש ראיות זו אחר זו. אפילו ראה אותם ביום אחד. אפילו ראה שלש ראיות בסוף יום שביעי של שבעה ימים נקיים אינו מביא קרבן שראיות אלו לסתירה הן. ראה שלש ראיות בליל שמיני מביא קרבן שאין ראיות אלו סותרין. במה דברים אמורים בזב בעל שתי ראיות אבל בזב בעל שלש ראיות בליל שמיני שלאחר שבעת ימים נקיים אינו מביא קרבן שני על שלש ראיות אלו אלא קרבן אחד על השלש הראשונות. שאע"פ שאין שלש אחרונות סותרות הרי לא יצא לזמן שראוי לקרבן והלילה מחוסר זמן הוא לכל. חוץ מיולדת שהפילה בליל שמונים ואחד שהיא מביאה קרבן שני כמו שביארנו. ודבר זה מפי הקבלה:

ה ראה ראייה אחת בליל שמיני ושתי ראיות ביום שמיני הרי אלו מצטרפין ומביא קרבן שני על זיבות האחרונות. שהרי ראייה ראשונה של כל זב כשכבת זרע היא חשובה, ואם ראה אחריה שתיים מצטרפת עמהם לקרבן. אבל אם ראה שתיים בליל שמיני ואחת ביום שמיני אין מצטרפת ואינו מביא קרבן על הזיבה זו האחרונה:

ו הכל מתטמאין בזיבה אפילו קטן בן יומו והגרים והעבדים וחרש ושוטה. ויראה לי שמביאין עליהן כפרה כדי להאכילן בקדשים וחטאתן נאכלת שהרי הן כקטן שאינו בן דעת. וסריס אדם וסריס חמה מתטמאין בזיבה ככל האנשים:

ז הטומטום והאנדרוגינוס נותנין עליהן חומרי האיש וחומרי האשה. מתטמאין בדם כנשים ובלובן כאנשים וטומאתן בספק. לפיכך אם היה אחד מהן בעל שלש ראיות או זבה שראתה דם שלשה ימים זה אחר זה מביאין קרבן ואינו נאכל. היה מונה שבעה ימים נקיים ללובן וראה אודם או לאודם וראה לובן הרי זה אינו סותר:

א כשיתרפא הצרוע מצרעתו אחר שמטהרין אותו בעץ ארז ואזוב ושני תולעת ושתי צפורים ומגלחין את כל בשרו ומטבילין אותו, אחר כל זאת יכנס לירושלים ומונה שבעת ימים וביום השביעי מגלח תגלחתו שניה כתגלחת הראשונה וטובל והרי הוא טבול יום ומעריב שמשו ולמחר בשמיני טובל פעם שנייה ואח"כ מקריבין קרבנותיו. ומפני מה טובל בשמיני אחר שטובל מאמש. מפני שהיה רגיל בטומאה בימי חלוטו ואינו נזהר משום טומאה ושמא נטמא אחר שטבל. לפיכך טובל בשמיני בעזרת הנשים בלשכת המצורעים ששם אע"פ שלא הסיח דעתו:

ב נתאחר ולא גילח בשביעי וגילח בשמיני או אחר כמה ימים ביום שיגלח יטבול ויעריב שמשו ולמחר יביא קרבנותיו אחר שיטבול פעם שנייה כמו שביארנו. כיצד עושין לו. המצורע עומד חוץ לעזרת ישראל כנגד פתח מזרחית באסקופת שער ניקנור ופניו למערב ושם עומדים כל מחוסרי כפרה בעת שמטהרין אותו ושם משקין את הסוטות. והכהן לוקח אשם של מצורע כשהוא חי ומניפו עם לוג השמן במזרח כדרך כל התנופות. ואם הניף זה בפני עצמו וזה בפני עצמו יצא. ואחר כך מביא את האשם של מצורע עד הפתח ומכניס שתי ידיו לעזרה וסומך עליו ושוחטין אותו מיד. ומקבלין שני כהנים את דמו. אחד מקבל בכלי וזורקו על גבי המזבח ואחד בידו הימנית ומערה לידו השמאלית ומזה באצבעו הימנית. ואם שינה וקבל בשמאל תחילה פסל. הכהן שקיבל מקצת הדם בכלי מוליכו וזורקו על המזבח תחילה. ואחר כך יבא הכהן שקיבל הדם בכפו אצל המצורע הכהן מבפנים והמצורע מבחוץ ומכניס המצורע ראשו ונותן הכהן מן הדם שבכפו על תנוך אזנו הימנית. ואחר כך יכניס ידו הימנית ויתן על בהן רגלו ואתן על השמאל לא יצא. ואחר כך יקריב חטאתו ועולתו. ואחר שיתן הדם על הבהונות נוטל הכהן מלוג השמן ויוצק לתוך כפו של חברו השמאלית ואם יצק לתוך כף עצמו יצא וטובל אצבעו הימנית בשמן שבכפו ומזה שבע פעמים כנגד בית קדש הקדשים על כל הזייה טבילת אצבע בשמן. ואם הזה ולא כיון כנגד בית קדש הקדשים כשירות. ואחר כך יבא אצל המצורע ויתן מן השמן על מקום דם האשם בתנוך אזן ובהן ידו ובהן רגלו. והנותר מן השמן שבכפו יתננו על ראש המתטהר ואם לא נתן לא כפר. ושאר הלוג מתחלק לכהנים:

ג שירי הלוג אינו נאכל אלא בעזרה לזכרי כהונה כשאר קדשי קדשים שהרי הוקש לאשם. ואסור לאכול מלוג השמן עד שיתן ממנו מתן שבע ומתן בהונות ואם אכל לוקה כאוכל קדשים קודם זריקה:

הלכות מחוסרי כפרה - פרק חמישי

א אי זהו תנוך און זה גדר האמצעי. נתן על צדי הבהונות כשר. נתן על צדי צדיהן פסול. בין שנתן השמן על דם האשם עצמו מלמעלה בין שנתן בצד הדם אפילו נתקנח הדם קודם שיתן השמן על בהונות יצא שנאמר [\(ויקרא יד-כח\)](#) "על מקום דם האשם". אין לו בוהן יד ימנית או בוהן רגל ימנית או שאין לו און ימנית אין לו טהרה עולמית:

ב אשם מצורע ששחטו שלא לשמו או שלא נתן מדמו על גבי בהונות הרי זה עולה למזבח וטעון נסכים כנסכי אשם מצורע וצריך המצורע אשם אחר להכשירו:

ג הקדים חטאתו לאשמו לא יהיה אחר ממרס בדמה אלא תעובר צורתה ותצא לבית השריפה:

ד יש לאדם להביא אשמו היום ולוגו אחר עשרה ימים. ואם רצה לשנות הלוג לאשם מצורע אחר משנה אע"פ שקדש בכלי. חסר הלוג עד שלא יצק ימלאנו. חסר מאחר שיצק יביא אחר בתחילה:

ה יצק מן השמן לכפו והתחיל להזות ונשפך הלוג אם עד שלא גמר מתן שבע נשפך הלוג יביא אחר ויתחיל במתן שבע. גמר מתן שבע ונשפך הלוג יביא אחר ויתחיל לכתחילה בבהונות. התחיל בבהונות ונשפך הלוג קודם שיגמור יביא אחר ויתחיל לכתחילה בבהונות. גמר הבהונות ואחר כך נשפך הלוג קודם שיתן שאר השמן שבכפו על ראש המטהר אינו צריך להביא לוג אחר שמתנת הראש אינה מעכבת שנאמר [\(ויקרא יד-ח\)](#) "והנותר בשמן" [\(ויקרא יד-יז\)](#) "ומיתר השמן":

ו הקדים מתן שמן למתן דם ימלא הלוג שמן ויחזור ויתן השמן אחר הדם. הקדים מתן שמן על הבהונות למתן שבע ימלא הלוג ויחזור ויתן על הבהונות אחר מתן שבע שנאמר [\(ויקרא יד-ב\)](#) "זאת תהיה תורת המצורע" שתהיה כל תורתו על הסדר:

ז נתן שבע המתנות שלא לשמן לא הורצה והוכשר המצורע:

ח מצורע שנתנגע אחר שהביא אשמו צריך קרבן אחר לצרעת שניה. וכן אם הביא אשמו ונתנגע צריך קרבן על כל אחת ואחת. אבל אם נתנגע ונרפא והביא צפוריו וחזר ונתנגע ונתרפא והביא צפוריו קרבן אחד לכולן:

ט מצורע שהביא קרבן עני והעשיר או עשיר והעני קודם שיקריב קרבנותיו הכל הולך אחר האשם. אם היה בשעת שחיטת האשם עשיר ישלם קרבן עשיר ואם היה עני ישלם קרבן עני:

י שני מצורעים שנתערבו קרבנותיהן ונזרק דם אחת משתי החטאות שלהן ואחר כך מת אחד מן המצורעים כיצד עושה זה המצורע החי. להביא חטאת בהמה אינו יכול שמא זו שנזרק דמה חטאתו היא ואין מביאין חטאת בהמה על הספק. ולהביא חטאת העוף אינו יכול שעשיר שהביא קרבן עני לא יצא. וכיצד יעשה יכתוב כל נכסיו לאחר ונמצא עני ויביא חטאת העוף מספק ולא תאכל כמו שביארנו ונמצא אוכל בקדשים:

יא עשיר שאמר קרבנו של מצורע זה עליו והמצורע היה עני הרי זה מביא על ידו קרבנות עשיר שהרי יד הנודר משגת. ועני שאמר קרבנו של מצורע זה עלי והיה המצורע עשיר הרי זה מביא על ידו קרבנות עשיר שהרי זה הנודר חייב בקרבנות עשיר: סליקו להו הלכות מחוסרי כפרה בס"ר

תמורה

הלכות

יש בכללן שלש מצות. אחת מצות עשה. ושתיים מצות לא תעשה: וזה הוא פרטן: א) שלא ימיר בהמה בבהמה. ב) שתהיה התמורה קודש אם המיר. ג) שלא ישנה הקדשים מקדושה לקדושה: וביאור מצות אלו בפרקים אלו:

הלכות תמורה - פרק ראשון

א כל הממיר לוקה על כל בהמה ובהמה שימיר שנאמר [\(ויקרא כז-י\)](#) "לא יחליפנו ולא ימיר אותנו" ואע"פ שלא עשה מעשה. מפי השמועה למדו שכל מצות לא תעשה שאין בה מעשה אין לוקין עליה חוץ מנשבע וממיר ומקלל את חבירו בשם. שלשה לאוין אלו אי אפשר שיהיה בהן מעשה כלל ולוקין עליהן. ולמה לוקין על התמורה והרי לאו שבה ניתק לעשה שנאמר [\(ויקרא כז-לג\)](#) "ואם המיר ימירנו והיה הוא ותמורתנו יהיה קדש". מפני שיש בה עשה ושני לאוין. ועוד שאין לאו שבה שוה לעשה. שהצבור והשותפין אין עושין תמורה אם המירו אף על פי שהן מוזהרין שלא ימירו. נמצאת אומר. שהיחיד שהמיר הרי התמורה קדש. ואפילו המיר בשבת לוקה ארבעים. ואחד מן השותפין שהמיר. או מי שהמיר בקרבן

מקרבנות הצבור. הואיל ויש לו בהן שותפות הרי זה לוקה ואין התמורה קודש :

ב אחד הממיר בזדון או שהמיר בשגגה הרי זה עושה תמורה ולוקה. כיצד המתכוין לומר הרי זו תמורת עולה שיש לי ואמר הרי זו תמורת שלמים שיש לי. הרי זו תמורה ולוקה. אבל אם דימה שמותר להמיר והמיר. או שאמר אכנס לבית זה ואמיר מדעתי ונכנס ושכח והמיר שלא מדעתו הרי זו תמורה ואינו לוקה עליה :

ג אין אדם ממיר בהמתו בקרבן שאינו שלו. ואם אמר בעל הקרבן כל הרוצה להמיר בבהמתי יבוא וימיר הרי זה ממיר בה. המיר קרבנו בבהמה שאינה שלו אינה תמורה שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו :

ד המתכפר הוא שעושה תמורה אבל לא המקדיש. כיצד הקדיש בהמה שיתכפר בה חבירו כגון שהקדיש קרבנות נזיר שיתכפר בהם פלוני הנזיר. אותו הנזיר הוא שעושה בהן תמורה אבל לא זה שהקדיש לפי שאינן שלו :

ה היורש ממיר. הניח בהמה לשני בניו ומת הרי זו קריבה ואין ממירין בה שהרי הם בה שותפין והשותפין אין עושין תמורה כמו שביארנו :

ו אין קדשי נכרים עושין תמורה מן התורה אבל מדברי סופרים שהנכרי שהמיר הרי זו תמורה. הקדיש הנכרי בהמה שיתכפר בה ישראל והמיר בה הנכרי הרי זו ספק תמורה :

ז אחד אנשים ואחד נשים אם המירו עושין תמורה :

ח קטן שהגיע לעונת נדרים שהמיר. אע"פ שאינו לוקה יש בו ספק אם עושה תמורה או אינו עושה תמורה :

ט אין הכהנים ממירין בחטאת ובאשם שאע"פ שהם שלהם אינן זוכין בהן מחיים שאין להם בבשר עד שיזרק הדם. ואין הכהנים ממירין בבכורה שאע"פ שהוא זוכה בו מחיים אינו זוכה בו מתחילה שהרי תחילתו בבית ישראל הוא. אבל הבעלים שהמירו בבכור כל זמן שהוא בביתם עושים תמורה. וכן כהן שהמיר בבכור שנולד לו לא בבכור שלקח מישראל הרי זו תמורה :

י אילו של כהן גדול עושה תמורה אבל פרו אינו עושה תמורה אע"פ שהוא משלו הואיל ואחיו הכהנים מתכפרין בו הרי הם בו כשותפין :

יא העופות והמנחות אינן עושין תמורה שלא נאמר אלא [\(ויקרא כז-ז\)](#) "בהמה" :

יב קרבנות בדק הבית אין עושין אותו תמורה שנאמר במעשר [\(ויקרא כז-לג\)](#) "לא יבקר בין טוב לרע ולא ימירנו" והלא המעשר בכלל כל הקדשים היה ולמה יצא ללמד על הכלל מה מעשר קרבן יחיד יצאו קרבנות צבור וכן השותפין מה מעשר קרבן מזבח יצאו קדשי בדק הבית מה מעשר בהמה הוקש למעשר דגן שאין חייבין בו אלא ישראל ולא נכרים יצאו קרבנות נכרים שאין עושין תמורה כמו שביארנו :

יג המקדיש בעלת מום קבוע אינה עושה תמורה מפני שלא נתקדש גופה קידוש גמור ואינה אלא קדושת דמים. אבל המקדיש בעלת מום עובר או שהקדיש תמימה ואחר כך נולד לה מום קבוע הרי זו עושה תמורה :

יד אחד הממיר תמים בבעל מום או בעל מום בתמים או שהמיר בקר בצאן או צאן בבקר. או כבשים בעזים או עזים בכבשים או נקבות בזכרים או זכרים בנקבות או שהמיר אחד במאה או מאה באחד בין בבת אחת בין בזו אחר זו הרי זו תמורה ולוקה כמניין הבהמות שהמיר :

טו אין התמורה עושה תמורה ולא ולד בהמות ההקדש עושה תמורה שנאמר [\(ויקרא כז-ג\)](#) [\(ויקרא כז-לג\)](#) "והיה הוא ותמורתו" "הוא" ולא ולדו "ותמורתו" ולא תמורת תמורתו. אבל הממיר בבהמה וחזר והמיר בה וחזר והמיר אפילו אלף כולן תמורה ולוקה על כל אחד ואחד כמו שביארנו :

טז אין ממירין איברים או עוברים בשלימים ולא שלימים בהן. כיצד האומר רגלה של בהמה זו או ידה תחת עולה זו או שאמר עובר בהמה זו תחת עולה זו אינה תמורה. וכן האומר בהמה זו תחת ידה או רגלה של עולה זו או שאמר בהמה זו תחת עובריה של חטאת זו אינה תמורה :

יז הממיר בכלאים או בטריפה ויוצא דופן או בטומטום ואנדרוגינוס אין הקדושה חלה עליהן והרי זה כמי שהמיר בגמל או בחמור לפי שאין במינן קרבן ולפיכך אינו לוקה. מה בין אלו לבעל מום בעל מום יש במינן קרבן אלו אין במינם קרבן :

יח הרובע והנרבע הרי הם כבעל מום ועושין תמורה וכן כל כיוצא בהן :

יט בהמה שחצייה קדש וחצייה חול לא עושה תמורה ולא נעשית תמורה :

כ כל החטאות שדינן שימותו אינן עושין תמורה וכל חטאת שדינה שתרעה עד שיפול בה מום ותמכר עושה תמורה :

כא המפריש נקבה לפסחו או לעולתו או לאשמו עושה תמורה אע"פ שאינן ראויין ליקרב הואיל וירדו לקדושת דמים והרי הם תמימים ירדו

לקדושת הגוף. אבל המפריש שעיר לחטאתו ונשיא שהפריש שעירה לחטאתו וכהן גדול שהפריש פרה לחטאתו. אינן עושין תמורה שכל המשנה בחטאות לא נתקדשה כלל ואפילו קדושת דמים כמו שביארנו בהלכות פסולי המוקדשין:

הלכות תמורה - פרק שני

א התמורה הוא שיאמר בעל הקרבן על בהמת חולין שיש לו הרי זו תחת זו. או הרי זו חליפת זו. ואין צריך לומר אם אמר הרי זו תחת חטאת זו או תחת עולה זו שהיא תמורה. וכן אם אמר הרי זו תחת חטאת שיש לי בתוך הבית או תחת עולה שיש לי במקום פלוני הרי זו תמורה והוא שיש לו. אבל אם אמר על בהמת חולין הרי זו תחת עולה או הרי זו תחת חטאת לא אמר כלום. וכן אם אמר הרי זו מחוללת על זו אינה תמורה:

ב היו לפניו שתי בהמות אחת חולין ואחת הקדש שנפל בה מום הניח ידו על בהמת חולין ואמר הרי זו תחת זו הרי זו תמורה ולוקה. הניח ידו על בהמת הקדש ואמר הרי זו תחת זו הרי זה חיללה על בהמת החולין ואין זו תמורה אלא כפודה בעלת מום בזו הבהמה:

ג היו לפניו שלש בהמות קדשי מזבח ואחת מהן בעלת מום שהרי היא עומדת לפדיון ושלש בהמות תמימות חולין ואמר הרי אלו תחת אלו. הרי שתיים מן החולין תחת שתיים התמימות תמורתן תמורה ולוקה עליהם שתיים. והבהמה השלישית היא תחת בעלת מום שנתחללה עליה ולחללה נתכוון ולא להמיר בה. שכיון שיש לפניו דרך איסור והיא התמורה ודרך היתר והוא החילול חזקה היא שאין אדם מניח ההיתר ועושה האיסור ולפיכך אינו לוקה שלש מלקיות. וכן אם אמר עשר בהמות אלו תחת עשר בהמות אלו ואחת מהן בעלת מום אינו לוקה אלא תשע מלקיות שהבהמה העשירית לחללה נתכוון ולא להמיר בה. שאע"פ שהחזק זה במלקיות הרבה הואיל ויש שם דרך היתר אינו מניח דבר ההיתר ועושה האיסור. שתי בהמות של הקדש ואחת מהן בעלת מום ושתי בהמות של חולין ואחת מהן בעלת מום ואמר הרי אלו תחת אלו הרי התמימה תמורת התמימה ולוקה אחת ובעלת המום מחוללת על בעלת המום שאינו מניח ההיתר ועושה האיסור:

ד האומר הרי זו תמורת עולה ושלמים דבריו קיימים ותמכר ויביא בחצי דמיה תמורת עולה ובחצי דמיה תמורת שלמים. אמר הרי זו תמורת עולה ותמורת שלמים אם נתכוון לכך מתחילה דבריו קיימים ואם לא נתכוון בתחילה אלא לתמורת עולה וחזר ואמר תמורת שלמים אע"פ

שחזר בתוך כדי דבור אין תופשין אלא לשון ראשון והרי היא תמורת עולה בלבד :

הלכות תמורה - פרק שלישי

א כיצד דין התמורות ליקרב. תמורת העולה תקרב עולה ואם היתה תמורתה נקבה או בעלת מום תרעה הנקבה עד שיפול בה מום ותמכר ויביא בדמיה עולה תמורת החטאת תמות כמו שביארנו בפסולי המוקדשין. תמורת האשם תרעה עד שיפול בה מום ויפלו דמיה לנדבה. תמורת השלמים כשלמים לכל דבר טעונה סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק. תמורת התודה כתודה אלא שאינה טעונה לחם כמו שביארנו בהלכות פסולי המוקדשין. תמורת הפסח אם המיר בה קודם חצות יום ארבעה עשר אין תמורתו קריבה אלא תרעה עד שיפול בה מום ויביא בדמיה שלמים ואם המיר בה אחר חצות הרי התמורה עצמה תקרב שלמים. תמורת הבכור והמעשר אינם קריבין לעולם שנאמר בבכור [\(ויקרא כז-כז\)](#) [\(ויקרא כז-ל\)](#) "לה' הוא". מפי השמועה למדו הוא קרב ואין תמורתו קריבה. ודין המעשר בבכור תמורתן תרעה עד שיפול בה מום ותאכל :

ב תמורת הבכור לכהנים ותמורת המעשר לבעלים. וכשם שאין פודין בכור ומעשר שנפל בהן מום כמו שביארנו בהלכות איסורי מזבח כך אין פודים תמורתן :

ג בהמה שהקדישה חצייה עולה וחצייה שלמים תמורתה כמוה וכן כל בהמת הקדש שאינה קריבה מפני תחילת הקדשה הרי תמורתה כמוה. אמר חצי בהמה זו תמורה וחציה עולה הרי זו תקרב עולה. חציה עולה וחציה מעשר תקרב עולה. חציה תמורה וחציה מעשר הרי זו ספק ואינה קריבה :

ד המקדיש בעלת מום עובר ואין צריך לומר תמימה ואחר כך נולד בה מום קבוע ונפדית והמיר בה אחר שנפדית. הרי זו תמורה ואינה קריבה ואינה נפדית אלא מניחה עד שתמות. אינה קריבה מפני שבאה מכח קדושה דחוויה ואינה נפדית שאין בכח קדושתה לתפוש פדיונה :

ה כל התמורות שהיו בעלי מומין קבועין מתחילתן הרי אלו יפדו ואינן יוצאין לחולין לכל דבר כדי שיהיו מותרין בגיזה ועבודה אחר פדיונן. שהקדושה חלה בתמורה על בעלת מום קבוע שנאמר [\(ויקרא כז-ז\)](#) "או רע בטוב" "ורע" האמור כאן הוא בעל מום וכיוצא בו שאינו ראוי לקרבן ואע"פ כן כתוב בו [\(ויקרא כז-ט\)](#) "יהיה קודש" :

ו עולה שנתערבה בזבחים והמיר באחת מן התערובות הרי זה מביא בהמה אחרת ואומר אם תמורת עולה היא זו הרי בהמה זו שלמים ואם תמורת שלמים היא זו הרי בהמה זו עולה. ונמצא הבהמה שהביא עם התמורה כעולה ושלמים שנתערבו זה בזה. חזר והמיר באחת משתייהן ואין ידוע באי זו מהן המיר. מביא זבח אחר מתוך ביתו. ואומר על התמורה השנייה. אם תמורת תמורה היא זו הרי זו שהביא חולין. ואם תמורת עולה או שלמים היא הרי זה שהביא עולה או שלמים. והרי זה שהביא עם התמורה השנייה כזבח ותמורה שנתערבו זה בזה. וכבר ביארנו דין התערובות בהלכות פסולי המוקדשין:

ז שלמים שנתערבו בבכור או במעשר והמיר באחד מהן הרי זה לא יקרב אלא ירעה עד שיפול כו מום ויפדה ויאכל כבכור או כמעשר כמו שביארנו:

הלכות תמורה - פרק רביעי

א כיצד דין ולדות הקדשים. ולד שלמים ולד תמורת שלמים הרי אלו כשלמים והן עצמן כשלמים לכל דבר. וכן ולד התודה ולד תמורה הרי אלו יקרבו כתודה אלא שאינן טעונין לחם שאין מביאין לחם אלא עם התודה עצמה. שנאמר [\(ויקרא ז-יב\)](#) "על זבח התודה" עליו ולא על ולדה ולא על תמורתה כמו שביארנו. במה דברים אמורים בולדות עצמן אבל ולדי ולדות אינן קריבין. שמתוך מעשיו ניכר שהוא משהה אותן לגדל מהן עדרים עדרים ולפיכך קונסין אותו ולא יקריבם:

ב ולד החטאת ימות ואין צריך לומר ולד תמורתה:

ג השוחט את החטאת ומצא בה בן ארבעה חי הרי זו נאכלת כבשר החטאת. שולדי הקדשים במעי אמן הם קדושים:

ד ולד תמורת האשם וולד ולדה עד סוף העולם ירעו עד שיפול בהם מום וימכרו ויפלו דמיהן לנדבה. ואם ילדה זכר אחר שהקריב אשמו הולד עצמו יקרב עולה. הפריש נקבה לאשמו וילדה תרעה היא ובנה עד שיפול בהן מום וימכרו ויביא בדמי שניהם אשמו. ואם כבר הקריב אשמו יפלו דמיהן לנדבה:

ה ולד תמורת העולה וולד ולדה עד סוף העולם הרי אלו כעולה והן עצמן יקרבו עולה. הפריש נקבה לעולתו וילדה אף על פי שילדה זכר ירעה עד שיפול בו מום ויביא בדמיו עולה. כבר ביארנו במעשה הקרבנות שכל

מקום שאנו אומרים יפלו לנדבה הוא שיתן המעות בשופרות שהיו במקדש שביארנו בשקלים כמה הם. ובית דין מקריבין באותן המעות עולות נדבה ונסכיהם משל צבור ואינן טעונות סמיכה. אבל מקום שנאמר הוא עצמו יקרב עולה או יביא בדמיו עולה. הרי זו טעונה סמיכה ונסכיה משלו:

י וְלֹד הַמַּעֲשֵׂר. [וּוֹלָד] תַּמּוּרַת הַמַּעֲשֵׂר. וְלֹד תַּמּוּרַת הַבְּכוֹר וּוֹלָדֵי וְלֹדוֹתֶיהֶן עַד סוֹף הָעוֹלָם. הָרִי אֱלוֹ לֹא יִקְרְבוּ אֲלָא יִרְעוּ עַד שִׁיפּוֹל בְּהֵן מוֹם וַיֵּאכְלוּ כְּבֹכּוֹר וְכַמַּעֲשֵׂר שֶׁנֶּפֶל בְּהֵן מוֹם. וְלֹדוֹת תַּמּוּרַת הַבְּכוֹר לִכְהֵן. וְלֹדוֹת מַעֲשֵׂר וְתַמּוּרָתוֹ לְבַעֲלָיו:

ז וְלֹד תַּמּוּרַת הַפֶּסַח כַּתַּמּוּרַת הַפֶּסַח. אִם הִיתָה אִמּוֹ קָרִיבָה שְׁלָמִים וְלֹדָה יִקְרַב שְׁלָמִים וְאִם הִיא דִּינָה שֶׁתִּמְכַר וַיִּבְיָא בְּדַמְיָהּ שְׁלָמִים אִף וְלֹדָה נִמְכַר וַיִּבְיָא בְּדַמְיָו שְׁלָמִים. הַפְּרִישׁ נִקְבָה לְפִסְחוֹ וְיִלְדָה. אוֹ שֶׁהַפְּרִישָׁה מַעֲוֵבֶרֶת. הִיא וּוֹלָדָה יִרְעוּ עַד שִׁיפּוֹל בְּהֵן מוֹם וַיִּבְיָא בְּדַמְיָהֶן פֶּסַח. וְאִם נִשְׂאָרָה נִקְבָה זֶה עַד אַחַר הַפֶּסַח אוֹ שִׁילְדָה אַחַר הַפֶּסַח. תִּרְעָה הִיא וּוֹלָדָה עַד שִׁיפּוֹל בְּהֵן מוֹם וַיִּבְיָא בְּדַמְיָהֶן שְׁלָמִים:

ח וְלֹדוֹת הַקֹּדְשִׁים שִׁיִּצְאוּ דֶרֶךְ דּוֹפָן. אוֹ שִׁילְדוֹ טוֹמְטוֹם וְאַנְדְרוּגִינוֹס וְכִלְאִים וְטְרִיפָה. הָרִי אֱלוֹ יִפְדּוּ וַיִּבְיָא בְּדַמְיָהֶן קָרְבֵן הָרְאוּי לְהִבְיָא בְּדַמְיָו וְלֹד שֶׁל זֶה:

ט וְלֹד בַּעֲלַת מוֹם הָרִי הוּא כּוֹלֵד הַתַּמְיָמָה לְכָל דָּבָר וַיִּקְרַב כְּרָאוּי לוֹ:

י קֹדְשִׁים שֶׁהִפִּילוּ נֶפֶל אוֹ שֶׁלִּיָּא יִקְבְּרוּ וְהָרִי הֵם אֲסוּרִים בְּהִנָּא:

יא הַמִּשְׁנָה אֵת הַקֹּדְשִׁים מִקְדוּשָׁה לְקְדוּשָׁה עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה שֶׁנֶּאֱמַר בְּבִכּוֹר [\(ויקרא כז-כ\)](#) "לֹא יִקְדִישׁ אִישׁ אוֹתוֹ" שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂנוּ עוֹלָה אוֹ שְׁלָמִים. וְהוּא הַדִּין לְשֶׂאֵר הַקֹּדְשִׁים שֶׁאֵין מִשְׁנִין אוֹתָן מִקְדוּשָׁה לְקְדוּשָׁה אַחַד קֹדֶשׁ מִזְבַּח וְאַחַד קֹדֶשׁ בְּדֶק הַבַּיִת. כִּיִּצַּד אִם הַקֹּדֶשׁ לְבִדֵּק הַהֵיכָל לֹא יִשְׁנָה לְבִדֵּק הַמִּזְבֵּחַ וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בְּזָה. וְאֵין לוֹקִין עַל לֹאוֹ זֶה:

יב כִּיִּצַּד מַעֲרִימִין עַל הַבְּכוֹר לְהַקְדִישׁוֹ לְמִזְבַּח הַקֹּדֶשׁ אַחֵר. מִקְדִישׁוֹ בְּבִטָּן קוֹדֶם שִׁיּוֹלֵד שֶׁנֶּאֱמַר [\(ויקרא כז-כ\)](#) "אֲשֶׁר יִבּוֹכֵר לָהּ" [\(ויקרא כז-כ\)](#) "לֹא יִקְדִישׁ אִישׁ אוֹתוֹ". מִשִּׁיבּוֹכֵר אֵי אֵתָהּ מִקְדִישׁוֹ אֲבָל אֵתָהּ מִקְדִישׁוֹ בְּבִטָּן. לְפִיכֵךְ יֵשׁ לוֹ לֹמַר מָה שֶׁבִּמְעִיָה שֶׁל מִבְּכָרֶת זֶה אִם הוּא זָכָר הָרִי זֶה עוֹלָה. אֲבָל אֵינוֹ יִכּוֹל לֹמַר זֶבַחֵי שְׁלָמִים שֶׁאֵינוֹ יִכּוֹל לְהַפְקִיעַ אוֹתוֹ מִקְדוּשָׁתוֹ כְּדִי לִיהַנּוֹת בּוֹ. וְאִם אִמֵּר עִם יִצִּיאַת רֹב רֵאשׁוֹ יִהְיֶה עוֹלָה הָרִי זֶה בְּכוֹר וְאֵינוֹ עוֹלָה:

יג וְאֵין מַעֲרִימִין עַל בְּהֵמַת הַקֹּדֶשׁ לְהַקְדִישׁ עוֹבֵרָה קְדוּשָׁה אַחֵרֶת אֲלֹא הָרִי הוּא כְּקְדוּשַׁת אִמּוֹ. שׁוֹלְדוֹת הַקֹּדְשִׁים מִמַּעֲיָ אִמָּם הֵם קְדוּשִׁים כְּמוֹ

שביארנו. והרי כל עובר מהן כקדושת אמו ואינו יכול לשנותו בבטן כדרך שעשה בבכור שהבכור ביציאתו הוא שמתקדש. אע"פ שכל חוקי התורה גזירות הם כמו שביארנו בסוף מעילה. ראוי להתבונן בהן וכל מה שאתה יכול ליתן לו טעם תן לו טעם. הרי אמרו חכמים הראשונים שהמלך שלמה הבין רוב הטעמים של כל חוקי התורה. יראה לי שזה שאמר הכתוב [\(ויקרא כז-ז\)](#) [\(ויקרא כז-ז\)](#) "והיה הוא ותמורתו יהיה קדש". כענין שאמר [\(ויקרא כז-ט\)](#) "ואם המקדיש יגאל את ביתו ויסף חמישית כסף ערכך עליו". ירדה תורה לסוף מחשבת האדם וקצת יצרו הרע. שטבע של אדם נוטה להרבות קניינו ולחוס על ממונו ואע"פ שנדר והקדיש אפשר שחזר בו וניחם ויפדה בפחות משווי אמרה תורה אם פדה לעצמו יוסיף חומש. וכן אם הקדיש בהמה קדושת הגוף שמא יחזור בו וכיון, שאינו יכול לפדותה יחליפנה בפחותה ממנה. ואם תתן לו רשות להחליף הרע ביפה יחליף היפה ברע ויאמר טוב הוא. לפיכך סתם הכתוב בפניו שלא יחליף. וקנסו אם החליף ואמר [\(ויקרא כז-ז\)](#) [\(ויקרא כז-ז\)](#) "והיה הוא ותמורתו יהיה קדש". וכל אלו הדברים כדי לכופ את יצרו ולתקן דעותיו. ורוב דיני התורה אינן אלא עצות מרחוק מגדול העצה לתקן הדעות וליישר כל המעשים. וכן הוא אומר [\(משלי כב-כ\)](#) "הלא כתבתי לך שלישים במועצות ודעת". להודיעך קושט אמרי אמת להשיב אמרים אמת לשולחך : סליקו להו הלכות תמורה בס"ד

נגמר ספר תשיעי והוא ספר הקרבנות. הלכותיו ששה. ופרקיו חמשה וארבעים. ואלו הן : הלכות קרבן פסח עשרה פרקים. הלכות חגיגה שלשה פרקים. הלכות בכורות שמונה פרקים. הלכות שגגות חמשה עשר פרקים. הלכות מחוסרי כפרה חמשה פרקים. הלכות תמורה ארבעה פרקים :